

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

**ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΝΕΑΡΩΝ ΑΘΛΗΤΩΝ ΚΛΑΣΙΚΟΥ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΠΤΙΚΗ ΤΩΝ ΠΡΟΠΟΝΗΤΩΝ**

του
Γεωργίου Μιχμίζου

Μεταπτυχιακή Διατριβή που υποβάλλεται στο καθηγητικό σώμα για τη μερική εκπλήρωση των υποχρεώσεων απόκτησης του μεταπτυχιακού τίτλου του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Άσκηση και Υγεία» του Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Εγκεκριμένο από το καθηγητικό σώμα

1^{ος} Επιβλέπων καθηγητής: Στυλιανή Χρόνη

2^{ος} Επιβλέπων καθηγητής: Μαρία Χασάνδρα

3^{ος} Επιβλέπων καθηγητής: Αντώνης Χατζηγεωργιάδης

2010

© 2010

Γεωργίου Μιχαήλου

ALL RIGHTS RESERVED

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Όλους τους προπονητές και προπονήτριες που συμμετείχαν στην συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και ιδιαίτερος τους οκτώ από αυτούς για το χρόνο και την κατανόησή τους, προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι ομαδικές συνεντεύξεις. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την Επίκουρη Καθηγήτρια κ. Ανή Χρόνη για την πολύτιμη βοήθεια και την υπομονή της.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	vi
ABSTRACT	vii
ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ	viii
ΛΙΣΤΑ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	ix
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	01
Σκοπός & Σημαντικότητα της Έρευνας	07
Περιορισμοί της Έρευνας	08
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	09
Θεωρητικές Προσεγγίσεις για το Ρόλο των Γονέων στον Αθλητισμό	09
Προσανατολισμός Στόχου και Παρακίνηση	15
Ταλέντο και Καριέρα Νεαρών Αθλητών	20
Γονεϊκή Υποστήριξη και Αθλητική Απόλαυση	25
Άγχος, Πίεση και Γονείς Αθλητών	29
Αντιλαμβανόμενη Ικανότητα Νεαρών Αθλητών & Γονείς	34
Φυσική Δραστηριότητα Νεαρών Αθλούμενων & Γονείς	35
Κοινωνικό-Οικονομικές Επιρροές Γονέων	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	41
Συμμετέχοντες	41
Εργαλεία Αξιολόγησης	42
Ερευνητική Διαδικασία	46
Αναλύσεις Δεδομένων	48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	50
Φάση Α: Ποσοτικά Δεδομένα.	50
Φάση Β: Ποιοτικά Δεδομένα	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΖΗΤΗΣΗ.	77
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	82
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	84
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	96

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα έρευνα διερεύνησε το ρόλο των γονέων στην εξέλιξη νεαρών αθλητών στίβου, εστιάζοντας στην καταγραφή και αναγνώριση των αρνητικών γονεϊκών συμπεριφορών προς το παιδί και τον προπονητή που δυσχεραίνουν την εξέλιξη του παιδιού τους. Πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις: Στην Α φάση (ποσοτική) 100 προπονητές συμπλήρωσαν ένα ερωτηματολόγιο πάνω στις απόψεις και εμπειρίες τους σχετικά με τις αρνητικές συμπεριφορές των γονέων. Στη Β φάση (ποιοτική) επιλέχθηκαν οκτώ από τους προπονητές για να συμμετάσχουν σε συνεντεύξεις με σκοπό τη σε βάθος κατανόηση των αρνητικών γονεϊκών συμπεριφορών. Από τα περιγραφικά στατιστικά των ποσοτικών δεδομένων και την ανάλυση περιεχομένου των ποιοτικών δεδομένων αναγνωρίστηκαν οι παρακάτω αρνητικές γονεϊκές συμπεριφορές προς το παιδί-αθλητή: ασκεί πίεση στο παιδί, δεν το στηρίζει, αναλαμβάνει ρόλο προπονητή (χωρίς να είναι), αδιαφορεί και δυσκολεύεται να επικοινωνήσει μαζί του, ενώ αναφέρθηκαν και δυσκολίες συναισθηματικού ελέγχου και τάσεις εγωκεντρισμού. Αναφορικά στις αρνητικές συμπεριφορές γονέα προς προπονητή αναγνωρίστηκαν οι εξής: απουσία εμπιστοσύνης στο πρόσωπό του, αδιαφορία στα αιτήματά του, έλλειψη επικοινωνίας και διαφορά στόχων μεταξύ τους για την πρόοδο του παιδιού. Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, από τη μια στοιχειοθετούν το σημαντικό ρόλο των ελλήνων γονέων στη ανάπτυξη και εξέλιξη νεαρών αθλητών, ενώ από την άλλη αναδεικνύουν ουσιαστικά καθημερινά προβλήματα που φαίνεται να εμποδίζουν την εξέλιξη των παιδιών. Περαιτέρω έρευνες είναι αναγκαίες προκειμένου να αποσαφηνιστεί σε μεγαλύτερη κλίμακα ο ρόλος των γονέων και να αναγνωριστούν και οι θετικές συμπεριφορές τους.

ABSTRACT

The present study explored the coaches' views and experiences on the role of parents in the development of young track-en-field athletes. More specifically, it focused on negative parental behaviors toward the child-athlete and the coach that may hinder the development of a young athlete. It was carried out in two phases: In phase A (quantitative) 100 coaches completed a questionnaire exploring their views and experiences regarding negative parental behaviors. In phase B (qualitative) eight of the coaches were asked to participate in interviews in order to explore in depth the identified negative parental behaviors. Based on the quantitative data descriptive statistics and the qualitative data content analysis the following negative parental behaviors toward the child-athlete were identified: pressures the child, does not provide support, assumes a coaching role, is indifferent, has a hard time communicating with the child, has difficulties in emotional control, and exhibits an egocentric tendency. Regarding the negative behaviors toward the coach, the data analyses revealed: lack of trust toward the coach, lack of response to his directives, lack of communication, and disagreement in the goals concerning the child's progress. On the one hand, the results of the present study disclose the important role of Greek parents in the development and evolution of young athletes, whereas on the other hand, they unveil essential everyday issues that appear to hinder the development of the children. Further qualitative and quantitative research is required in order for the parental role to be explored in a larger scope.

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Θέματα, κατηγορίες και μέσοι όροι γονεϊκών συμπεριφορών προς το παιδί, ως «υπαρκτά προβλήματα».	52
ΠΙΝΑΚΑΣ 2. Θέματα, κατηγορίες και μέσοι όροι γονεϊκών συμπεριφορών προς τον προπονητή, ως «υπαρκτά προβλήματα».	55
ΠΙΝΑΚΑΣ 3. Θέματα γονεϊκής πίεσης προς το παιδί.	60
ΠΙΝΑΚΑΣ 4. Θέματα γονεϊκής αδιαφορίας προς το παιδί.	61
ΠΙΝΑΚΑΣ 5. Θέματα προβληματικής στήριξης των γονέων προς το παιδί.	63
ΠΙΝΑΚΑΣ 6. Θέματα εγωκεντρικών συμπεριφορών.	65
ΠΙΝΑΚΑΣ 7. Θέματα προβληματικής επικοινωνίας των γονέων με το παιδί.	67
ΠΙΝΑΚΑΣ 8. Θέματα που αφορούν την ανάληψη ρόλου προπονητή από γονείς.	68
ΠΙΝΑΚΑΣ 9. Θέματα δυσκολίας συναισθηματικού ελέγχου γονέων.	69
ΠΙΝΑΚΑΣ 10. Θέματα πίεσης προς τον προπονητή	70
ΠΙΝΑΚΑΣ 11. Θέματα έλλειψης εμπιστοσύνης προς τον προπονητή.	72
ΠΙΝΑΚΑΣ 12. Θέματα αδιαφορίας.	73
ΠΙΝΑΚΑΣ 13. Θέματα που σχετίζονται με την διαφορά στόχων.	74
ΠΙΝΑΚΑΣ 14. Θέματα διαφόρων γονικών συμπεριφορών.	76

ΛΙΣΤΑ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1. Μοντέλο της γονεϊκής επίδρασης στα κατορθώματα και στα κίνητρα των παιδιών τους.	14
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μεγάλος αριθμός ερευνών στο χώρο της αθλητικής ψυχολογίας ξεκινά με την παρατήρηση ότι, υπάρχει τεράστια ποικιλία ανάλογα με την προσωπικότητα, στην απόδοση και στις συμπεριφορές σε κάθε αθλητικό περιβάλλον. Αυτό σημαίνει ότι, κάθε αθλητής διαφέρει σε ικανότητες και δυνατότητες καθώς επίσης και σε συμπεριφορές που κατά συνέπεια επηρεάζουν τον τρόπο προσέγγισης κάθε προσπάθειας αυτού (π.χ. επιμονή, επίπεδο προσπάθειας, ανταγωνιστικότητα, επιθετικότητα). Σειρά από θεωρητικές προσεγγίσεις έχουν αναπτυχθεί προκειμένου να ερμηνεύσουν αυτήν τη διαπροσωπική ποικιλία. Οι περισσότερες από αυτές τις θεωρητικές προσεγγίσεις εστιάζουν σε προσωπικά ή ψυχολογικά χαρακτηριστικά όπως, τύπος και επίπεδο κινήτρου, αυτοαντίληψη, δυναμικότητα, επίπεδο ανησυχίας κάθε ανθρώπου, εξετάζοντάς τους ως άμεσους καθοριστές της απόδοσης και της συμπεριφοράς. Όμως με την πάροδο του χρόνου και την εξέλιξη της έρευνας στο χώρο της ψυχολογίας της αθλητικής απόδοσης έχει γίνει ξεκάθαρο ότι, αυτά τα ατομικά χαρακτηριστικά και οι ιδιαιτερότητες δεν εξηγούν τα πάντα σχετικά με τις προσωπικότητες των ατόμων κι κατά συνέπεια δεν ερμηνεύουν όλο το μεγαλείο της ποικιλίας στην αθλητική απόδοση. (Horn & Horn 2007)

Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ότι τα χαρακτηριστικά κάθε προσωπικότητας δεν αναπτύσσονται σε ένα «κενό» (Horn & Horn 2007). Αυτή η αντίληψη καθορίστηκε από το βιοοικολογικό μοντέλο ανάπτυξης του ανθρώπου (Bronfenbrenner, 1993; Bronfenbrenner & Morris, 1998), το οποίο υποστηρίζει ότι η ανάπτυξη μιας ανθρώπινης προσωπικότητας πραγματοποιείται μέσα σε ένα

περιβάλλον με ποικιλία από οικολογικές και κοινωνικές δυνάμεις, συστήματα όπου και τα δύο επηρεάζουν και επηρεάζονται από την ανάπτυξη του ατόμου. Ειδικότερα λοιπόν το παιδί, βρίσκεται στο κέντρο αυτού του μοντέλου και περιβάλλεται από ομόκεντρους κύκλους. Οι κύκλοι αυτοί αφορούν προσωπικότητες, οργανώσεις και θεσμούς που αποτελούν το άμεσο περιβάλλον του παιδιού (π.χ. οικογένεια, συνομήλικοι, σχολείο, γειτονιά) και κατόπιν ευρύτερες κοινωνικές, πολιτιστικές, πολιτικές και ιστορικές δυνάμεις που επηρεάζουν τόσο το παιδί όσο και το άμεσο περιβάλλον του. Έτσι, σύμφωνα με τη δουλειά του Bronfenbrenner (1993) και Bronfenbrenner και Morris (1998), η απόδοση και η συμπεριφορά κάθε αθλητή, καθώς επίσης και τα προσωπικά του χαρακτηριστικά και ιδιαιτερότητες, σχηματίζονται με το πέρασμα του χρόνου μέσα στο φυσικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και ιστορικό περιβάλλον όπου αυτή ή αυτός ζει. Από μία πιο πρακτική άποψη, το οικογενειακό περιβάλλον είναι το πιο προσιτό και το πιο σημαντικό περιβάλλον για την ανάπτυξη συμπεριφορών. Ενώ οι προπονητές, οι συναθλητές, οι δάσκαλοι και οι συνομήλικοι παίζουν έναν εξίσου σημαντικό ρόλο, για τις περισσότερες προσωπικότητες, η οικογένεια φαίνεται να ασκεί τη διαρκέστερη και τη δυνατότερη επιρροή σχετικά με την απόδοσή τους. (Horn & Horn, 2007)

Έρευνες βασισμένες σε λειτουργικές θεωρίες αναφέρουν, πως η συμμετοχή στα σπορ σχετίζεται με τρεις παράγοντες: (1) τις δυνατότητες και τα χαρακτηριστικά κάθε ατόμου (2) την επίδραση από σημαντικά άτομα, συμπεριλαμβάνοντας τους γονείς, τα αδέρφια, τους δασκάλους και τους συνομήλικους και (3) τη διαθεσιμότητα ευκαιριών να παίζει και να γευτεί το άτομο την επιτυχία σε ένα άθλημα. Η συμμετοχή επίσης, εξαρτάται από τη δραστηριότητα κάθε ατόμου και από την προσπάθεια του να δομήσει την ταυτότητα του ως αθλητής. Καθώς αυτό συμβαίνει και καθώς άτομα που είναι σημαντικά για τη ζωή των αθλητών, τους αναγνωρίζουν και τους σέβονται

ως αθλητές, αυτό τους κάνει να αφοσιώνονται όλο και περισσότερο στο άθλημά τους. (Coackley, 2004)

Επιπρόσθετα, χρειάζεται να σημειωθεί ότι, τόσο η φύση όσο και ο βαθμός από τις κοινωνικές επιδράσεις ποικίλουν ανάλογα με την ηλικία και την αναπτυξιακή κατάσταση κάθε παιδιού. Παρόλο που οι γονείς μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την ψυχολογική ανάπτυξη κατά την παιδική και την εφηβική ηλικία, αυτή η επίδραση είναι δυνατότερη κατά την πρώιμη και τη μέση, παρά κατά την όψιμη παιδική ηλικία, όπου οι γονικές επιρροές αντικαθίσταται από επιρροές συνομηλίκων (Brustad & Partridge, 2002). Η επίδραση των γονέων στην ψυχολογική ανάπτυξη των παιδιών κατά τη διάρκεια της πρώιμης αναπτυξιακής φάσης είναι σαφώς δυνατότερη για τουλάχιστον τρεις λόγους: Πρώτον, γιατί το παιδί περνά περισσότερο χρόνο στο οικογενειακό του περιβάλλον (Brustad & Partridge, 2002). Δεύτερον, γιατί σε ηλικία πριν από τα οκτώ (8) του χρόνια το παιδί δεν έχει αναπτύξει τις απαραίτητες κοινωνικές του δεξιότητες, ιδιαίτερα δεξιότητες και ρόλους, ώστε να δημιουργήσει στο μέλλον ένα σταθερό δίκτυο κοινωνικών σχέσεων εκτός οικογενείας (Selman, 1976). Τρίτον, ως αποτέλεσμα της αναπτυσσόμενης γνωστικής του κατάστασης, παιδιά σε ηλικία νεότερη από τα οκτώ (8) χρόνια βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στην ανατροφοδότηση που λαμβάνουν από τους γονείς και άλλους ενήλικες για την αποτίμηση της προσωπικής τους ικανότητας (Horn & Hasbrook, 1986; 1987; Horn & Weiss, 1991). Συμπερασματικά λοιπόν, οι Brustad, Babkes και Smith (2001) ανέφεραν ότι το πρώιμο ενδιαφέρον των παιδιών για σπορ, η συμμετοχή τους και πολλά από τα ψυχολογικά αποτελέσματα από αυτή τη συμμετοχή είναι σημαντικά συνδεδεμένα με τις γονικές πρακτικές.

Για τα περισσότερα παιδιά, η συμμετοχή σε σπορ κορυφώνεται κοντά στην ηλικία των 12 ετών. Στην αναπτυξιακή ψυχολογία, τόσο αυτή η ηλικία όσο και ο

χρόνος προετοιμασίας για αυτή τη συμμετοχή, αναγνωρίζονται ως κρίσιμη περίοδος για τα παιδιά, με σημαντικές συνέπειες στην αυτοεκτίμηση τους και στην κοινωνική τους ανάπτυξη. Συνεπώς, λοιπόν η εμπειρία σε σπορ από νεαρή ηλικία μπορεί να έχει σημαντικές και εφ' όρου ζωής επιδράσεις στην προσωπικότητα και στην ψυχολογική ανάπτυξη του παιδιού. (Weinberg & Gould, 2006)

Ο αντίκτυπος της συμμετοχής των παιδιών σε αθλήματα και η ανάπτυξη της αθλητικής καριέρας τους έχουν τεκμηριωθεί από πολλούς ερευνητές (Brustad 1993; 1996; Weiss & Hoyashi 1995; Salmela, 1994). Το σημαντικό σε αυτή την προσέγγιση είναι ότι η γονική υποστήριξη αποτελεί θεμέλιο της συμμετοχής και της επιτυχίας των παιδιών στα σπορ (Wyllman, DeKnop, Ewing, & Cumming, 2000). Οι γονείς είναι συχνά οι πρώτοι κοινωνικοί οδηγοί που θα κρατήσουν τα παιδιά ενεργά στον αθλητισμό. Συχνά τους διδάσκουν τα πρώτα βήματα για τις αθλητικές τους δεξιότητες. Πολλοί από τους κορυφαίους νεαρούς αθλητές μαρτυρούν ότι, η υποστηρικτική συμπεριφορά των γονέων τους συνέβαλε στη ανάπτυξη της καριέρας τους (Hemery, 1986). Γονείς που είναι ή ήταν αθλητές μπορεί να αποτελέσουν το αρχικό πρότυπο για τα παιδιά τους και είναι αυτοί που είναι πολύ αφοσιωμένοι στην ανάπτυξη της καριέρας του παιδιού τους (Wuerth, Lee, & Alfermann, 2004).

Αφιερώνουν χρήματα, χρόνο και πνευματική υποστήριξη, ώστε να δουν τα παιδιά τους να αναρριχώνται στον τοίχο της επιτυχίας. Στη συνέχεια, όταν η επιτυχία των παιδιών τους ολοκληρωθεί και όταν η σταδιοδρομία τους φτάσει στο τέλος και πάλι οι γονείς αποτελούν μία σημαντική πηγή υποστήριξης και αρωγής στην αντιμετώπιση της αποχώρησης από την ενεργό δράση (Udry, Gould, Bridges, & Tuffey, 1997; Bussmann & Alfermann, 1994).

Σε μια από τις πρώτες μεγάλες έρευνες στις ΗΠΑ για το ρόλο των γονέων στην αθλητική δραστηριοποίηση των κορών τους, «The Wilson Report: Moms, Dads

and Daughters in Sport» (Women's Sport Foundation, 1988), εξετάστηκε η εμπλοκή των γονέων στην αθλητική συμμετοχή των παιδιών τους και πιο συγκεκριμένα κατά πόσο οι τάσεις των γονέων σχετίζονταν με αυτές των κοριτσιών τους. Έγιναν τηλεφωνικές συνεντεύξεις σε 1.004 μητέρες και πατέρες και σε 513 από τις κόρες τους ηλικίας επτά έως 18 ετών. Τα αποτελέσματα αυτής της παναμερικανικής έρευνας αναφέρουν τα παρακάτω:

- Το 70% των κοριτσιών είχαν γονείς που ασχολούνται με κάποιο άθλημα.
- Το 90% των κοριτσιών είχαν γονείς που ασχολούνταν με κάποιο άθλημα στην παιδική τους ηλικία.
- Το 70% των γονέων συνέχιζαν να αθλούνται και κατά την ενήλικη ζωή τους. Οι μητέρες ήταν σχεδόν το ίδιο πιθανό να εμπλακούν στα σπορ των κορών τους παρά το γεγονός ότι οι πατεράδες ήταν αθλητικά πιο δραστήριοι ως παιδιά.
- Οι πατεράδες έπαιρναν μέρος σε ανταγωνιστικά αθλήματα και ως ενήλικες, ενώ οι μητέρες ασχολούνταν περισσότερο με φυσικές δραστηριότητες για να διατηρήσουν τη φόρμα τους.
- Το 44% από τα κορίτσια είπε ότι οι γονείς τους συμμετείχαν στις φυσικές τους δραστηριότητες, ενθαρρύνοντάς αυτές.
- Οι μητέρες ενθάρρυναν τις κόρες τους σε όλες τις ηλικίες, ενώ μόνο το 27% από τα νεαρά κορίτσια (7-10 χρονών) είπε ότι τους ενθάρρυναν οι πατεράδες. Ενώ το 44% ηλικίας 15-18 ετών είπε ότι οι πατεράδες ήταν αυτοί που τις ενθάρρυναν περισσότερο από τους δύο γονείς.
- Οι γονείς υποστήριζαν τη συμμετοχή των κορών τους σε αθλήματα, πιθανότερα γιατί θεωρούσαν ότι ο αθλητισμός συμβάλλει στην ευεξία και ειδικά στη σωματική και ψυχική τους υγεία.

Σε ποιοτική έρευνα της Brackenridge (1998) όπου συμμετείχαν 93 γονείς 93 κορυφαίων νεαρών αθλητριών του Ηνωμένου Βασιλείου ηλικίας 13 έως 19 ετών, από 13 διαφορετικά αθλήματα, αναφέρεται από την ερευνήτρια ότι, οι μητέρες ήταν περισσότερο πιθανόν να αναλάβουν έναν οργανωτικό ρόλο στα αθλήματα των κορών τους από τους πατεράδες και να έχουν πιο συστηματική επαφή με τους προπονητές των κορών τους. Ήταν και πιο ευχαριστημένες με τις κόρες τους από τη συμμετοχή τους τη δεδομένη στιγμή και παρακολουθούσαν την αγωνιστικότητά τους προέχοντας επαίνους. Επιπρόσθετα, φαινόταν να είναι πιο ευχαριστημένες με τις κόρες τους που δέχονταν βοήθεια απ' τους προπονητές. Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, οι πατεράδες ήταν περισσότερο πιθανό από τις μητέρες, να λαμβάνουν ενεργό μέρος στις αθλητικές δραστηριότητες από μόνοι τους και ήθελαν οι κόρες τους να προχωρήσουν περισσότερο στο άθλημά τους. Επικρίνανε τις κόρες τους και ασκούσαν πίεση σε αυτές για να πετύχουν καλές επιδόσεις.

Παρατηρείται λοιπόν, από τις προαναφερθείσες έρευνες ότι, τόσο οι μητέρες όσο και οι πατέρες μπορούν να έχουν σημαντική εμπλοκή στην ανάπτυξη, στην εξέλιξη και στην επιτυχία των νεαρών παιδιών-αθλητών τους. Τα στοιχεία αυτά, κέντρισαν το ενδιαφέρον για περαιτέρω μελέτη της εμπλοκής των γονέων στην ανέλιξη νεαρών αθλητών και αθλητριών στην Ελλάδα. Στους αθλητικούς χώρους, οι εμπειρικές αναφορές για το ρόλο των γονέων και τα συνήθη σχόλια για γονείς-προπονητές κρεμασμένους στα κάγκελα των γηπέδων και γυμναστήριων, ακούγονται συχνά. Όμως απουσιάζουν τα ερευνητικά στοιχεία αναφορικά στο ρόλο των γονέων, που θα δώσουν μια σαφέστερη εικόνα για τους Έλληνες γονείς αθλητών.

Σκοπός & Σημαντικότητα της Έρευνας

Η έρευνα αυτή αρχικά σχεδιάστηκε στοχεύοντας στην αναγνώριση και κατανόηση του ρόλου που διαδραματίζουν οι γονείς στην ανάπτυξη και εξέλιξη νεαρών αθλητών και αθλητριών κλασικού αθλητισμού, όπως όμως αυτή γίνεται αντιληπτή από τους προπονητές και προπονήτριες των αθλητών. Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η συλλογή πληροφοριών από προπονητές και προπονήτριες βάσει των εμπειριών τους από την καθημερινή επαφή τόσο με τους γονείς όσο και με τα ίδια τα παιδιά. Πιο συγκεκριμένα όμως, η έρευνα εστιάστηκε στην καταγραφή και αναγνώριση των αρνητικών συμπεριφορών γονέων προς τα παιδιά και προς τους προπονητές τους.

Η λογική αυτής της εστίασης προήλθε από τη ρήση που διέπει το χώρο της ψυχολογίας του αθλητισμού «Εάν δεν είναι χαλασμένο, μην το φτιάξεις». Εκτιμήθηκε λοιπόν, ότι ενώ οι θετικές γονικές συμπεριφορές ενισχύουν την προσπάθεια της τριάδας «Προπονητής - Αθλητής - Γονέας» προς το θεμιτό αθλητικό αποτέλεσμα, οι οποιεσδήποτε αρνητικές γονικές συμπεριφορές και προβληματικές συνεργασίες είναι αυτές που χρήζουν καταγραφή, αναγνώριση και μελλοντικά τροποποίηση ή εξάλειψη. Όπως φαίνεται στην ανασκόπηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας που ακολουθεί, μια ιδανική συνεργασία μεταξύ των μελών αυτής της αθλητικής τριάδας «Προπονητής – Αθλητής – Γονέας» εκτιμάται ως σημαντικό στοιχείο για την αντιμετώπιση αρνητικών σχέσεων και προβληματισμών και ταυτόχρονα εφελτήριο στην ανάπτυξη ιδανικών και οι αξιών, με σκοπό το θεμιτό αθλητικό αποτέλεσμα.

Προσεγγίστηκαν λοιπόν αρνητικές συμπεριφορές γονέων, δυσκολίες στη σχέση γονέων-προπονητών, γονέων-αθλητών, αλλά και πρακτικές που συχνά παρατηρούνται στα γήπεδα ανάμεσα σε αθλητές, γονείς και προπονητές που πιθανά αποτρέπουν τη μεγιστοποίηση της επιτυχίας των παιδιών. Επιπλέον, εξετάστηκε η

σημαντικότητα και οι αποτελεσματικότητα των παραπάνω σύμφωνα με την εκτίμηση των προπονητών. Ο λόγος επιλογής των προπονητών ως πηγή πληροφόρησης, ήταν το γεγονός ότι παγκοσμίως έχουν πραγματοποιηθεί ελάχιστες έρευνες από την οπτική των προπονητών, οι οποίοι καθημερινά συναναστρέφονται και έρχονται σε άμεση επαφή με αθλητές και τους γονείς αυτών. Επιπρόσθετα, έρευνες δεν έχουν διενεργηθεί στην Ελλάδα επί του θέματος, αλλά ούτε και διεθνώς στο χώρο του κλασικού αθλητισμού.

Περιορισμοί της Έρευνας

Οι προπονητές, αποτελούν ένα συνδετικό κρίκο ανάμεσα στο παιδί-αθλητή και στον γονέα. Είναι εκείνοι οι οποίοι συναναστρέφονται καθημερινά τόσο με τα παιδιά όσο και με τους γονείς τους και είναι σε θέση να δέχονται συμπεριφορές και από τις δύο πλευρές. Δυστυχώς, όμως οι προπονητές μπορούν να δουν τους αθλητές και τους γονείς τους μόνο στο στάδιο στο πλαίσιο της προπόνησης. Δεν έχουν την δυνατότητα να παρακολουθήσουν πως συμπεριφέρονται και πως λειτουργούν στο σπίτι. Γι' αυτό το λόγο, οι πληροφορίες που προέκυψαν από τους προπονητές στη παρούσα εργασία, πιθανά να περιορίζουν τη γενικευσιμότητα των ευρημάτων της έρευνας καθώς δεν έγινε τριγωνοποίηση στις πηγές, δηλαδή δε συλλέχθηκαν πληροφορίες πάνω στο ίδιο θέμα τόσο από τους γονείς όσο και από τα παιδιά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Στην προσπάθεια να κατανοήσουμε πως οι γονείς ασκούν επιρροή στη συμμετοχή των παιδιών τους σε αθλητικές δραστηριότητες κρίθηκε σημαντικό να εκτιμήσουμε το ρόλο των γονέων κατευθύνοντας την προσοχή μας σε μεσολαβητικές στρατηγικές. Παρακάτω αναλύονται τρεις βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις με στόχο την κατανόηση αυτής της κοινωνικής επίδρασης. Στη συνέχεια παρουσιάζονται διεθνείς έρευνες σχετικές με το ρόλο των γονέων στη συμμετοχή και ανέλιξη νεαρών αθλητών, οι οποίες βοηθούν στη δόμηση μιας πρώτης εικόνας και στην αναγνώριση κάποιων κομματιών που απουσιάζουν από το τριγωνικό παζλ που ονομάζεται «Νεαρός Αθλητής, Γονέας & Προπονητής».

Θεωρητικές Προσεγγίσεις για το Ρόλο των Γονέων στον Αθλητισμό

Σύμφωνα με τη Harter (1981), ένα παιδί αποκτά κίνητρο για να δείξει την ικανότητά του σε διάφορες δραστηριότητες, όπως είναι τα σπορ, μέσω της υπεροχής του στις προσπάθειες που καταβάλλει. Εάν το παιδί πετύχει σε αυτό, τότε βιώνει θετικές επιρροές και συναισθήματα και συνεχίζει να προσπαθεί προκειμένου να δείξει τις ικανότητες του. Οι νεαροί αθλητές αναπτύσσουν την αντίληψη για τις ικανότητες τους μέσω των επιδόσεων τους στις δραστηριότητες (επιτεύγματα), μέσω της κοινωνικής σύγκρισης και της κοινωνικής υποστήριξης (Harter, 1981). Η επίδοση σχετίζεται με την ικανότητα του αθλητή σε μία προσπάθεια και μπορεί να είναι επιτυχής ή ανεπιτυχής. Μπορεί, όμως να καθοριστεί και από σημαντικούς άλλους παράγοντες. Η επιρροή των γονέων σε αυτόν τον τομέα είναι πάρα πολύ σημαντική.

Όταν κάποιος επιτυγχάνει τον στόχο του, η αντιλαμβανόμενη ικανότητα του (perceived competence) τείνει να είναι μεγαλύτερη, ενώ αντίθετα όταν αποτυγχάνει τείνει να είναι μικρότερη (Gould, Lauer, Rolo, Jannes, & Pennisi, 2005).

Επιπλέον, η ανάπτυξη της αντιλαμβανόμενης ικανότητας σε κάθε άτομο βασίζεται σε μια σύγκριση των δεξιοτήτων του με άλλους. Συχνά, οι γονείς ή και κάποιοι άλλοι αποτιμούν τις δεξιότητες των παιδιών τους και συγκρίνουν το παιδί τους με συνομήλικους ή και τα αδέρφια τους. Αυτό, λοιπόν, σύμφωνα με τη θεωρία της Harter είναι η επίδραση που έχουν οι γονείς στην ικανότητα των κινήτρων (competence motivation). Ειδικότερα, όταν ένα παιδί προσπαθεί να αποδείξει την ικανότητά του μέσω της υπεροχής του σε μία προσπάθεια, η επιτυχημένη αυτή προσπάθεια ενισχύεται από τους γονείς και σαν απόρροια αυτής της ενίσχυσης αναπτύσσονται θετικά αποτελέσματα και συναισθήματα. Οι γονείς, επίσης, ενισχύουν την εσωτερική ή εξωτερική θέσπιση κινήτρων για τον προσανατολισμό στόχων, αποτιμώντας την ικανότητα του παιδιού και ελέγχοντας την απόδοσή του (Harter 1978; 1981). Τέλος, τα παιδιά υπολογίζουν σε ανατροφοδότηση από τους γονείς τους στο αγωνιστικό αθλητικό περιβάλλον, σε ότι αφορά τις δυνατότητές τους και τις μελλοντικές τους συμπεριφορές (Weiss & Chammeton 1992). Ως συμπέρασμα, λοιπόν, μπορούμε να πούμε ότι οι γονείς παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της αντιληπτής ικανότητας και στα εγγενή κίνητρα των παιδιών τους όπου και μπορούν να τα επηρεάσουν.

Η δημιουργία της ικανότητας είναι επίσης, βασικός παράγοντας στη θεωρία του Nicholls (1984; 1989) για την επίτευξη στόχων (Achievement Goal Theory). Όπως η Harter, έτσι και ο Nicholls υποστηρίζει ότι τα άτομα έχουν κίνητρο να δείξουν υψηλές ικανότητες σε μια δραστηριότητα και να αποφύγουν ακριβώς το αντίθετο. Επίσης, τονίζει ότι κοινωνικοί παράγοντες όπως οι γονείς μπορούν να

επηρεάσουν την ανάπτυξη της επίτευξης του στόχου. Σύμφωνα με τη θεωρία της επίτευξης του στόχου, τα άτομα αντιλαμβάνονται τις ικανότητες τους με βάση δύο προσανατολισμούς στόχων: τον προσανατολισμό στη «δουλειά» (task orientation) και τον προσανατολισμό στο «εγώ» (ego orientation). Η αποδοχή του προσανατολισμού στη «δουλειά» βασίζεται στην αυτοαναφερόμενη έννοια της επιτυχίας η οποία δίνει έμφαση στην προσπάθεια, στην τελειοποίηση δεξιοτήτων και στην προσωπική βελτίωση. Ο προσανατολισμός του «εγώ» αναφέρεται στην επιτυχία όπως ορίζεται από την υπεροχή και την νίκη έναντι των άλλων (Nicholls, 1984).

Η θεωρία του Nicholls για την επίτευξη κινήτρων λαμβάνει υπόψη και το ρόλο των γονέων στη ανάπτυξη του προσανατολισμού των στόχων. Οι γονείς φαίνεται να είναι ένας καθοριστικός παράγοντας για κάθε άτομο στην αυτοεκτίμηση του περιλαμβάνοντας διαφορετικούς προσανατολισμούς στόχου (White & Duda, 1994). Όταν οι γονείς ενισχύουν τη νίκη και το αποτέλεσμα, τότε το παιδί μαθαίνει τον προσανατολισμό προς το «εγώ». Από την άλλη, όταν δίνεται έμφαση και ενίσχυση από τους γονείς στη μάθηση, αναπτύσσεται ο προσανατολισμός προς τη «δουλειά». Έρευνες που εξέτασαν την επίδραση σημαντικών ατόμων στην ανάπτυξη της αντιλαμβανόμενης ικανότητας και στον προσανατολισμό στόχων υποστηρίζουν τα μοντέλα της Harter και του Nicholls και σε γενικές γραμμές βρήκαν ότι η γονική επιρροή σχετίζεται με αυτά τα μοντέλα και την ενίσχυση τους (Brustad 1988; Yusuff 1991; Swain & Harwood 1996).

Σε έρευνα του Papaioannou (1995) σε 1.393 μαθητές δημοτικού και γυμνασίου (ηλικίας 13 και 16 ετών) βρέθηκε ότι σε ένα περιβάλλον με έντονο προσανατολισμό στη «δουλειά», τόσο αυτοί που νιώθουν πολύ όσο και αυτοί που νιώθουν ελάχιστα ικανοί, παρακινούνται το ίδιο πολύ όταν έχουν να αντιμετωπίσουν δύσκολους αντιπάλους. Αντίθετα, όταν δεν υπάρχει έντονος προσανατολισμός στη

«δουλειά», άτομα με χαμηλή αντιλαμβανόμενη ικανότητα παρακινούνται λιγότερο για να αντιμετωπίσουν σχετικά δύσκολους αντιπάλους. Στην ίδια έρευνα βρέθηκε ότι τα παιδιά που θεωρούσαν το περιβάλλον χαμηλά προσανατολισμένο σε μάθηση από ότι τα παιδιά που θεωρούσαν το περιβάλλον υψηλά προσανατολισμένο σε μάθηση, είχαν υψηλότερο άγχος για να παίξουν με σχετικά δύσκολους αντιπάλους (Papaioannou, 1995). Επιπλέον, ο ερευνητής ανέφερε ότι, το άγχος ήταν ακόμη μεγαλύτερο για τα παιδιά που είχαν χαμηλή αντιλαμβανόμενη ικανότητα.

Όταν οι αθλητές και οι αθλήτριες αντιλαμβάνονται πως στο περιβάλλον τους δεν υπάρχει μεγάλη έμφαση στη «δουλειά» τότε όσο λιγότερο ικανοί νιώθουν τόσο λιγότερο παρακινούνται. Αντίθετα, αθλητές και αθλήτριες που νιώθουν πως στο περιβάλλον τους υπάρχει μεγάλη έμφαση στη δουλειά παρακινούνται πάρα πολύ ανεξάρτητα από το αν νιώθουν ότι έχουν μεγάλες ή μικρές ικανότητες στον αθλητισμό. (Papaioannou & Theodorakis, 1996; Duda, 2001)

Μία ακόμη θεωρία που προσπαθεί να εξηγήσει τις διαφορές στην ατομικότητα κάθε παιδιού σχετικά με τα κίνητρά του και τις συμπεριφορές του σε διάφορα περιβάλλοντα (π.χ. ακαδημαϊκό, όπως μαθηματικά και Αγγλικά καθώς επίσης και στη μουσική και στα σπορ) είναι το μοντέλο της προσδοκώμενης αξίας (expectancy-value model) (Eccles, Wigfield, & Schiefele 1998; Eccles 2005). Η πλήρη έκταση αυτού του μοντέλου προσπαθεί να απεικονίσει μια ποικιλία από προσωπικότητες στο άμεσο περιβάλλον του παιδιού (π.χ. γονείς, αδέρφια, δάσκαλοι και συνομήλικοι) που μπορούν να επηρεάσουν τις προσδοκίες του, την επιτυχία του, την αντιλαμβανόμενη ικανότητα του, τις αξίες της συμμετοχής του και τις συμπεριφορές του.

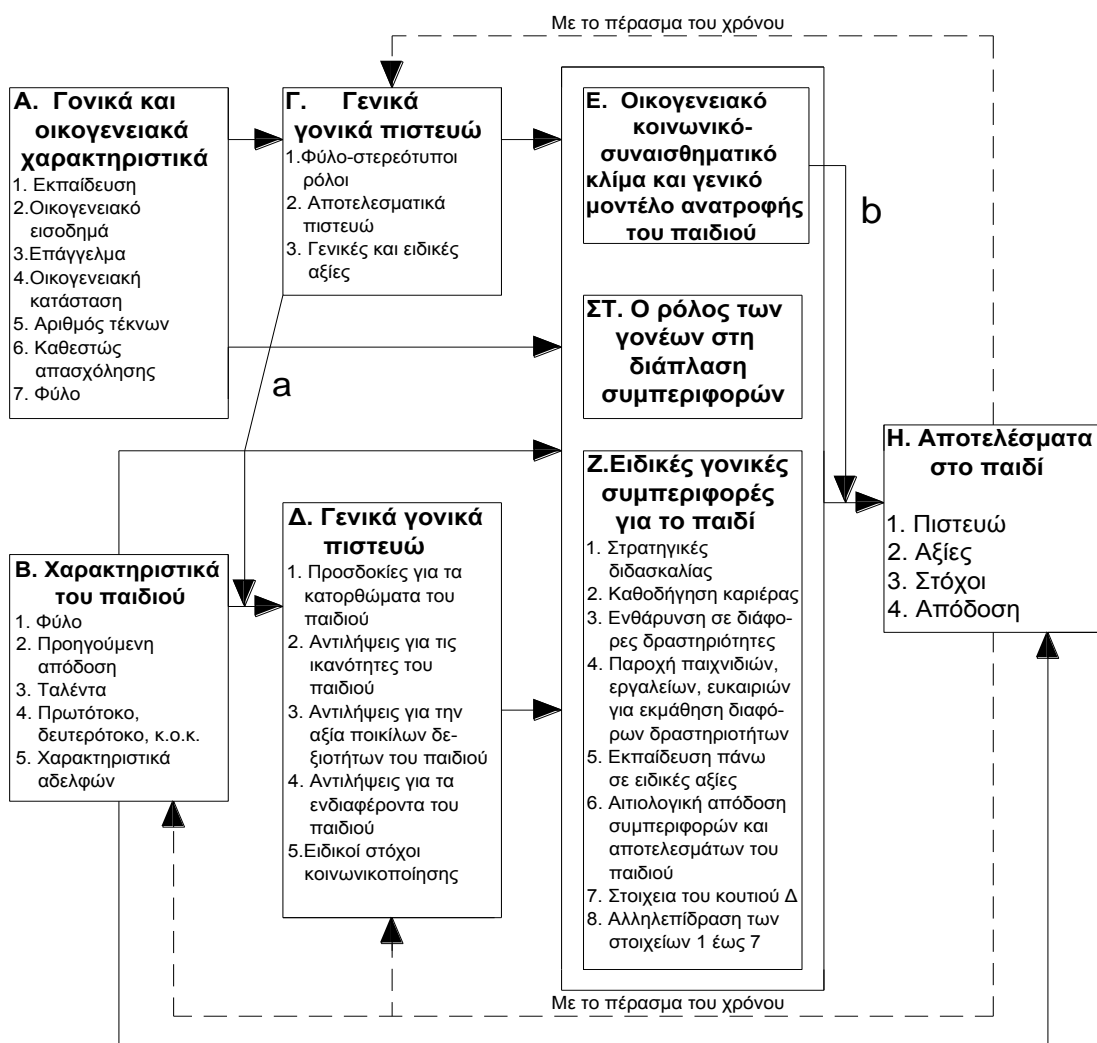
Σχετικά πρόσφατα, η Eccles και οι συνεργάτες της (Fredricks & Eccles 2004) παρουσίασαν μία τροποποίηση στο μοντέλο τους εστιάζοντας ειδικά στη διαδικασία

με την οποία οι γονείς επηρεάζουν την απόδοση μέσα σε περιβάλλοντα επίτευξης όπου εμπλέκονται (achievement contexts). Το νέο μοντέλο παρουσιάζεται παρακάτω (Σχεδιάγραμμα 1) και προσδιορίζει ότι οι γονείς έχουν γενικά πιστεύω (π.χ. στερεότυπα σχετικά με το ρόλο του φύλου, γενικές και ειδικές αξίες) τα οποία προφανώς σχηματίστηκαν από το περιβάλλον στο οποίο ζουν και από δημογραφικούς παράγοντες της οικογένειας (μόρφωση, οικογενειακό εισόδημα, αριθμός παιδιών). Επιπλέον, όμως, οι γονείς έχουν και μια σειρά από πιστεύω που σχετίζονται ειδικά με το παιδί τους (εκτίμηση δυνατοτήτων και ενδιαφερόντων του παιδιού) και τα οποία ανατροφοδοτούνται ή καθορίζονται από τα γενικά τους πιστεύω καθώς επίσης και από τα ατομικά χαρακτηριστικά κάθε παιδιού. Έτσι, λοιπόν, τα πιστεύω των γονέων επηρεάζουν ή καθορίζουν και τις συμπεριφορές των παιδιών τους άμεσα. Ανάλογα με την ατομικότητα κάθε παιδιού έρχονται να επηρεάσουν πιστεύω, αξίες, στόχους, απόδοση και γενικά τις συμπεριφορές τους. (Fredricks & Eccles 2004)

Ασφαλώς, και τα σημαντικότερα πρόσωπα στη ζωή των παιδιών φαίνεται να είναι οι γονείς τους. Αν και η γονική επιρροή ποικίλει κατά τη διάρκεια της ζωής, είναι υψίστης σημασίας κατά την παιδική και την εφηβική ηλικία (Greendorfer & Lewko, 1978; Stewart, 1994). Η υπάρχουσα βιβλιογραφία δείχνει ότι οι γονείς μπορούν να επηρεάσουν το κίνητρο των παιδιών για την ενασχόληση τους σε σπορ και σε αθλητικές δραστηριότητες (Brustad, 1993; Eccles & Harold, 1991; Weiss & Hayashi, 1995). Συνήθως, οι γονείς είναι αυτοί που παίρνουν την αρχική απόφαση για τη συμμετοχή των παιδιών σε προγράμματα εκγύμνασης και παίζουν σημαντικό ρόλο στο να σιγουρευτούν αν αυτά είναι σωστά οργανωμένα. Κάποιες έρευνες έχουν δείξει ότι, αθλητικά δραστήριοι γονείς είναι πιο πιθανό να κοινωνικοποιήσουν τα παιδιά τους στην άσκηση σε σχέση με αυτούς που δεν είναι αθλητικά δραστήριοι (Moore, et al., 1991). Επιπρόσθετα, μελέτες έδειξαν ότι οι γονείς με ενδιαφέροντα στον

αθλητισμό μπορούν να διδάξουν πολύ καλά τις αξίες του αθλητισμού στα παιδιά τους (Brustad, 1993, 1996b; Green & Chalip, 1997). Κατά συνέπεια οι γονείς με τις στάσεις τους μπορούν να περάσουν τη σημασία και την αναγκαιότητα της φυσικής δραστηριότητας εκούσια ή ακούσια (Eccles & Harold, 1991).

ΜΟΝΤΕΛΟ ΓΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΣΤΑ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥΣ

Σχεδιάγραμμα. 1. Μοντέλο της γονικής επιρροής στην παρακίνηση και επίτευξη των παιδιών. Πηγή: "Parental Influences on Youth Involvement in Sports" (pp. 145-164), by J.A. Fredricks & J.S. Eccles (2004) in M.R. Weiss (Ed.), *Developmental Sport and Exercise Psychology: A Lifespan Perspective*, Morgantown, WV: Fitness Information Technology.

Στην επισκόπηση των ερευνών που ακολουθεί, εξετάζεται μία σειρά από παραμέτρους μέσω των οποίων οι γονείς μπορούν να επηρεάσουν είτε θετικά είτε αρνητικά τη συμμετοχή και την ανάπτυξη των παιδιών τους σε αθλητικές δραστηριότητες.

Προσανατολισμός Στόχου και Παρακίνηση

Έρευνες έχουν δείξει ότι οι γονείς δημιουργούν ένα κλίμα παρακίνησης που επηρεάζει την προσέγγιση του κινήτρου που έχουν ήδη τα παιδιά. Για παράδειγμα, οι Duda και Hall (2000) εξέτασαν την αντίληψη και τον προσανατολισμό στόχων των νεαρών αθλητών και αντίστοιχα των γονιών τους. Τα αποτελέσματα αποκάλυψαν ότι, τα παιδιά που είχαν υψηλότερους δείκτες στον προσανατολισμό στη «δουλειά» (task orientation) παροτρυνόμενοι από τους γονείς τους, αντιλαμβάνονταν ως σημαντικότερο να προσπαθούν περισσότερο για την επίτευξη του καθήκοντός τους, αντίθετα με αυτούς που είχαν προσανατολισμό στο «εγώ» (ego orientation). Σε αντίθεση, τα παιδιά που είχαν υψηλότερους δείκτες στον προσανατολισμό του «εγώ», αντιλαμβάνονταν ότι οι γονείς τους, τους παροτρύνουν περισσότερο προς εγωκεντρικό προσανατολισμό.

Ο Weigant (1994) είχε αναφέρει νωρίτερα παρόμοια αποτελέσματα σε έρευνα του σε παιδιά και εφήβους από διαφορετικά αθλήματα. Τα αποτελέσματά του έδειξαν ότι τα αγόρια, περισσότερο από τα κορίτσια, είχαν μεγαλύτερο προσανατολισμό στο «εγώ» και αντιλαμβάνονταν ότι και οι δύο γονείς τους, τους ωθούσαν περισσότερο προς τα εκεί παρά προς τον προσανατολισμό στη «δουλειά». Επιπλέον, φάνηκε οι πατεράδες τους πίεζαν περισσότερο εξαιτίας των υψηλών προσδοκιών που καλλιεργούσαν για την άνοδό τους στο άθλημα. Στατιστικές αναλύσεις για τα αγόρια και τα κορίτσια έδειξαν ότι η μεγαλύτερη γονική υποστήριξη στον προσανατολισμό

του έργου (task orientation) συσχετιζόταν με μεγαλύτερη συμμετοχή με σκοπό το έργο. Η πατρική υποστήριξη με προσανατολισμό στο «εγώ» σχετίστηκε με υψηλότερη εγωκεντρική συμμετοχή στα αγόρια αθλητές. Αντίστοιχα, για τα κορίτσια, των οποίων οι μητέρες υποστήριζαν τον προσανατολισμό στο «εγώ», ο στόχος συμμετοχής τους στα σπορ ήταν μεγαλύτερος προς το «εγώ».

Σε έρευνα των Dempsey, Kimiecik και Horn (1993) σε 71 παιδιά τετάρτης και πέμπτης τάξης δημοτικού (35 κορίτσια και 36 αγόρια) και σε 69 από τους γονείς τους βρέθηκε ότι, υπήρχε σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στην αντιλαμβανόμενη ικανότητα που είχαν οι γονείς για τη μέτρια προς έντονη φυσική δραστηριότητα των παιδιών τους και στις προσδοκίες των παιδιών στο να είναι δραστήρια (να αθλούνται). Βρέθηκε, επίσης, ότι ο προσανατολισμός έργου των γονέων, συσχετιζόταν σημαντικά με τις προσδοκίες των παιδιών για τις συμπεριφορές τους στη για τη μέτρια προς έντονη φυσική δραστηριότητα. Στατιστικά σημαντική συσχέτιση βρέθηκε ακόμη, ανάμεσα στην αντιλαμβανόμενη ικανότητα των γονέων για τα παιδιά τους και στην αντιλαμβανόμενη ικανότητα των ίδιων των παιδιών. Τέλος, και ο προσανατολισμός έργου των γονέων συσχετιζόταν σημαντικά με τον προσανατολισμό έργου των παιδιών. Τα παραπάνω αποτελέσματα δείχνουν μία σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στις αντιλήψεις και στις τάσεις γονέων και παιδιών. Στοιχεία που ενισχύουν την άποψη ότι, οι νεαροί αθλητές μπορούν να επηρεαστούν σημαντικά σε προσδοκίες, αντιλήψεις και προσανατολισμούς από τους γονείς τους.

Οι Duda και Horn (1993) προσπάθησαν να καθορίσουν τον προσανατολισμό στόχου σε παιδιά οκτώ έως 15 χρόνων που συμμετείχαν σε αθλητική κατασκήνωση καλαθοσφαίρισης. Επιπρόσθετα όμως, οι ερευνητές κατέγραψαν και τον προσανατολισμό στόχου των γονέων (από αυτοαναφορές τους) καθώς και την αντίληψη των παιδιών για τον προσανατολισμό στόχου των γονέων τους. Από τις

αναλύσεις φάνηκε ότι, ο προσανατολισμός στόχου των γονέων δε συσχετιζόταν με αυτόν των παιδιών. Όμως, η αντίληψη των παιδιών για τον προσανατολισμό στόχου των γονιών τους είχε σημαντική σχέση με τον δικό τους προσανατολισμό στόχου. Τα αποτελέσματα, αυτής της έρευνας προτείνουν ή ότι η αντίληψη των παιδιών για τον προσανατολισμό στόχου των γονιών τους ασκούσε τη μεγαλύτερη επιρροή στον προσανατολισμό στόχου των ίδιων των παιδιών, ενώ οι αναφορές των γονέων δεν ήταν τόσο ακριβείς σχετικά με τον προσανατολισμό στόχου των παιδιών τους.

Οι Ebbec και Becker (1994) βρήκαν σημαντική και ενδεικτική σχέση ανάμεσα στην αντίληψη εφήβων ποδοσφαιριστών για τον προσανατολισμό «έργου» και τον προσανατολισμό του «εγώ» που έχουν οι γονείς τους για αυτούς αλλά και στον ίδιο τον δικό τους προσανατολισμό στόχων. Οι Swain και Harwood (1996) σε έρευνα τους σε αθλητές αγωνιστικής κολύμβησης, ηλικίας 13 έως 18 χρόνων βρήκαν ότι εάν οι κολυμβητές αντιλαμβανόταν πως οι γονείς τους εμπλέκονταν περισσότερο με την τελειοποίηση των δεξιοτήτων τους, οι κολυμβητές αποκτούσαν πιο ουσιαστικά κίνητρα. Η παραπάνω μελέτη έρχεται να συμφωνήσει με τη θεωρία του Nicholls (1984; 1989) και να υποστηρίξει το σημαντικό ρόλο των γονέων για την ανάπτυξη του προσανατολισμού στόχων των παιδιών.

Η White και οι συνεργάτες της (1992; 1996) δώσανε περαιτέρω στοιχεία που ενισχύουν το ότι η γονική παρακίνηση έχει μεγάλη σημασία, όταν τα παιδιά μαθαίνουν να εκτελούν φυσικές δραστηριότητες και παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του προσανατολισμού στο στόχο τους. Συζήτησαν, επίσης, ότι οι διακυμάνσεις των κατευθύνσεων των στόχων είναι πιθανό να τροποποιηθούν λόγω διαφόρων παραγόντων. Για παράδειγμα, η γονική επιρροή που μπορεί να ενισχύει ή και να απορρίψει τις τάσεις των παιδιών-αθλητών, έχει πρωταρχική σημασία. Επίσης, πρόσθεσαν ότι εκτός από τη γονική επιρροή, τόσο στα παιδιά και στους έφηβους όσο

και στους ενήλικες, και ο προπονητής μπορεί να παίζει έναν κυρίαρχο παρακινητικό ρόλο στην αθλητική τους πορεία.

Άλλες έρευνες επίσης έδειξαν πως, οι συμπεριφορές των γονέων επηρεάζουν τα κίνητρα των παιδιών για συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες (Brustad, 1992; Yusuff, 1991). Ο Yusuff (1991) ερευνώντας 261 αγόρια υψηλού αθλητικού επιπέδου, από διαφορετικά σπορ, βρήκε ότι η πλειοψηφία των αθλητών δεχόταν κίνητρα από τους πατεράδες τους για να συμμετάσχουν σε αθλήματα, οι οποίοι τους βοηθούσαν αγοράζοντάς τους εξοπλισμό, συνοδεύοντας τους στο γήπεδο, συμβουλευόντας τους πώς να βελτιώσουν την απόδοση τους και επαινώντας τους μπροστά στους συγγενείς τους. Η παροχή κινήτρων από τους γονείς σύμφωνα με τον Yusuff (1991), θα μπορούσε να επηρεάσει τους αθλητές στη συμμετοχή σε αγωνιστικά αθλήματα. Ο ερευνητής κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι γονείς θα έπρεπε να θεωρηθούν «θεμέλιο» στη διαδικασία της κοινωνικοποίησης των παιδιών στα αγωνιστικά σπορ. Ο Brustad (1992) ερευνώντας τις κοινωνικές επιρροές, ειδικά των γονέων, όταν μελέτησε τα κίνητρα των παιδιών προς τον αθλητισμό βρήκε ότι, οι γονείς επηρεάζουν τον προσανατολισμό στόχου, την αντιλαμβανόμενη ικανότητα και το κίνητρο τους. Και οι δύο παραπάνω έρευνες έρχονται να υποστηρίξουν τις θεωρίες της Harter (1978; 1981) και του Nicholls (1984; 1989).

Ένα ακόμη παράδειγμα γονικής επιρροής παρουσιάζεται σε ποιοτική έρευνα που βασίστηκε σε συνεντεύξεις των προπονητών νεαρών αθλητών. Ο Streat (1995) επιδίωξε να προσδιορίσει το κίνητρο των γονέων να επεμβαίνουν αρνητικά ή να διευκολύνουν τη συμμετοχή των παιδιών σε ένα αθλητικό πρόγραμμα. Ως αρνητική επέμβαση των γονέων αναφέρει τη συμπεριφορά τους ως γονείς-προπονητές, όπου δίνουν προπονητικές συμβουλές δίπλα από τον αγωνιστικό χώρο με τέτοιο τρόπο ώστε να αντικρούουν ακόμη και τις συμβουλές του επίσημου προπονητή.

Ενθαρρύνουν τα παιδιά να μαλώσουν λέγοντας τους άγρια πράγματα για να αντιταχτούν προς τους αντιπάλους παίκτες. Αντίθετα, η διευκολυντική δράση περιγράφει γονείς με θετική επιρροή στο κίνητρο των παιδιών τους, οι οποίοι τους μαθαίνουν να πειθαρχούν όταν πραγματοποιούν ανάρμοστες πράξεις.

Τέλος όμως, σπουδαίο παρακινητικό ρόλο στην αθλητική ζωή των παιδιών εκτός από τους γονείς φαίνεται να έχουν και οι προπονητές. Πρόσφατες έρευνες έχουν πραγματοποιηθεί προκειμένου να εξεταστεί η σχέση ανάμεσα στο κλίμα παρακίνησης που παρέχουν οι προπονητές και στην επίτευξη του κινήτρου από τους αθλητές (Petherick & Weigand, 2002). Η έρευνα αυτή έδειξε ότι γενικότερα το αντιλαμβανόμενο κλίμα προσανατολισμού σχετίζεται με τον προσανατολισμό στο «έργο» και με εγγενείς (εσωτερικές) παρακινήσεις όπως είναι οι προσπάθεια, η απόλαυση και η ικανοποίηση των συμμετεχόντων. Ένα προσανατολισμένο κλίμα με στόχο την απόδοση στον αθλητισμό έχει συσχετιστεί με τον προσανατολισμό στο «εγώ» καθώς και με συναισθήματα όπως η πίεση και η έκθεση στον χώρο αυτό (Walling, Duda, & Chi, 1993). Οι Petherick και Weigand (2002) ενισχύοντας αυτή τη γραμμή εξέτασαν μία ομάδα εφήβων κολυμβητών για να ελέγξουν την επιρροή που σχετίζεται με τον προσανατολισμό στο σκοπό και με τις αντιλήψεις των προπονητών τους στον προσανατολισμό κινήτρων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι επιπρόσθετα με τους γονείς και οι προπονητές μπορούν να επηρεάσουν την ανάπτυξη των προσανατολισμών των στόχων και τη συλλογή σε δείκτες κινήτρων των νεαρών αθλητών.

Ταλέντο και Καριέρα Νεαρών Αθλητών

Ο Bloom (1985) ήταν από τους πρώτους που μελέτησε την ανάπτυξη του ταλέντου σε άτομα παγκόσμιας κλάσης. Ειδικότερα, μελετώντας 120 προσωπικότητες κορυφαίες στο χώρο τους (καλλιτέχνες, ακαδημαϊκούς, μουσικούς, κολυμβητές και αθλητές τένις), βρήκε ότι στα άτομα με πολύ υποσχόμενο ταλέντο ήταν απαραίτητο στοιχείο η παροχή υποστήριξη τόσο μέσω υλικών όσο και μέσω άυλων πόρων. Σε ότι αφορά τους αθλητές της έρευνας, συμπληρωματικά στην οικονομική υποστήριξη και στη μεταφορά τους στους αγώνες, οι γονείς είχαν και τρόπους να προβάλουν κοινωνικό-συναισθηματική υποστήριξη διευκολύνοντας με την ελεγχόμενη συμμετοχή τους και αποφεύγοντας την πίεση και τις υπερβολικές προσδοκίες. Οι γονείς επίσης αποτελούσαν πρότυπα-μοντέλα «πειθαρχημένης» ανεξαρτησίας για τα ταλαντούχα παιδιά τους. Τα αποτελέσματα του Bloom (1985), έδειξαν καθαρά ότι, η ανάπτυξη του ταλέντου είναι μια μακροχρόνια διαδικασία που αναμειγνύει εκτός από τον ενδιαφερόμενο και ένα ισχυρό υποστηρικτικό σύστημα από τους γονείς.

Επιπρόσθετα από τη δουλειά του Bloom (1985), υποστηρίζεται ότι οι καριέρες των ταλαντούχων ατόμων ανακύπτουν μέσα από τρία διακριτά στάδια: (α) τα πρώιμα χρόνια (early years) ή βάσει του Whitehead (1929) αναφέρεται ως ρομαντική φάση (romance phase) (β) τα μεσαία χρόνια (middle years) ή φάση ακριβείας (precision phase) και (γ) τα μεταγενέστερα χρόνια (later years) ή ολοκληρωμένη φάση (integration phase). Στην πρώτη φάση, το παιδί αναπτύσσει αγάπη για τη δραστηριότητα του, υψηλές τιμές διασκέδασης, ενθάρρυνση από σημαντικά πρόσωπα, ελευθερία στην εξερεύνηση της δραστηριότητας και επιτυχίες. Οι γονείς στη φάση αυτή αναδεικνύουν την αξία της σκληρής και της καλής δουλειάς. Στη δεύτερη φάση, ειδικοί προπονητές ή δάσκαλοι προάγουν μακροχρόνια

συστηματική εκμάθηση των δεξιοτήτων, εστιάζοντας στο τεχνικό μέρος και στην τεχνική υπεροχή τους. Τέλος στην τρίτη φάση, το παιδί συνεχίζει να δουλεύει με έναν ειδικό προπονητή πολλές ώρες την ημέρα με σκοπό να μετατρέψει την προπόνηση και τις τεχνικές δεξιότητες σε ένα καλύτερο αποτέλεσμα. Η πραγματικότητα ατής της φάσης είναι ότι η δραστηριότητα αποτελεί σημαντικό κομμάτι για τη ζωή τους. Οι φάσεις αυτές διαρκούν πάνω από 15 - 20 χρόνια και κάθε άτομο περνάει ως φυσική συνέχεια από κάθε στάδιο χωρίς να υπερπηδήσει κανένα. (Bloom 1985)

Η Harter (1988) σε έρευνά της βρήκε ότι παιδιά με υψηλό βαθμό αυτοεκτίμησης μπορούσαν να διακριθούν και να ξεχωρίσουν συγκριτικά με παιδιά που είχαν χαμηλό βαθμό αυτοεκτίμησης, με βάση την υποστήριξη που δέχονται από σημαντικά πρόσωπα. Ειδικότερα παιδιά με υψηλή αυτοεκτίμηση αναφέρουν ότι, οι γονείς (και οι συνομήλικοί τους) τους «αποδέχονται», τους «υποστηρίζουν» και τους έχουν σε «μεγάλη υπόληψη» (σελ. 69). Στον αθλητισμό οι γονείς έχουν μεγάλο αριθμό ευκαιριών να επιδείξουν την αποδοχή και την υποστήριξη προς τα παιδιά επηρεάζοντας έτσι την ανάπτυξη της αυτοεκτίμησής τους.

Οι Csikszentmihalyi, Rathunde, Whalen και Wong (1993) εξέτασαν 208 διακεκριμένους μαθητές γυμνασίου που με την εκτίμηση των καθηγητών τους είχαν ταλέντο στις τέχνες, στον αθλητισμό, στα μαθηματικά, στη μουσική και στις επιστήμες. Οι μαθητές αυτοί παρακολουθήθηκαν από την αρχή μέχρι το τέλος του γυμνασίου με σκοπό να καταγραφούν οι διαφορές τους από συνομήλικούς τους με πιο κοινά ταλέντα. Επιπλέον, οι ερευνητές ήθελαν να εξετάσουν γιατί κάποιοι από αυτούς τους μαθητές ανέπτυσαν τα ταλέντα τους ενώ κάποιοι άλλοι αποτύγχαναν. Βασιζόμενοι στα αποτελέσματα, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι το ταλέντο πρέπει να αντιμετωπίζεται σαν μία αναπτυσσόμενη διαδικασία παρά σαν ένα «όλα ή τίποτα» φαινόμενο και δεν μπορεί να αναπτυχθεί εκτός αν αξιολογηθεί από την κοινωνία,

αναγνωριστεί και ανατραφεί από γονείς, καθηγητές και προπονητές. Ειδικότερα, οι ερευνητές πρότειναν ότι, η παροχή πληροφορίας και η γνώση έχουν άμεση σχέση με την ανάπτυξη του ταλέντου. Ένας επίσης, απαραίτητος παράγοντας είναι το κίνητρο, που επηρεάζεται σημαντικά από την υποστήριξη και την ενθάρρυνση από τα μέλη της οικογενείας. Τέλος, σημαντικό ρόλο παίζει και η πειθαρχία, γιατί επιτρέπει στον ταλαντούχο νεαρό να μελετήσει τα κεκτημένα και να συνηθίσει τις δεξιότητες που χρειάζεται προκειμένου να φτάσει στην μεγιστοποίηση της απόδοσης.

Ο Cote (1999) μελέτησε τέσσερις κορυφαίους αθλητές και τις οικογένειές τους (μητέρα, πατέρα και αδέρφια) και βρήκε ότι η οικογένεια και ειδικότερα οι γονείς παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του ταλέντου, καθώς οι αθλητές προχωρούν και εξελίσσονται μέσα στα χρόνια διαμόρφωσης του χαρακτήρα τους (sampling years), στα χρόνια εξειδίκευσης (specializing years) και στα χρόνια επένδυσης των συμπεριφορών που είχαν δεχτεί (investment years). Από τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων προέκυψε ότι, κατά τη διάρκεια των χρόνων δειγματοληψίας (ηλικίες 6 - 13) το παιδί συμμετείχε σε πολλά αθλήματα για διασκέδαση. Οι γονείς ενθάρρυναν αυτή τη συμμετοχή και πίστευαν ότι τα σπορ συνέβαλλαν στη συνολική ανάπτυξη του παιδιού γι' αυτό και τα προέτρεπαν να δοκιμάσουν ένα ευρύ φάσμα από αθλήματα. Κατά τη διάρκεια των χρόνων εξειδίκευσης (ηλικίες 13 - 15) οι γονείς γινόταν υποστηρικτές των παιδιών τους καθώς αυτά εστίαζαν το ενδιαφέρον τους σε περιορισμένο αριθμό αθλημάτων. Ασκούσαν λίγη πίεση για τη συμμετοχή τους και γενικά είχαν έναν υποστηρικτικό ρόλο, παρά ένα ρόλο αρχηγού, κάνοντας θυσίες (οικονομικές και προγραμματισμού χρόνου) προκειμένου να εξασφαλίσουν τη συμμετοχή των παιδιών τους στα σπορ. Τέλος, κατά τα χρόνια της επένδυσης (ηλικίες 15 και πάνω) τα παιδιά πλέον εστίαζαν στην προσεκτική εξάσκηση προσπαθώντας να επιτύχουν την τέλεια επίδοση. Οι

γονείς φάνηκε να παρέχουν μία σημαντική πηγή κοινωνικής υποστήριξης, ειδικά όταν τα παιδιά αντιμετώπιζαν κάποια εμπόδια, ενώ και σε αυτή την τρίτη φάση δεν έπαψαν να ασκούν μικρή πίεση.

Οι Gould, Dieffenbach και Moffett (2002) εξέτασαν την ανάπτυξη του ψυχολογικού ταλέντου σε Ολυμπιονίκες. Πιο συγκεκριμένα, 10 Ολυμπιονίκες (στο σύνολο νικητές 32 Ολυμπιακών μεταλλίων), ο προπονητής τους, ένας γονέας ή κηδεμόνας ή κάποιο άλλο σημαντικό πρόσωπο της ζωής τους, συμμετείχαν σε συνέντευξη. Βρέθηκε ότι, αυτοί οι 10 επιτυχημένοι αθλητές χαρακτηρίζονταν από κάποιες συγκεκριμένες δεξιότητες όπως τον έλεγχο του άγχους, την εμπιστοσύνη, την ψυχική αντοχή/ανοχή, την αθλητική νοημοσύνη, την ανταγωνιστικότητα, τη σκληρή ηθική δουλειά, την επίτευξη στόχου, την προπονητική αντίληψη, τα υψηλά επίπεδα διάθεσης και ελπίδας, την αισιοδοξία και την προσαρμοστικότητα. Τα αποτελέσματα επίσης, αποκάλυψαν ότι ένας αριθμός ατόμων και θεσμικών οργάνων επηρέασαν την ανάπτυξη της ψυχολογίας τους στον αθλητικό χώρο, συμπεριλαμβανομένου της κοινότητας, της οικογένειας, του εαυτού τους, των μη-αθλητικών και αθλητικών προσωπικοτήτων, αλλά και της ίδιας της διαδικασίας του αθλητισμού. Οι επιρροές της οικογένειας και του προπονητή φάνηκαν να έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα. Οι τρόποι με τους οποίους μπορούσαν να επηρεάσουν τους αθλητές ήταν άμεσοι, όπως διδάσκοντας ή δίνοντας έμφαση σε ιδιαίτερα ψυχολογικά μαθήματα και έμμεσοι όπως η δημιουργία μοντέλου ή η δημιουργία ορισμένων ακούσιων ψυχολογικών περιβαλλόντων. Τα αποτελέσματα της παραπάνω έρευνας έρχονται να συμφωνήσουν και να στηρίζουν τις έρευνες των Bloom (1985), Csikszentmihalyi και συνεργάτες (1993) και Cote (1999) αναδεικνύοντας περαιτέρω τη σημαντική επίδραση των γονέων και τον ιδιαίτερο ρόλο που μπορούν να παίξουν στην ανάπτυξη του αθλητικού ταλέντου.

Ωστόσο, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι γονείς παίζουν επίσης, έναν σημαντικό ρόλο και στην ανάπτυξη της καριέρας των νεαρών αθλητών. Ο Hellstedt (1987) περιέγραψε τη γονική συμμετοχή σε μία κλίμακα που κυμαινόταν από «λίγο εμπλεκόμενους», «μέτρια» έως «πολύ εμπλεκόμενους» γονείς. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι, η μέτρια συμμετοχή διευκόλυνε την αθλητική καριέρα, ενώ τόσο η μειωμένη συμμετοχή και αδιαφορία των γονέων όσο και η υπερβολική συμμετοχή μπορούσαν να παίξουν αρνητικό ρόλο και να προκαλέσουν αναστάτωση (αποδιοργάνωση) στα παιδιά. Φάνηκε επιπλέον ότι, τα παιδιά με αδιάφορους γονείς δεν είχαν την οργανωτική και συναισθηματική υποστήριξη από το σπίτι. Ήταν πιο πιθανό, είτε να εγκαταλείψουν την καριέρα τους ή να έχουν ανάγκη μεγαλύτερης υποστήριξης από άλλες κοινωνικές ομάδες όπως δασκάλους ή προπονητές (Hellstedt, 1987).

Ενδιαφέρον όμως έχει η έρευνα των Wuerth, Lee και Alfermann (2004) όπου βρέθηκαν διαφορές στην αυτοαντίληψη των πατεράδων και μητέρων αναφορικά στην υποστήριξη που παρέχουν. Οι μητέρες πίστευαν πως ήταν περισσότερο υποστηρικτικές και συμμετείχαν πιο ενεργά στις αθλητικές δραστηριότητες των παιδιών τους από ότι οι πατεράδες. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι οι μητέρες ένιωθαν πιο υπεύθυνες για την οικογενειακή ζωή και για τη φροντίδα των παιδιών συγκριτικά με τους πατεράδες. Οι πατεράδες από τη άλλη πλευρά, είχαν υψηλότερες τιμές σε κατευθυντήριες συμπεριφορές. Αυτό σημαίνει ότι, παρείχαν συγκεκριμένες συμβουλές στα παιδιά τους (π.χ., επισημαίναν τι είναι κακό ή πως μπορούν να βελτιωθούν), τα πιέζουν να προπονηθούν σκληρότερα και να δώσουν τον καλύτερο τους εαυτό. Και οι δύο γονείς, σύμφωνα με τις απαντήσεις, έδειξαν να εκδηλώνουν προσδοκίες σύμφωνα με το φύλο τους, με τις μητέρες να δείχνουν πιο εκφραστικές και τους πατεράδες πιο οργανωτικοί. Επιπλέον, οι γονείς

αντιλαμβανόταν τις συμπεριφορές τους διαφορετικά από τους αθλητές. Ακόμη, βρέθηκε ότι η θετική υποστήριξη και η ενθάρρυνση ήταν πολύ σημαντική για τους αθλητές. Οι επιτυχημένοι αθλητές έδειξαν να λαμβάνουν μεγαλύτερη κατανόηση και περισσότερους επαίνους σε σχέση με τους λιγότερο επιτυχημένους. Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι, τα θετικά συναισθήματα και η υποστήριξη των γονέων αυξάνουν τις πιθανότητες για επιτυχημένη καριέρα.

Γονεϊκή Υποστήριξη και Αθλητική Απόλαυση

Ως γονική στήριξη οι Leff και Hoyle (1995) καθόρισαν εκείνες τις γονικές συμπεριφορές που εκδηλώνονται, όταν εκείνοι αντιλαμβάνονται και υποστηρίζουν τη συμμετοχή και την απόδοση των παιδιών τους σε αθλητικές δραστηριότητες. Δύο από τις πτυχές αυτού του ορισμού έχουν σχολιαστεί από τις Scanlan και Lewthwaite (1986): Πρώτον, είναι περισσότερο πιθανό ότι παιδιά που αντιλαμβάνονται υποστήριξη από τους γονείς τους έχουν καλύτερες συναισθηματικές και αθλητικές προσαρμογές. Η γονική στήριξη που δεν είναι εμφανής για το παιδί είναι απίθανο να είναι εξίσου αποτελεσματική ακόμη και σε σύγκριση με την ελάχιστη γονική υποστήριξη που αναγνωρίζεται και εκτιμάται από το παιδί. Δεύτερον, η γονική υποστήριξη στα παιδιά επηρεάζει τη συμμετοχή τους και τις επιδόσεις τους στον αθλητισμό.

Έρευνα των Hoyle και Leff (1997) όπου συμμετείχαν 15 αγόρια και εννέα κορίτσια, αθλητές του τένις με μέσο όρο ηλικίας τα 13 χρόνια, διερεύνησε πώς βιώνουν τα παιδιά τη γονική πίεση σε σχέση με την απόλαυση, την απόδοση και την αυτοεκτίμηση των παιδιών στο αγώνισμά τους. Βρέθηκε ότι, η γονική υποστήριξη έχει σημαντική συσχέτιση με την απόλαυση και τη σημαντικότητα του αγώνισματος στις ζωές των αθλητών. Υπήρχε επίσης οριακά σημαντική συσχέτιση της γονικής

υποστήριξης με την ηλικία των παιδιών που πρωτόπαιζαν τένις. Παίχτες, λοιπόν, που ανέφεραν υψηλό επίπεδο γονικής υποστήριξης έτειναν να έχουν μεγαλύτερη απόλαυση για το τένις και το θεωρούσαν περισσότερο σημαντικό στη ζωή τους. Επιπρόσθετα, η γονική υποστήριξη φάνηκε να μεσολαβεί στην ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ παιχτών με διαφορετικούς χαρακτήρες. Στη συγκεκριμένη έρευνα δε βρέθηκε η γονική πίεση να ασκεί σημαντική επιρροή στη συμμετοχή και στην απόδοση των νεαρών αθλητών. (Hoyle & Leff, 1997)

Οι Scanlan και Lewthwaite (1986) εξέτασαν τους δείκτες της διασκέδασης και της απόλαυσης που βίωναν 76 παλαιστές, ηλικίας εννέα έως 14 ετών, οι οποίοι έπαιρναν μέρος στους δύο πρώτους γύρους αγωνιστικού τουρνουά πάλης. Σαν απόλαυση ορίστηκε το ποσό της διασκέδασης που βίωναν τα αγόρια κατά την παλαιστική περίοδο και ως απόλαυση ο βαθμός που έδειχνε πόσο τους άρεσε να παλεύουν. Οι αναλύσεις έδειξαν ότι, τα νεαρά αγόρια που αντιλαμβάνονταν πως έχουν υψηλές παλαιστικές ικανότητες, απολάμβαναν περισσότερο την αθλητική τους συμμετοχή από αυτά που είχαν χαμηλή αντίληψη των παλαιστικών δυνατοτήτων τους. Οι παλαιστές που δέχτηκαν υψηλότερη γονική και προπονητική ικανοποίηση, ανάλογα με την απόδοσή τους, και υψηλότερη θετική συμβολή και αλληλεπίδραση από ενήλικες, ένιωθαν μεγαλύτερη απόλαυση και ικανοποίηση για όλη τη σεζόν συγκριτικά με αυτούς που δεν είχαν την ίδια αντίληψη. Επιπλέον, οι ερευνητές ανέφεραν ότι όταν οι παλαιστές δεχόταν λιγότερη μητρική πίεση και λιγότερη αντίδραση για την απόδοσή τους, ένιωθαν απόλαυση για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Ο Brustad (1988) επίσης εξέτασε τη συσχέτιση συναισθηματικών αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια μιας αγωνιστικής σεζόν στην καλαθοσφαίριση σε 207 παιδιά. Συγκεκριμένα 10 αυτοαναφερόμενες μετρήσεις χρησιμοποιήθηκαν για να

εκτιμήσουν τις επιδράσεις στην ενδοπροσωπική αντίληψη, στις κοινωνικές επιρροές, στις πηγές ανησυχίας και στους ομαδικούς και ατομικούς παράγοντες ικανότητας στα παιδιά. Οι γονικές συμπεριφορές έδειξαν να επηρεάζουν τους νεαρούς αθλητές. Η αντίληψη των παιδιών για μικρή πίεση από τους γονείς βρέθηκε να σχετίζεται με υψηλά επίπεδα απόλαυσης κατά την διάρκεια της σεζόν. Παρόλο, που η αντιληπτή γονική πίεση δε φάνηκε να σχετίζεται με μεγάλο ποσοστό άγχους για τα παιδιά, για τα αγόρια ήταν στατιστικά σημαντική. Συμπερασματικά, λοιπόν αναφέρεται πως η ενίσχυση των γονέων έχει άμεση επίδραση στην ανάπτυξη της αυτοαξίας, στην ικανότητα και στις εσωτερικές συμπεριφορές που σχετίζονται με το κίνητρο του νεαρού αθλητή.

Σε έρευνα των Wuerth, Lee και Alfermann (2004) που έγινε σε 347 νεαρούς αθλητές χειροσφαίρισης, χόκεϋ, κολύμβησης, στίβου και τένις (206 κορίτσια και 141 αγόρια, ηλικίας 10 έως 20 ετών) και στους γονείς τους (265 μητέρες, 215 πατέρες εκ' των οποίων τα 204 ήταν ζευγάρια), βρέθηκε ότι τόσο οι αθλητές όσο και οι γονείς ανέφεραν υψηλά επίπεδα επαίνου και κατανόησης για τη συμμετοχή των παιδιών στα αθλήματα. Επίσης, βρέθηκαν μέτρια επίπεδα επέμβασης, χαμηλά προς μέτρια επίπεδα κατευθυντήριων συμπεριφορών και πίεσης από τους γονείς προς τα παιδιά τους που συμμετείχαν στα διάφορα αθλήματα. Οι ερευνητές συμπέραναν πως, η επιρροή των μητέρων και των πατέρων τόσο για τους ίδιους όσο και για τους αθλητές φάνηκε να είναι καλοπροαίρετη.

Οι Van-Yperen και Duda (1999) πραγματοποίησαν έρευνα σε Ολλανδικό ποδοσφαιρικό σχολείο με μαθητές που επάνδρωναν πέντε ομάδες με διεθνή δράση. Το δείγμα απαρτιζόταν από 75 μαθητές, με μέσο όρο ηλικίας τα 16,4 έτη. Τα αποτελέσματά του έδειξαν πως η γονική υποστήριξη, σε συνδυασμό με άλλους

παράγοντες όπως ο προσανατολισμός στη «δουλειά», η προσπάθεια και το ομαδικό παιχνίδι συμβάλλουν σε μία επιτυχημένη πορεία στο ποδόσφαιρο.

Ο Gould και οι συνεργάτες του (2005), μετά από αίτημα της Αμερικανικής Ομοσπονδίας Αντισφαίρισης, εξέτασαν το ρόλο που παίζουν οι γονείς στην ανάπτυξη νεαρών αθλητών τένις σύμφωνα με τις απόψεις των προπονητών τένις. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις. Η πρώτη φάση περιελάμβανε συνεντεύξεις με 24 προπονητές (22 άνδρες και 2 γυναίκες) με μέσο όρο προπονητικής εμπειρίας τα 14,94 χρόνια. Η δεύτερη φάση πραγματοποιήθηκε με συλλογή δεδομένων μέσω ερωτηματολογίων πάλι από προπονητές νεαρών αθλητών τένις (125 άνδρες και 7 γυναίκες) με μέσο όρο προπονητικής εμπειρίας τα 17,3 χρόνια. Στην έρευνα καταγράφηκαν αλληλεπιδράσεις γονέων-παιχτών και γονέων-προπονητών, συμπεριφορές γονέων και παιχτών και προβλήματα γονέων-παιχτών και γονέων-προπονητών. Τα αποτελέσματα τόσο για την πρώτη όσο και για τη δεύτερη φάση έδειξαν πως οι γονείς παίζουν ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην επιτυχία των νεαρών αθλητών. Συγκεκριμένα, στην πρώτη φάση το 70% και στη δεύτερη φάση το 58.58% των γονέων εξέφρασε ότι οι γονείς έχουν θετική επίδραση στην ανάπτυξη των νεαρών αθλητών. Καταγράφηκε, όμως από ένα αξιοσημείωτο ποσοστό 35,86% των προπονητών, στη δεύτερη φάση, η άποψη ότι οι γονείς «πληγώνουν» την ανάπτυξη των νεαρών αθλητών. Από τα σημαντικότερα προβλήματα που προέκυψαν ανάμεσα στα παιδιά και στους γονείς τους ήταν ότι οι γονείς έδιναν μεγάλη έμφαση στη νίκη, υιοθετούσαν μη ρεαλιστικές προσδοκίες για τα παιδιά τους, τα προπονούσαν χωρίς να είναι προπονητές, τα κριτικάραν και τα πίεζαν για να παίξουν τένις, ήταν υπερπροστατευτικοί μαζί τους και ζητούσαν από τα παιδιά να μη χάνουν από λιγότερο ικανούς αντιπάλους. Συμπεραίνεται λοιπόν, πως οι γονείς σίγουρα

διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και στην επιτυχία των νεαρών αθλητών όχι όμως ασκώντας πάντα θετική επιρροή.

Είναι λοιπόν εμφανές, πως γονικές παρεμβάσεις και συμπεριφορές μπορούν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στις εμπειρίες των νεαρών αθλητών. Οι γονικές συμπεριφορές συχνά γίνονται αντιληπτές και ως ενθάρρυνση και συντελούν σε θετικές συναισθηματικές αναφορές. Για παράδειγμα, ο Hellstedt (1988) που μελέτησε την γονική πίεση σε νεαρούς σκιέρ, βρήκε ότι αυτή η πίεση ασκεί αρνητική επιρροή. Βρήκε όμως, ότι αυτοί οι σκιέρ που αντιλαμβανόταν τη γονική επέμβαση ως υποστηρικτική και θετική είχαν περισσότερη θετική δράση στη συμμετοχή τους. Οι σκιέρ που έδειχναν να είναι «πολύ ευχαριστημένοι» με τις στάσεις των γονέων τους ένιωθαν ότι γονείς τους δε θα δυσαρεστούνταν όταν τα παιδιά τους δεν απέδιδαν καλά, αλλά αντίθετα θα έδειχναν ενθουσιασμό για τη συμμετοχή τους.

Άγχος, Πίεση και Γονείς Αθλητών

Η νοοτροπία ότι οι γονείς πρέπει να ελέγχουν τη δράση των παιδιών τους είκοσι τέσσερις ώρες την ημέρα και προσεκτικά να συμβάλλουν στην ανάπτυξη των παιδιών, έχει αλλάξει τις ζωές των γονιών κατά τις δύο τελευταίες γενιές (Coackley, 2004). Οι περισσότεροι γονείς νιώθουν αναγκασμένοι να βρουν τα καλύτερα οργανωμένα αθλητικά προγράμματα για τα παιδιά τους, ώστε να κρατούν το ενδιαφέρον τους σε υψηλά επίπεδα. Παρόλο που πολλοί παράγοντες επηρεάζουν την ανάπτυξη των παιδιών σήμερα, πολλοί άνθρωποι αποδίδουν την αποτυχία ή την επιτυχία των παιδιών στους γονείς. Όταν ένα παιδί επιτυγχάνει σε ένα άθλημα, τότε οι γονείς φαίνεται να κάνουν το σωστό, τους κολλάτε η ετικέτα του «καλού γονέα» και γίνονται δέκτες ερωτήσεων από άλλους γονείς για το πώς το έκαναν. Όμως και στην περίπτωση αποτυχίας, και εδώ ερευνάται η δράση των γονέων και ο χαρακτήρας

τους. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η αθλητική επιτυχία είναι πολύ σημαντική για τους γονείς, γιατί το τι κάνει το κάθε παιδί στο άθλημά του γίνεται εύκολα γνωστό. Οι νεαροί αθλητές γίνονται δέκτες των ηθικών αξιών των γονέων τους. Αυτή η σχέση ανάμεσα στις ηθικές αξίες των γονέων και στη συμμετοχή των παιδιών στα σπορ, οδηγεί πολλούς γονείς να βλέπουν αυτή τη συμμετοχή πολύ σοβαρά. Το στοίχημα που σχετίζεται με τη συμμετοχή των νεαρών αθλητών αυξάνει ακόμη περισσότερο για τους γονείς που πιστεύουν ότι τα παιδιά τους μέσω του αθλητισμού μπορούν να κερδίσουν ένα μαθητικό πρωτάθλημα, ένα επαγγελματικό πρωτάθλημα και κατ'επέκταση την κοινωνική αποδοχή και δημοσιότητα στο σχολείο και ανάμεσα στους συνομήλικους τους. (Coacley, 2004)

Οι γονείς μπορούν να δράσουν με τρόπους που καταστρέφουν τις σχέσεις με τα παιδιά τους. Δένονται τόσο πολύ συναισθηματικά με τη συμμετοχή στα αθλήματα, που τα πιέζουν σε σημείο που δεν μπορούν να αντιληφτούν ακόμη ότι, και την ενθάρρυνση τους αυτή τα παιδιά την εκλαμβάνουν ως πίεση. Όταν ένα παιδί νιώθει πιεσμένο αντιμετωπίζει ένα τριπλό προβληματισμό: (1) εάν σταματήσει τον αθλητισμό φοβάται ότι οι γονείς του μπορεί να ανακαλέσουν την υποστήριξη και την προσοχή τους, (2) εάν συνεχίσει να αθλείται αλλά δεν αποδίδει καλά φοβάται ότι οι γονείς του θα το επικρίνουν, (3) εάν αποδίδει καλά φοβάται ότι οι γονείς τους θα του συμπεριφέρονται «σαν επαγγελματία» αντί σαν παιδί. (Coacley, 2004)

Η γονική πίεση ορίζεται ως η γονική συμπεριφορά που αντιλαμβάνονται τα παιδιά τους, που περιέχει απίθανες προσδοκίες από τους γονείς τους (Leff & Hoyle, 1995). Όπως και με τη γονική στήριξη, η έμφαση είναι στην αντίληψη του παιδιού και όχι στη συμπεριφορά των γονέων. Επισημαίνεται λοιπόν ότι, οι γονείς εκτός από τις θετικές ασκούν και σημαντικά αρνητικές επιρροές στα παιδιά τους, μέσω μεγάλη

επέμβασής τους στα αθλήματα τους. Παρακάτω παρατίθενται κάποιες έρευνες που ασχολήθηκαν με την γονική πίεση προς νεαρούς αθλητές.

Χρησιμοποιώντας πριν και μετά τον αγώνα το ερωτηματολόγιο Competitive State Anxiety Inventory που αξιολογεί το άγχος περίστασης, οι Scanlan και Lewthwaite (1984) εξέτασαν τους παράγοντες που επηρεάζουν το αγωνιστικό άγχος σε παλαιστές εννέα έως 14 χρόνων. Η αντίληψη των παιδιών για επιρροή σημαντικών ενηλίκων φάνηκαν να είναι δείκτης άγχους πριν και μετά τον αγώνα. Οι ερευνήτριες έδωσαν έμφαση στο ότι οι ανησυχίες (πριν τον αγώνα) για αποτυχία και η γονική πίεση για συμμετοχή ενίσχυαν το άγχος πριν τον αγώνα. Αθλητές που δεχόταν υψηλά επίπεδα πίεσης από τους γονείς πριν αγωνιστούν βρέθηκε να εμφανίζουν υψηλά ποσοστά άγχους πριν τον αγώνα, στοιχείο που κάνει εμφανή τη συναισθηματική επιρροή των γονιών κατά τη συμμετοχή των παιδιών στα σπορ.

Σύμφωνα με μεταγενέστερη έρευνα του Hellstedt (1988), οι συναισθηματικές αντιδράσεις ενός νεαρού αθλητή σχετίζονται με την αντίληψή του για τη γονική πίεση. Σε ερωτηματολόγιο που δόθηκε σε 13-χρονους σκιέρ (N = 104), οι αθλητές και αθλήτριες αναφορικά στις αντιλήψεις τους και τις τάσεις τους αντιλαμβανόμενοι τη γονική πίεση, εξέφρασαν πως αυτή σχετίζεται με τη συμμετοχή τους στο άθλημα. Ο Hellstedt αναφέρει ότι, ο βαθμός γονικής πίεσης σχετίζεται με τον τύπο επηρεαζόμενης αντίδρασης και με την αρνητική συμπεριφορά του αθλητή. Οι σκιέρ, επίσης, φάνηκαν να είναι δειλοί όταν οι γονείς τους αντιδρούσαν με απογοήτευση ή απόρριψη, στην περίπτωση που οι ίδιοι δεν εκτελούσαν καλά. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τους νεαρούς αθλητές, η συμμετοχή στο άθλημα του σκι οφειλόταν εν μέρει στην επιθυμία τους να ευχαριστήσουν τους γονείς τους (τονίζοντας περαιτέρω τη σημαντική επιρροή που έχουν οι γονείς για την συμμετοχή των παιδιών) και

επιπλέον στην κάλυψη των δικών τους συναισθηματικών αναγκών με αυτή τη συμμετοχή.

Ο Coackley (1992) υποστήριξε ότι, η εγκατάλειψη εφήβων αθλητών από τα σπορ ήταν περισσότερο συχνή σε πολύ άξιους νεαρούς που η γονείς τους επένδυναν πολύ χρόνο και χρήμα στα αθλήματά τους. Οι νεαροί αθλητές τυπικά ένιωθαν πως έχουν μικρή άποψη σε αποφάσεις που έχουν σχέση με τη συμμετοχή τους και αυτή η έλλειψη της αίσθησης για προσωπικό έλεγχο μείωνε το ενδιαφέρον τους να παραμείνουν ενεργοί. Έστω και διστακτικά, συμπεραίνεται ότι, η μεγάλη συμμετοχή και η μεγάλη πίεση των γονέων προς νεαρούς αθλητές σε πολλαπλές περιστάσεις συχνά εμφανίζει περισσότερες αρνητικές παρά θετικές επιπτώσεις .

Ενώ φαίνεται η επίδραση της γονικής συμμετοχής στην αθλητική καριέρα του παιδιού πως εξαρτάται από το βαθμό της προσοχής που δίνεται σε αυτή, πρέπει να σημειωθεί ότι και η ποιότητα αυτής έχει μεγάλη σημασία. Σε έρευνα που έγινε με τη συμμετοχή αθλητών αγωνιστικής κολύμβησης ηλικίας 10 έως 15 ετών (Lee & MacLean, 1997), όπου εξετάστηκε το πως αντιλαμβάνονταν τα παιδιά τη γονική πίεση, βρέθηκε ότι οι νέοι αθλητές δεχόταν μία υπερβολή από συμπεριφορές και πιέσεις, ανεπάρκεια σε επαίνους και κατανόηση, αλλά ταυτόχρονα και ικανοποίηση στα επίπεδα ενεργού συμμετοχής των γονέων στο άθλημά του. Τα αισθήματα των συμμετεχόντων για τη γονική πίεση εξαρτιόνταν από τις κατευθυντήριες συμπεριφορές που δεχόταν. Οι Lee και MacLean (1997) κατέληξαν λοιπόν πως στη συγκεκριμένη ομάδα αγωνιστικής κολύμβησης η πίεση οφειλόταν στις κατευθυντήριες συμπεριφορές που δεχόταν τα παιδιά και όχι τόσο στο καθαυτό ποσοστό γονικής συμμετοχής. Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας αναδεικνύουν το γεγονός ότι η ποιότητα των γονικών συμπεριφορών και όχι απλώς η ένταση της γονικής συμμετοχής είναι ένας κρίσιμος παράγοντας στη σχέση γονέων-αθλητών.

Στη συμμετοχή σε ένα σπορ επιπρόσθετα με τη γονική πίεση, οι γονείς φαίνεται πως μπορούν να επηρεάσουν και τις συναισθηματικές αντιδράσεις των παιδιών τους μέσω της αξιολόγησης τους (ιδιαίτερα με τις μη-ευνοϊκές αξιολογήσεις) και των προσδοκιών τους για τα παιδιά τους. Σε μια από τις πρώτες έρευνες για το ρόλο των γονέων, ο Passer (1983) ανέφερε ότι ο φόβος για αποτυχία και για αξιολόγηση ήταν σημαντικές πηγές άγχους για τα παιδιά που αγωνίζονται. Ειδικότερα, παιδιά με υψηλές τιμές ανησυχίας ανησυχούσαν πιο συχνά για το αν θα λάβουν αρνητική αξιολόγηση από σημαντικά πρόσωπα. Ακόμη, βρέθηκε ότι παίκτες με πολύ άγχος ανησυχούσαν αν δεν παίξουν καλά και χάσουν για πως θα αξιολογηθούν από τους γονείς, τους προπονητές και τους συμπαίκτες τους.

Πρόσφατη εργασία των Ommundsen, Roberts, Lemyre και Miller (2006), διερεύνει τις υποστηρικτικές και τις καταπιεστικές επιρροές των γονέων και των προπονητών στις δυσπροσάρμοστες τάσεις, στις φιλικές σχέσεις και στις ικανότητες των αθλητών όπως αυτές γίνονται αντιληπτές από τους ίδιους. Στη συγκεκριμένη έρευνα πήραν μέρος 677 νεαροί αθλητές ποδοσφαίρου (504 αγόρια και 173 κορίτσια) ηλικίας 10 έως 14 χρονών. Στα αποτελέσματά της αναφέρεται ότι, τόσο οι γονείς όσο και οι προπονητές μπορούν να παίξουν σημαντικό κύριο ρόλο στην ποιότητα των ψυχοκοινωνικών εμπειριών που βιώνουν τα παιδιά τους στο ποδόσφαιρο. Ειδικότερα, όταν τα παιδιά αντιλαμβάνονταν τους γονείς ως επικριτές στις επιδόσεις τους, όταν οι γονείς θέτουν υψηλότερους στόχους από τους δικούς τους, όταν αντιλαμβάνονται τους προπονητές να δίνουν έμφαση σε κοινωνικές συγκρίσεις και μεγαλύτερη προσοχή στους καλούς αθλητές, τότε τα παιδιά-αθλητές τείνουν να έχουν μικρότερη πίστη στις ποδοσφαιρικές τους δυνατότητες. Κατ' επέκταση τα παιδιά-αθλητές, ανησυχούσαν για την επίδοσή τους και εκδήλωναν μειωμένη φιλική ατμόσφαιρα στο πλαίσιο της ομάδας.

Αυτή η προβληματική εικόνα φαίνεται να είναι σημαντική για πολλαπλούς λόγους: Πρώτον, οι δυσπροσάρμοστες τάσεις μπορεί να έχουν επιζήμιες ψυχολογικές επιπτώσεις (Vohs et al., 2001). Δεύτερον, υπάρχουν στοιχεία που υποστηρίζουν ότι η αρνητική σχέση μεταξύ συνομηλίκων μπορεί να οδηγήσει αργότερα στην ανάπτυξη αντικοινωνικής ψυχοπαθολογικής συμπεριφοράς (Parker & Asher, 1987). Και τρίτον, η μειωμένη ικανότητα (όπως την αντιλαμβάνονται οι αθλητές) μπορεί γενικά οδηγήσει σε περιορισμό και έλλειψη εσωτερικών κινήτρων ή ακόμη και στην παραίτηση από τον αθλητισμό (Ommundsen & Vaglum, 1991).

Αντιλαμβανόμενη Ικανότητα Νεαρών Αθλητών & Γονείς

Σε έρευνα των Babkes και Weiss (1999) βρέθηκε ότι οι νεαροί αθλητές ποδοσφαίρου που αντιλαμβανόταν τους γονείς τους να έχουν θετικά πιστεύω για τις δυνατότητές τους, λάμβαναν σε μεγαλύτερη συχνότητα αναφορές από τους γονείς τους σχετικά με την αθλητική απόδοση. Επιπλέον, είχαν πιο καλή αντιληπτική ικανότητα στο ποδόσφαιρο καθώς επίσης και υψηλότερο ποσοστό εσωτερικής παρακίνησης συγκριτικά με συνομήλικους τους που ανέφεραν λιγότερες θετικές αλληλεπιδράσεις με τους γονείς τους.

Οι Eccles και Harold (1991) διερευνώντας την υποτιθέμενη σύνδεση ανάμεσα στο σύστημα γονικών αξιών (parent's value system) και στις ψυχολογικές ανταποκρίσεις των παιδιών σε αυτό, βρήκαν σημαντική θετική σχέση ανάμεσα στην αντίληψη των παιδιών για το βαθμό που οι γονείς τους εκτιμούν τη συμμετοχή τους σε αθλητικές δραστηριότητες και στην αντιλαμβανόμενη ικανότητα που έχουν τα ίδια τα παιδιά για τον εαυτό τους. Αυτό σημαίνει ότι παιδιά που αντιλαμβανόταν ότι, οι γονείς τους εκτιμούσαν σε υψηλό βαθμό τη συμμετοχή τους έτειναν να έχουν μεγαλύτερη αντίληψη για τη σωματική και αθλητική τους ικανότητα σε σχέση με τα

παιδιά που αντιλαμβάνονταν μειωμένη γονική αποτίμηση για την αθλητική τους συμμετοχή.

Επιπλέον, σε μία πιο πρόσφατη ανάλυση της γονικής επιρροής, οι Fredricks και Eccles (2005) εξέτασαν τη σύνδεση γονέα-παιδιού σε δείγμα από γονείς και παιδιά που φοιτήσαν στις πρώτες και μεσαίες τάξεις του δημοτικού σχολείου (δευτέρα, τρίτη και πέμπτη). Στα αποτελέσματα αναφέρεται μια θετική, σημαντική και προφητική σχέση ανάμεσα στην αντίληψη των γονέων για τη σημαντικότητα και τη χρησιμότητα της αθλητικής συμμετοχής και στην αντίληψη των παιδιών για την αθλητική τους ικανότητα, στην αξία που δίνουν στη συμμετοχή στα σπορ και στο ακριβές επίπεδο συμμετοχής τους σε αθλητικές δραστηριότητες.

Ο Stuart (2003) διεξήγαγε συνεντεύξεις με δυο ομάδες εφήβων και νεανίδων (8^{ης} τάξης), οι οποίοι ποίκιλλαν στο βαθμό εκτίμησης για την αθλητική τους συμμετοχή. Πιο συγκεκριμένα, μια ομάδα υψηλής και μία ομάδα χαμηλής εκτίμησης έδωσαν συνέντευξη προκειμένου να διερευνηθεί η αντίληψη των εφήβων για την αξία της αθλητικής συμμετοχής. Οι αναλύσεις περιεχομένου έδειξαν καθαρά ότι, οι αντιλήψεις, τα πιστεύω και οι αξίες των γονέων που έχουν σχέση με την αθλητική συμμετοχή ήταν παράγοντες που επηρέαζαν και τις αξίες των εφήβων. Αυτό, εκμαιεύτηκε και αναφορικά στην αντίληψη των εφήβων για το βαθμό που οι γονείς τους πίστευαν ότι η αθλητική τους συμμετοχή έχει ή δεν έχει ωφέλιμη αξία.

Φυσική Δραστηριότητα Νεαρών Αθλούμενων & Γονείς

Έρευνα που έγινε σε 3.000 12-χρονους Γάλλους μαθητές και στους γονείς τους, σκοπό είχε να καθορίσει τη σχέση ανάμεσα στη φυσική δραστηριότητα των παιδιών και των γονιών τους, έδειξε ότι τα παιδιά είχαν περισσότερες πιθανότητες να συμμετάσχουν σε δομημένες εξωσχολικές δραστηριότητες όταν και οι δύο γονείς

τους αθλούνταν, σε αντίθεση με αυτούς που δεν αθλούνταν (Wagner, et al. 2004).

Επιπλέον, ένα μεγαλύτερο ποσοστό εφήβων είχε υψηλότερο ποσοστό καθιστικής συμπεριφοράς όταν και οι δύο γονείς παρακολουθούσαν τηλεόραση περισσότερο από 2 ώρες την ημέρα. Συνεπώς, τα παιδιά επηρεάζονται από τις τάσεις των γονέων απέναντι στη φυσική δραστηριότητα.

Σε έρευνα του Moore και συνεργάτες (1991) που σκοπό είχε να προσδιορίσει τη σχέση μεταξύ των επιπέδων δραστηριότητας των γονέων και των μικρών παιδιών τους, παρακολουθήθηκε η σωματική άσκηση με μια μηχανική συσκευή (επιταχυνσιόμετρο Caltrac) σε 100 παιδιά ηλικίας τεσσάρων έως επτά ετών, σε 99 από τις μητέρες τους και σε 92 από τους πατεράδες τους. Οι ερευνητές ανέφεραν στα αποτελέσματά τους, ότι τα παιδιά με μητέρες που δραστηριοποιούνταν περισσότερο από το μέσο όρο, είχαν δυο (2) φορές περισσότερες πιθανότητες να είναι ενεργά σε σχέση με τα παιδιά ανενεργών μητέρων. Επιπρόσθετα, όταν και οι δύο γονείς δραστηριοποιούνταν, τότε τα παιδιά είχαν 5,8 φορές περισσότερες πιθανότητες να είναι ενεργά σε σύγκριση με τα παιδιά ανενεργών γονέων. Αντίθετα όμως, σε μελέτη που πραγματοποιήθηκε σε 71 παιδιά τετάρτης και πέμπτης τάξης δημοτικού (35 κορίτσια και 36 αγόρια) και σε 69 από τους γονείς τους δε βρέθηκε να υπάρχει θετική σχέση ανάμεσα στη φυσική δραστηριότητα των γονέων και στην φυσική δραστηριότητα των παιδιών (Dempsey, et al. 1993).

Κοινωνικό-Οικονομικές Επιρροές Γονέων

Οι απαιτήσεις για την οικογένεια είναι πιθανό να αυξηθούν καθώς η ηλικία του παιδιού και το επίπεδο των αθλητικών επιτευγμάτων του μεγαλώνει (Rowley, 1992). Η πιο εμφανής απαίτηση είναι το οικονομικό που χρειάζεται για πάγιες δαπάνες όπως ένδυση, εξοπλισμό, έξοδα προπόνησης και έξοδα για ταξίδια. Το

οικονομικό κόστος της οικογένειας μπορεί να αυξηθεί δυσανάλογα όσο επιτυγχάνονται υψηλότερα επίπεδα απόδοσης. Στη Βρετανική μελέτη με τίτλο *British Training of Young Athletes (TOYA)* του Rowley (1992) αναφέρεται ότι το κόστος ενός 12χρονου κολυμβητή φτάνει να γίνει περισσότερο από το διπλάσιο όταν το παιδί πλησιάσει τα 14 του χρόνια. Η έρευνα επίσης έδειξε ότι οι οικογένειες κορυφαίων νεαρών αθλητών χρειαζόταν να ξοδέψουν έως και το 12% του συνολικού τους εισοδήματος για τον αθλητισμό του παιδιού τους. Γίνεται έτσι εμφανές ότι, το βάρος της οικονομικής στήριξης ενός ταλαντούχου παιδιού καθορίζεται ως η πιο σημαντική απαίτηση στις οικογένειες, ενώ πολλοί γονείς αναφέρουν εμπειρίες με μέτριες ή σοβαρές οικονομικές δυσκολίες. Η υποστήριξη μιας οικογένειας στη συμμετοχή των παιδιών με υψηλά επίπεδα απόδοσης, έχει επίσης μεγάλες απαιτήσεις σε χρόνο και έχει σημαντικό αντίκτυπο στον προγραμματισμό των δραστηριοτήτων της οικογένειας (Yang, Telama, & Laasko, 1996). Ο Kirk και οι συνεργάτες του (1997a; 1997b) εξετάζοντας οικογένειες στην Αυστραλία ανέδειξε το βαθμό στον οποίο οι οικογένειες έχουν την υποχρέωση να διαχειρίζονται τον ημερήσιο, εβδομαδιαίο και ολόκληρης της σεζόν χρόνο τους ανάλογα με τις απαιτήσεις του παιδιού που αθλείται. Η μελέτη αυτή επίσης, τόνισε την έκταση στην οποία η οικογενειακή ζωή μπορεί να επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό, είτε με τις προσαρμογές στο πρόγραμμα δραστηριοτήτων ή με τις οικονομικές δαπάνες που απαιτούνται για ένα παιδί και τη συμμετοχή του στον αθλητισμό.

Η οικογένεια είναι κρίσιμος παράγοντας στη διευκόλυνση της συμμετοχής των παιδιών στον υψηλό αθλητισμό. Είναι ωστόσο και μια σημαντική πηγή διακρίσεων, με την έννοια ότι, οι οικογενειακές συνθήκες έχουν άμεση σχέση με την άνιση πρόσβαση των νέων σε αθλητικές εμπειρίες (Yang et al., 1996). Τα παιδιά σε μία «αρνητική» οικογενειακή κατάσταση είναι λιγότερο πιθανό να είναι αθλητές σε

υψηλά επίπεδα αθλητισμού (Rowley, 1992). Η πιο συχνή σχέση ανάμεσα στα οικογενειακά χαρακτηριστικά και στην προσέγγιση των παιδιών στα σπορ είναι έμμεσοι και άμεσοι δείκτες της κοινωνικής τάξης. Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν αξιοσημείωτες διαφορές μεταξύ των αθλημάτων, γενικά τα παιδιά των χαμηλών κοινωνικών τάξεων υποεκπροσωπούνται στον υψηλό αθλητισμό (Duncan, 1997). Η κοινωνική τάξη φαίνεται να επηρεάζει τη συμμετοχή των παιδιών με μια σειρά τρόπων. Η Βρετανική έρευνα TOYA (Rowley, 1992) αναφέρεται ότι παιδιά της εργατικής τάξης δέχονται λιγότερη ενθάρρυνση ώστε να κάνουν εποικοδομητική χρήση του χρόνου σε σχέση με αυτά της μεσαίας τάξης. Επιπλέον, οι γονείς της μεσαίας τάξης δίνουν μεγαλύτερη σημασία στην υγεία και στην ασφάλεια, τα οποία είναι οφέλη του αθλητισμού. Υπάρχουν όμως και ισχυροί πρακτικοί παράγοντες, με κυρίαρχο παράγοντα αυτόν του χαμηλού εισοδήματος.

Χαμηλό εισόδημα δε σημαίνει μόνο δυσκολία στο άμεσο κόστος της συμμετοχής σε ένα άθλημα, αλλά και δυσκολίες με άλλα παρεμφερή θέματα και καταστάσεις που έχουν σχέση με την αθλητική συμμετοχή. Για παράδειγμα, οικογένειες με χαμηλό εισόδημα είναι λιγότερο πιθανό να έχουν ιδιωτική μετακίνηση, η οποία μπορεί να αποτελέσει στοιχείο υψίστης σημασίας για τη συμμετοχή των παιδιών σε κάποιο άθλημα, καθώς στις λιγότερο εύπορες γειτονιές είναι δύσκολο να υπάρχουν υψηλής ποιότητας αθλητικές εγκαταστάσεις. Η χαμηλού εισοδήματος οικογένειες είναι επίσης απίθανο να στείλουν τα παιδιά τους σε ιδιωτικά σχολεία, το οποίο αποτελεί ακόμη έναν παράγοντα που μπορεί να συσχετιστεί με τη συμμετοχή στα σπορ (Rowley, 1992).

Γενικά, οι έρευνες για την επίδραση της σύνθεσης της οικογένειας στην εκπροσώπηση των παιδιών στον υψηλό αθλητισμό είναι λίγες. Αναφορικά στο μέγεθος της οικογένειας, από έρευνα του Αγγλικού Αθλητικού Συμβουλίου το 1997

(Key, 2000) με στοιχεία της αγγλικής ανάπτυξης για τα αθλητικά ταλέντα (British Development of Sporting Talent, DOST), αναφέρεται ότι παιδιά από μεγάλες οικογένειες, οι οποίοι είχαν επιτυχίες στον αθλητισμό ήταν λιγότερο πιθανό να περιγράψουν τις οικογένειές τους ως «πολύ υποστηρικτικές» στο έργο τους. Αυτό σημαίνει ότι μεγάλο μέγεθος στην οικογένεια μπορεί να περιορίσει το επίπεδο υποστήριξης στο παιδί. Επιπλέον, από την ίδια έρευνα φάνηκε ότι υπήρχε κάποια συσχέτιση μεταξύ του μεγέθους της οικογένειας και της εθνικότητας, στοιχείο που αναδεικνύει επιπρόσθετους παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν (π.χ. σχετική έλλειψη από μη-λευκές ομάδες νεαρών αθλητών στο Η.Β.). Το δεύτερο χαρακτηριστικό της οικογενειακής σύνθεσης που σχετίζεται με τη συμμετοχή παιδιών σε υψηλό αθλητισμό είναι ότι τα περισσότερα παιδιά προέρχονταν από οικογένεια που είχε ως γονείς ένα ζευγάρι. Στην έρευνα ΤΟΥΑ αναφέρεται ότι παιδιά από οικογένειες με δύο γονείς ήταν περισσότερο πιθανό να σημειώσουν πρόοδο στις αθλητικές επιδόσεις σε αντίθεση με αυτά των μονογονικών οικογενειών. Στη συγκεκριμένη έρευνα δεν εξετάστηκε πιο διεξοδικά το ζήτημα, αλλά αναφέρθηκε ότι το χαμηλό εισόδημα και η περιορισμένη εργασία είναι πιθανό να μειώσουν τη διαθεσιμότητα ορισμένων ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων για τα παιδιά από μονογονικές οικογένειες (Rowley, 1992).

Κοιτώντας συνολικά τις θεωρητικές προσεγγίσεις και τις έρευνες που προαναφέρθηκαν, διαφαίνεται η σημαντικότητα του ρόλου των γονέων στην αθλητική εμπειρία των παιδιών τους. Με άμεσους και έμμεσους τρόπους, αρνητικές και θετικές πρακτικές, οι γονείς μπορούν να επηρεάσουν τα συναισθήματά, τα πιστεύω και τις αξίες, τα κίνητρα και τον προσανατολισμό των στόχων των παιδιών τους, όντας αυτά νεαροί αθλητές. Δεν πρέπει όμως να διαφεύγει της προσοχής μας και η σημαντική επιρροή των προπονητών. Η καθημερινή επαφή με τους αθλητές

τους επιτρέπει να επεμβαίνουν έμμεσα και άμεσα στις απόψεις και στις συμπεριφορές των αθλητών τους. Εδώ και 30 χρόνια, η πλειοψηφία των ερευνών στο χώρο της ψυχολογίας του αθλητισμού διερευνά συστηματικά τους παράγοντες που επηρεάζουν την αθλητική εξέλιξη, την απόδοση και την ψυχολογία της απόδοσης συνηθέστερα από την οπτική των ίδιων των αθλητών και πιο πρόσφατα των γονέων τους.

Ελάχιστες έρευνες έχουν πραγματοποιηθεί σε προπονητές, οι οποίοι και αποτελούν έναν από τους πιο δυνατούς κρίκους στην αλυσίδα της αθλητικής επιτυχίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Συμμετέχοντες

Συλλέχθηκαν 105 ερωτηματολόγια από εν' ενεργεία προπονητές και προπονήτριες κλασσικού αθλητισμού, από τα οποία αποκλείστηκαν τα πέντε (5) διότι υπήρχε μεγάλος αριθμός αναπάντητων ερωτήσεων, στοιχείο που θα αλλοίωνε το αποτέλεσμα. Το τελικό δείγμα αποτελούνταν από 100 προπονητές (25 γυναίκες και 70 άνδρες, ενώ 5 δεν διευκρίνισαν το φύλο τους) με μέσο όρο ηλικίας τα $40,26(\pm 8,73)$ έτη. Οι συμμετέχοντες είχαν κατά μέσο όρο $10,78(\pm 5,72)$ χρόνια προσωπικής εμπειρίας στον κλασσικό αθλητισμό ως αθλητές, με το 49% των προπονητών να μην έχει συμμετάσχει σε διεθνείς διοργανώσεις, ενώ το 51% είχε συμμετάσχει κατά μέσο όρο για $3,16(\pm 4,62)$ χρόνια σε διεθνείς αγώνες που κυμαίνονταν από το επίπεδο των Βαλκανικών αγώνων έως και Ολυμπιάδες.

Οι προπονητές της παρούσας έρευνας είχαν $10,37(\pm 7,46)$ χρόνια προπονητικής εμπειρίας και προπονούσαν κατά μέσο όρο 18 αθλητές από τους οποίους εννέα (9) ήταν κορίτσια και εννέα (9) ήταν αγόρια. Το 38% των προπονητών ασχολούνταν με την προπονητική αγωνισμάτων δρόμου, το 12% με άλματα, το 16% με ρίψεις, ενώ το 34% προπονούσε και τα τρία είδη αγωνισμάτων. Το 42% των συμμετεχόντων είχε εμπειρία προπόνησης αθλητών, αθλητριών με συμμετοχή σε Πανελλήνιο Πρωτάθλημα, το 20% αθλητών σε διασυλλογικούς αγώνες, το 20% αθλητών σε Βαλκανικές διοργανώσεις, το 9% σε Ευρωπαϊκές διοργανώσεις (Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα και Κύπελλο), ενώ το 9% είχε εμπειρία προπόνησης

αθλητών με συμμετοχή σε παγκόσμιες διοργανώσεις (Ολυμπιακοί Αγώνες, Παγκόσμιο Πρωτάθλημα και Κύπελλο).

Οι 53 προπονητές που συμμετείχαν στην έρευνα εργαζόταν σε συλλόγους που η έδρα τους ήταν σε αστικά κέντρα (με πληθυσμό 100.000 κατοίκους και άνω), οι 39 σε αστικές περιοχές (με πληθυσμό 10.000 - 100.000 κατοίκους) και μόνο οι 7 σε μικρότερες πληθυσμιακά περιοχές (500 - 10.000 κατοίκους), ενώ ένας προπονητής/τρια δεν διευκρίνισε για την έδρα του συλλόγου του. Εξετάζοντας το εκπαιδευτικό επίπεδο των συμμετεχόντων βρέθηκε ότι, αυτό κυμαινόταν από απολυτήριο γυμνασίου (2 προπονητές/τριες) μέχρι διδακτορικό δίπλωμα (2 προπονητές/τριες). Η υψηλότερη συγκέντρωση καταγράφηκε στους πτυχιούχους ΑΕΙ (78 προπονητές/τριες), 12 προπονητές ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού, ενώ οι υπόλοιποι ήταν πτυχιούχοι ΤΕΙ (2 προπονητές/τριες) και άλλης σχολής (2 προπονητές/τριες). Δύο συμμετέχοντες δεν απάντησαν σ' αυτή την ερώτηση. Εξετάζοντας το κύριο επάγγελμα τους, οι 64 δήλωσε ότι απασχολούνται στο ελληνικό δημόσιο, οι 13 στον ιδιωτικό τομέα, και 14 δραστηριοποιούνταν σε άλλες επαγγελματικές περιοχές (π.χ. αγρότης, έμπορος, κα.). Από τους προπονητές/τριες εννέα (9) δε διευκρίνισαν για το κύριο επάγγελμά τους. Η πλειοψηφία των προπονητών που συμμετείχε στην παρούσα έρευνα ήταν Ελληνικής καταγωγής και μόνο το 4% ήταν άλλων Εθνικοτήτων (Κυπριακή, Ρουμάνικη).

Εργαλεία Αξιολόγησης

Προκειμένου να διερευνηθεί ο ρόλος που διαδραματίζουν οι γονείς στην ανάπτυξη και εξέλιξη νεαρών αθλητών και αθλητριών στίβου, όπως αυτή γίνεται αντιληπτή από τους προπονητές και τις προπονήτριες τους, η έρευνα αυτή υλοποιήθηκε σε δύο φάσεις. Για την πρώτη φάση (Α) χρησιμοποιήθηκε μέρος

ερωτηματολογίου που εξετάζει αρνητικές και θετικές συμπεριφορές γονέων που πιθανά να επηρεάζουν την ανάπτυξη νεαρών αθλητών και αθλητριών. Το ερωτηματολόγιο δομήθηκε βασιζόμενο στα αποτελέσματα πρόσφατης έρευνας του Gould και συνεργατών του (2005) με θέμα τον ρόλο των γονέων στην επιτυχία νεαρών αθλητών στο τένις. Οι ερωτήσεις δομήθηκαν στην Ελληνική γλώσσα ενώ προσαρμόστηκαν στον κλασικό αθλητισμό και στα Ελληνικά δεδομένα του αθλήματος.

Για την παρούσα έρευνα, το ερωτηματολόγιο περιείχε τις κατηγορίες ερωτήσεων οι οποίες εστιάζουν σε αρνητικές συμπεριφορές γονέων που πιθανά επηρεάζουν τον αθλητή-παιδί (το ερωτηματολόγιο παρουσιάζεται στο Παράρτημα Α). Αυτές οι κατηγορίες ήταν:

- *Σημαντικότητα Γονέων στην Εξέλιξη Νεαρών Αθλητών, Αθλητριών Στίβου.*
- *Προβληματικές Συμπεριφορές Γονέων προς Νεαρούς Αθλητές και Αθλήτριες Στίβου* (βαθμός εμπειρίας και σοβαρότητα του θέματος).
- *Προβλήματα/Εμπόδια στη Σχέση Προπονητή με Γονείς Νεαρών Αθλητών, και Αθλητριών Στίβου* (βαθμός εμπειρίας και σοβαρότητα του θέματος).

Η πρώτη κατηγορία προσδιορίστηκε από 7 θέματα. Τα 4 που αφορούσαν την σημαντικότητα, την επιτυχία στη συνεργασία, την ποιότητα στην επικοινωνία και την δουλειά με γονείς αθλητών/αθλητριών εκτιμήθηκαν σε μια κλίμακα από 1 «όχι σημαντικοί» έως 5 «πάρα πολύ», από 1 «μικρή» έως 5 «μεγάλη», από 1 «κακή» έως 5 «τέλεια» και από 1 «πολύ δύσκολη» έως «εύκολη», αντίστοιχα. Επιπλέον, από τους προπονητές ζητήθηκε να αξιολογήσουν τι ποσοστό γονέων από τους αθλητές και αθλήτριες μικρής ηλικίας που προπονούν, βλάπτουν την εξέλιξη του παιδιού τους στο στίβο και τι έχουν θετική επιρροή. Η κατηγορία ολοκληρώθηκε με το ερώτημα «ποιός έχει την ευθύνη να επιβάλλει πειθαρχία στο παιδί μετά από άσχημη ή κακή

συμπεριφορά στο στάδιο» με τις εξής απαντήσεις: (α) προπονητής-προπονήτρια, (β) γονιός/κηδεμόνας, (γ) και οι δύο, όπου οι συμμετέχοντες ήταν υποχρεωμένοι να επιλέξουν μόνο ένα.

Η δεύτερη κατηγορία προσδιορίστηκε από 24 θέματα, όπου για το κάθε θέμα οι προπονητές έπρεπε να καταθέσουν τον βαθμό της δικής τους εμπειρίας σε μία κλίμακα από 1 «καθόλου» έως 5 «συνέχεια» και τη σοβαρότητα του προβλήματος κατά την άποψή τους σε μία κλίμακα από 1 «μη σοβαρό» έως 5 «πάρα πολύ σοβαρό» (Παράρτημα Α). Για να προσδιοριστεί κατά πόσο είναι υπαρκτό αυτό το φαινόμενο, υπολογίστηκε ο Μ.Ο. εμπειρίας ($M1$) και ο Μ.Ο. σοβαρότητας της κάθε συμπεριφοράς ($M2$) όπως τα εκτίμησε ο κάθε προπονητής, και κατόπιν πολλαπλασιάστηκαν (βαθμός εμπειρίας \times σοβαρότητα προβλήματος ή $M1 \times M2$). Από τον παραπάνω υπολογισμό προέκυψε η μεταβλητή «υπαρκτή προβληματική συμπεριφορά προς το παιδί», για την οποία υπολογίστηκε ο μέσος όρος (M) ή ($M1 \times M2$).

Παρόμοια διαδικασία ακολουθήθηκε για τα προβλήματα/εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι προπονητές στη σχέση τους με τους γονείς των νεαρών αθλητών. Ομοίως, χρησιμοποιήθηκαν 24 θέματα όπου για το κάθε θέμα προσδιορίστηκε ο βαθμός εμπειρίας του κάθε προπονητή σε μία κλίμακα από 1 «καθόλου» έως 5 «συνέχεια» και η σοβαρότητα του προβλήματος κατά την άποψή του σε μία κλίμακα από 1 «μη σοβαρό» έως 5 «πάρα πολύ σοβαρό» προκειμένου να καθοριστούν οι συμπεριφορές, που γίνονται αντιληπτές από τους προπονητές ως πιθανά προβλήματα/εμπόδια στις σχέσεις με τους γονείς αθλητών (Παράρτημα Α). Για να προσδιοριστεί κατά πόσο είναι υπαρκτά αυτά τα φαινόμενα υπολογίστηκε ο Μ.Ο. εμπειρίας ($M1$) και ο Μ.Ο. σοβαρότητας της κάθε συμπεριφοράς ($M2$) όπως τα εκτίμησε ο κάθε προπονητής, και κατόπιν πολλαπλασιάστηκαν (βαθμός εμπειρίας \times

σοβαρότητα προβλήματος ή $M1 \times M2$). Ακολούθως, και εδώ δημιουργήθηκε η μεταβλητή «υπαρκτή προβληματική συμπεριφορά προς τον προπονητή» για την οποία υπολογίστηκε ο μέσος όρος (M) ή ($M1 \times M2$). Στα δημογραφικά στοιχεία ζητήθηκαν από τους προπονητές πληροφορίες σχετικά με το φύλο τους, το αγώνισμα που προπονούσαν, την προπονητική τους εμπειρία, το επίπεδο εκπαίδευσης τους και τις εμπειρία τους (αν υπήρχαν) ως αθλητές στο παρελθόν. Κάθε ερωτηματολόγιο συνοδευόταν από έντυπο συγκατάθεσης, όπου οι συμμετέχοντες υπέγραφαν, δηλώνοντας έτσι τη συμφωνία τους για τη συμμετοχή στην παρούσα έρευνα.

Με σκοπό τη σε βάθος διερεύνηση των απόψεων και εμπειριών των προπονητών για την επίδραση που έχουν οι γονείς στην αθλητική εξέλιξη των παιδιών τους, πραγματοποιήθηκε η δεύτερη φάση (B) της έρευνας με τη συμμετοχή προπονητών και προπονητριών σε συνεντεύξεις. Ως οδηγός συνέντευξης, χρησιμοποιήθηκε ο οδηγός συνέντευξης του Gould και συνεργατών του (2005) από την ίδια έρευνα από όπου αντλήθηκαν στοιχεία και για τη δόμηση του ερωτηματολογίου της Α φάσης. Οι ερωτήσεις μεταφράστηκαν στην Ελληνική γλώσσα και προσαρμόστηκαν στον κλασικό αθλητισμό και στα Ελληνικά δεδομένα του αγωνίσματος.

Στον οδηγό περιλαμβάνονταν ερωτήσεις όπως οι παρακάτω:

- Ποιες είναι οι εμπειρίες σας με γονείς μικρών παιδιών που ασχολούνται με τον στίβο;
- Ποιές αρνητικές κινήσεις των γονέων δημιουργούν προβλήματα στον αθλητή/παιδί τους στην εξέλιξη του στον κλασικό αθλητισμό;
- Επηρεάζουν οι γονείς τους στόχους και τις φιλοδοξίες των αθλητών/παιδιών τους;

Επιπλέον, ο ερευνητής χρησιμοποίησε κάποιες πρόσθετες ερωτήσεις, προκειμένου να εμβαθύνει (α) σε ενδιαφέροντα σημεία των απόψεων των προπονητών και (β) σε σημεία που χρειαζόταν περαιτέρω διευκρίνιση (ο οδηγός συνέντευξης παρατίθεται πλήρως στο Παράρτημα Β). Για την καταγραφή των συνομιλιών χρησιμοποιήθηκε δημοσιογραφικό μαγνητόφωνο με ενσωματωμένη μνήμη (digital voice recorder).

Ερευνητική Διαδικασία

Πριν την έναρξη της ερευνητικής διαδικασίας εξασφαλίστηκε έγκριση από την Επιτροπή Βιοηθικής και Δεοντολογίας του Τ.Ε.Φ.Α.Α., Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (Αρ. Έγκρισης: 14/18-12-2008). Στην Α φάση ζητήθηκε από 105 προπονητές και προπονήτριες στίβου, με αθλητές και αθλήτριες άνω της ηλικίας των 13 ετών (κατηγορίες Παμπαίδες και Πανκορασίδες Α), από όλη την Ελλάδα να συμπληρώσουν το γραπτό ερωτηματολόγιο. Η διαδικασία και η συλλογή των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε στα προπονητικά κέντρα κάθε περιοχής. Οι συμμετέχοντες θεωρήθηκαν ως αξιόπιστη πηγή πληροφοριών γιατί αφενός ασχολούνται αρκετά χρόνια με το στίβο και έχουν συσσωρευμένες εμπειρίες και αφετέρου παρουσιάζουν μία συνολική εικόνα από ολόκληρη την Ελλάδα (Κρήτη, Μυτιλήνη, Κω, Ρόδο, Κέρκυρα, Πάτρα, Αθήνα, Λαμία, Λάρισα, Βόλο, Τρίκαλα, Καρδίτσα, Ιωάννινα, Κατερίνη, Κοζάνη, Θεσσαλονίκη, Ξάνθη, Διδυμότειχο). Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν ανώνυμα και σε εθελοντική βάση.

Αφού κωδικοποιήθηκαν οι απαντήσεις των προπονητών από τα ερωτηματολόγια με τη χρήση του στατιστικού πακέτου SPSS 17, ξεκίνησε η Β φάση με σκοπό τη σε βάθος διερεύνηση των απόψεων και εμπειριών των προπονητών για την επίδραση που έχουν οι γονείς στην αθλητική εξέλιξη των παιδιών τους. Επιλέχθηκαν οκτώ (8) προπονητές να συμμετάσχουν σε προσωπικές συνεντεύξεις. Ως

κριτήρια επιλογής των προπονητών για συμμετοχή στις συνεντεύξεις ακολουθήθηκαν τα εξής: (α) μακροχρόνια προπονητική εμπειρία στις αναπτυξιακές ηλικίες, (β) εκπροσώπηση των δυο φύλων στην προπονητική, (γ) εκπροσώπηση προπονητών από αστικά κέντρα αλλά και την ελληνική επαρχία και (δ) διαθεσιμότητα των ατόμων να συμμετάσχουν σε συνέντευξη.

Πραγματοποιήθηκαν τρεις (3) ομαδικές συνεντεύξεις με δυο προπονητές μαζί και δυο (2) ατομικές, λόγω απρόσμενης απουσίας του ενός από τους δύο προπονητές. Σύμφωνα με το Morgan (1998), οι συνεντεύξεις ομαδικής εστίασης φαίνεται να λειτουργούν καλύτερα εάν οι συμμετέχοντες ακολουθούν ορισμένους κανόνες, με απώτερο σκοπό τα άτομα να νιώθουν ελεύθερα να μιλήσουν, να έχουν αμοιβαίο σεβασμό για τις άλλες απόψεις και να αντιλαμβάνονται τη συνάντηση ως μία συζήτηση ανάμεσα τους. Επιπλέον, ο Krueger (1998) αναφέρει ότι οι συνεντεύξεις ομαδικής εστίασης προτιμούνται, γιατί οι τάσεις και οι αντιλήψεις αναπτύσσονται μέσω αλληλεπίδρασης, κάτι που ενισχύει την ποιότητα της δήλωσης, που ίσως να χάνεται σε ατομικές συνεντεύξεις.

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν στα κατά τόπους προπονητικά κέντρα όπου εργαζόταν οι προπονητές και σε χώρους επιλογής τους, μακριά από θορύβους και ενοχλήσεις από εξωτερικούς παράγοντες. Συνήθως, οι χώροι αυτοί ήταν τα γραφεία ενός συλλόγου ή κάποια αίθουσα συνεδριάσεων του σταδίου. Από κάθε προπονητή ζητήθηκε να διαβάσει και να συμπληρώσει το έντυπο συγκατάθεσης και κάποια δημογραφικά στοιχεία (ονοματεπώνυμο, φύλο, επίπεδο εκπαίδευσης και προπονητική εμπειρία), η οποία παραλήφθηκε από τον ερευνητή πριν την έναρξη της συνέντευξης. Κάθε συνέντευξη ξεκίνησε, αφού προηγουμένως ο ερευνητής έκανε μια εισαγωγή η οποία περιελάμβανε τον σκοπό της συνάντησης, τα είδη των ερωτήσεων που θα ακολουθούσαν και κάποιες βασικές αρχές για τον τρόπο διεξαγωγής της.

Τέλος, γινόταν ενημέρωση στους προπονητές ότι είχαν ανοιχτό χρονικό περιθώριο για την ανάπτυξη της συζήτησης.

Αναλύσεις Δεδομένων

Για την Α φάση της έρευνας, χρησιμοποιήθηκαν αναλύσεις περιγραφικής στατιστικής (M , SD , f , PR) και αξιοπιστίας (Cronbach's α) μέσω του στατιστικού πακέτου SPSS 17. Για τη Β φάση της έρευνας, μετά την απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων, η διαδικασία που ακολουθήθηκε ήταν ανάγνωση των κειμένων και αναγνώριση θεμάτων σχετικών με το ρόλο των γονέων στην αθλητική εξέλιξη των παιδιών τους, όπως συστήνουν οι Lincoln και Guba (1985). Στη συνέχεια, ακολούθησε η κατηγοριοποίηση των θεμάτων. Η χρησιμοποίηση της μεθόδου «ανάλυση περιεχομένου» έκανε δυνατή την κατηγοριοποίηση των θεμάτων και την καλύτερη κατανόηση των παραγόντων που συνθέτουν την εικόνα της επιρροής των γονέων στην αθλητική εξέλιξη των παιδιών τους.

Σύμφωνα με τους Lincoln και Guba (1985), η αξιοπιστία μιας ποιοτικής έρευνας αφορά σε πρώτο επίπεδο, την εκτέλεση της έρευνας με τέτοιο τρόπο, ώστε να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη στα ευρήματα, και σε δεύτερο επίπεδο τις ενέργειες που γίνονται για να επιδειχθεί η αξιοπιστία της έρευνας. Στην παρούσα έρευνα, η αξιοπιστία ελέγχθηκε με τους ακόλουθους δύο τρόπους: Με επαλήθευση συμμετεχόντων (member checking) κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων και μετά την απομαγνητοφώνηση αυτών. Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων τέθηκαν ερωτήσεις με σκοπό την επιβεβαίωση του ερευνητή ως προς τη σωστή κατανόηση των πληροφοριών που έδιναν οι συμμετέχοντες. Επιπλέον, ζητήθηκε από τους προπονητές και προπονήτριες να διαβάσουν τα κείμενα των απομαγνητοφωνημένων συνεντεύξεων τους, προκειμένου να προσθέσουν, να αλλάξουν και τέλος να

πιστοποιήσουν όσα είχαν πει. Οι συμμετέχοντες διάβασαν τις απομαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις και κανένας/μία δεν παρενέβη στο περιεχόμενο τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Αρχικά παρουσιάζονται αναλυτικά τα αποτελέσματα για κάθε κατηγορία ερωτήσεων της Α φάσης της έρευνας. Στη συνέχεια ακολουθεί η παρουσίαση των ποιοτικών πληροφοριών από τη Β φάση της έρευνας.

*Φάση Α: Ποσοτικά Δεδομένα**Σημαντικότητα Γονέων στην Εξέλιξη Νεαρών Αθλητών, Αθλητριών Στίβου.*

Παρότι οι συμμετέχοντες θεωρηθήκαν ως αξιόπιστη πηγή πληροφοριών γιατί αφενός ασχολούνταν αρκετά χρόνια με τον στίβο ώστε έχουν συσσωρευμένες εμπειρίες και αφετέρου παρουσίαζαν μία συνολική εικόνα από την Ελλάδα, ζητήθηκε από τους ίδιους να αξιολογήσουν την εμπειρία τους και τις συνεργασίες που είχαν με τους γονείς των αθλητών τους. Οι προπονητές λοιπόν που συμμετείχαν, βασιζόμενοι στις εμπειρίες συνεργασίας με γονείς νεαρών αθλητών, εκτίμησαν (α) τους εαυτούς τους ως «σχετικά επιτυχημένους» στη συνεργασία με τους γονείς με $M = 3,83(\pm 0,85)$, (β) την ποιότητα επικοινωνίας τους με τους γονείς ως «παραπάνω από καλή» με $M = 3,59(\pm 0,76)$ και (γ) τη συνεργασία με τους γονείς νεαρών αθλητών να είναι «όχι ιδιαίτερα εύκολη» με $M = 3,16(\pm 0,97)$.

Στην ερώτηση «Πόσο σημαντικοί εκτιμούν ότι είναι οι γονείς στην επιτυχία αθλητών και αθλητριών στίβου μικρής ηλικίας;», τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι γονείς θεωρούνται ως «πολύ σημαντικοί», με $M = 4,27(\pm 0,68)$. Οι συμμετέχοντες, επίσης, εκτίμησαν ότι το 59,35% των γονέων έχουν θετική επιρροή στην εξέλιξη των παιδιών τους στο στίβο, ενώ το 23,78% έχει αρνητική επιρροή και το 16,87% έχει μια

ουδέτερη στάση στην εξέλιξη των παιδιών τους στον στίβο. Τέλος, στην ερώτηση κατάταξης «*Ποιός έχει την ευθύνη να επιβάλλει πειθαρχία στο παιδί μετά από άσχημη ή κακή συμπεριφορά στο στάδιο;*», η πιο συχνά εμφανιζόμενη άποψη ήταν ότι οι προπονητές είναι υπεύθυνοι να συνετίσουν το παιδί σε ποσοστό 60%. Λιγότερο εμφανιζόμενη άποψη ήταν ό,τι προπονητής και γονέας είναι συνυπεύθυνοι να επιβάλουν πειθαρχία σε ποσοστό 39%, ενώ μόνο το 1% πίστευε ότι υπεύθυνος είναι μόνο ο γονιός.

Προβληματικές Συμπεριφορές Γονέων προς Νεαρούς Αθλητές και Αθλήτριες Στίβου. Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται οι συμπεριφορές γονέων προς παιδιά όπως αυτές εκτιμήθηκαν από τους προπονητές ως υπαρκτά προβλήματα στην εξέλιξη των παιδιών. Με σκοπό την καλύτερη κατανόηση, έγινε κατηγοριοποίηση των παραπάνω προβληματικών συμπεριφορών, με βάσει τις θεματικές περιοχές συμπεριφορών που εκδηλώνονταν προς τους νεαρούς αθλητές. Από την κατηγοριοποίηση αυτή προέκυψαν επτά κατηγορίες: (α) πίεση προς το παιδί, (β) ανάληψη ρόλου προπονητή, (γ) προβληματική στήριξη, (δ) δυσκολίες επικοινωνίας, (ε) αδιαφορία, (στ) δυσκολίες συναισθηματικού ελέγχου και (ζ) εγωκεντρισμός του γονέα (Πίνακας 1). Ως πιο σημαντικές υπαρκτές προβληματικές συμπεριφορές των γονέων προς τα παιδιά φάνηκε να είναι: η υπερβολική έμφαση των γονέων στη νίκη ($M = 12,83$), οι μη ρεαλιστικές προσδοκίες για τα παιδιά τους ($M = 12,72$), η άσκηση κριτικής προς αυτά ($M = 11,85$), τα προβλήματα ($M = 11,41$) και η έλλειψη επικοινωνίας ($M = 11,30$) μαζί τους, η λανθασμένη αντίληψη για τις ανάγκες και τα κίνητρα τους ($M = 9,97$), η απαγόρευση προς το να παίρνουν αποφάσεις ($M = 9,86$) και συμπεριφορές που αφορούσαν το εγώ του γονιού όπου καθοριζόταν από την απόδοση του παιδιού τους ($M = 9,81$).

Πίνακας 1. Θέματα, κατηγορίες και μέσοι όροι των γονεϊκών συμπεριφορών προς το παιδί ως «υπαρκτά προβλήματα».

Θέματα	Κατηγορίες	<i>M1(SD)</i>	<i>M2(SD)</i>	<i>M</i>
Δίνει υπερβολικά μεγάλη έμφαση στη νίκη	Πίεση	3,37(0,94)	3,81(1,01)	12,83
Μη ρεαλιστικές προσδοκίες		3,44(1,02)	3,70(1,09)	12,72
Κριτική προς το παιδί		3,17(0,94)	3,74(1,15)	11,85
Δεν επιτρέπει στο παιδί να παίρνει αποφάσεις		2,57(1,00)	3,84(1,06)	9,86
Πίεση προς το παιδί να κάνει στίβο		2,70(0,88)	3,21(1,17)	8,66
Πιέζει το παιδί υπενθυμίζοντας επανειλημμένα πόσα πληρώνει για το στίβο		1,89(1,04)	3,61(1,39)	6,82
Δεν επιτρέπει στο παιδί να ασχολείται με άλλα σπορ/δραστηριότητες		2,37(0,96)	2,85(1,13)	6,75
Λέει στο παιδί ότι δεν πρέπει να χάνει από λιγότερο ικανούς αθλητές/ριες	Αναλαμβάνει Ρόλο Προπονητή	2,55(1,09)	3,45(1,17)	8,79
Πιέζει το παιδί στις προπονήσεις επιλέγοντας να παραμείνει στο χώρο προπόνησης και να κάνει σχόλια		2,24(1,13)	3,89(1,15)	8,71
Προπονεί το παιδί (ενώ δεν είναι ο/η πραγματικός προπονητής)		2,08(1,02)	4,13(1,18)	8,59
Καλοπιάνει υπερβολικά το παιδί	Προβληματική Στήριξη	2,74(1,10)	3,51(1,05)	9,61
Δε στηρίζει το παιδί θετικά		2,33(0,93)	3,92(1,17)	9,13
Προβλήματα επικοινωνίας με το παιδί	Δυσκολίες Επικοινωνίας	2,89(0,92)	3,95(0,99)	11,41
Έλλειψη επικοινωνίας με το παιδί		2,82(0,97)	4,01(0,97)	11,30
Αντιλαμβάνεται λάθος τις ανάγκες και τα κίνητρα του παιδιού		2,71(1,09)	3,68(1,03)	9,97

Πίνακας 1. (Συνέχεια)

Θέματα	Κατηγορίες	<i>M1</i> (<i>SD</i>)	<i>M2</i> (<i>SD</i>)	<i>M1</i> × <i>M2</i>
Δεν ασχολείται με το στίβο του παιδιού	Αδιαφορία	2,48(0,95)	3,26(1,25)	8,08
Δεν ενδιαφέρεται για την εξέλιξη του παιδιού		2,13(0,94)	3,70(1,28)	7,88
Έλλειψη συναισθηματικού ελέγχου όσον αφορά το παιδί και το στίβο	Δυσκολίες Συναισθηματικού Ελέγχου	2,75(0,88)	3,44(1,02)	9,46
Αντιδρά στα λάθη βάζοντας τις φωνές στο παιδί		2,38(0,87)	3,89(1,19)	9,25
Διαφωνεί συχνά με άτομα της διοίκησης		2,25(1,03)	3,22(1,18)	7,24
Εμπλέκεται σε διαξιφισμούς με άλλους γονείς		1,80(0,95)	3,28(1,45)	5,90
Το εγώ του γονιού καθορίζεται από την απόδοση του παιδιού	Εγωκεντρισμός	2,66(1,06)	3,69(1,11)	9,81
Δεν εκφράζει αγάπη όταν η απόδοση του παιδιού είναι κατώτερη των προσδοκιών		2,20(1,04)	4,04(1,22)	8,88
Δεν προσφέρει υποστήριξη αν δεν επιτευχθεί άμεση επιτυχία		2,23(0,91)	3,80(1,11)	8,47

M1: ο Μ.Ο. της εμπειρίας των προπονητών για το κάθε θέμα.

M2: ο Μ.Ο. της σοβαρότητας του κάθε θέματος σύμφωνα με τους προπονητές.

M: ο Μ.Ο. της ύπαρξης κάθε θέματος.

Προβλήματα/Εμπόδια στη Σχέση Προπονητή με Γονείς Νεαρών Αθλητών, και Αθλητριών Στίβου. Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται οι συμπεριφορές γονέων προς προπονητές όπως αυτές εκτιμήθηκαν από τους προπονητές ως υπαρκτό πρόβλημα στην εξέλιξη των παιδιών. Με στόχο την καλύτερη κατανόηση των προβλημάτων/εμποδίων που συναντούν οι συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα έγινε θεματική κατηγοριοποίηση των συμπεριφορών προς τους προπονητές. Προέκυψαν οι ακόλουθες τέσσερις θεματικές κατηγορίες συν μια γενικότερη με συμπεριφορές που δεν ομαδοποιούνταν: (α) απουσία εμπιστοσύνης, (β) αδιαφορία, (γ) διαφορά στόχων προπονητή-γονέα, (δ) έλλειψη επικοινωνίας και (ε) διάφορες προβληματικές συμπεριφορές (Πίνακας 2). Από τα αποτελέσματα, φάνηκε πως οι σημαντικότερες υπαρκτές αρνητικές συμπεριφορές των γονέων προς τους προπονητές είναι: η απαγόρευση των παιδιών από τους γονείς να προπονούνται συχνά λόγω διαβάσματος ($M = 13,23$), η υπέρ του δέοντος άθληση του παιδιού ($M = 11,92$), η άγνοια του γονιού στα αιτήματα του προπονητή (για παράδειγμα ταξίδια, προπόνηση) ($M = 10,31$), η διαφορά στη φιλοσοφία και στις αξίες (σπουδαιότητα νίκης, διασκέδαση και ανάπτυξη, σπουδαιότητα δημιουργίας χαρακτήρα) ανάμεσα σε γονιό και προπονητή ($M = 9,83$), η ολοκλήρωση του γονιού μέσα από τον στίβο του παιδιού του ($M = 9,68$), η εγκατάλειψη του προπονητή λόγω έλλειψης άμεσων αποτελεσμάτων ($M = 9,53$) και η διαφορά στόχων ανάμεσα σε γονιό και προπονητή για την εξέλιξη του παιδιού/αθλητή ($M = 9,53$). Παρόλα αυτά, και οι υπόλοιπες αρνητικές συμπεριφορές των γονέων, τόσο προς το παιδί όσο και προς τον προπονητή με τα χαμηλότερα σκορ, δεν πρέπει να υποτιμηθούν και να αξιολογηθούν λιγότερο γιατί δεν παύουν να αποτελούν υπαρκτά προβλήματα.

Πίνακας 2. Θέματα, κατηγορίες και μέσοι όροι των γονεϊκών συμπεριφορών προς τον προπονητή ως «υπαρκτά προβλήματα».

Θέματα	Κατηγορίες	<i>M1(SD)</i>	<i>M2(SD)</i>	<i>M1×M2</i>
Εγκαταλείπει τον προπονητή λόγω έλλειψης άμεσων αποτελεσμάτων	Απουσία Εμπιστοσύνης	2,42(1,02)	3,94(1,01)	9,53
Ο γονιός υπονομεύει την εξουσία του προπονητή δίνοντας οδηγίες κατά την προπόνηση		2,14(1,00)	4,17(1,10)	8,92
Ο γονιός δε στηρίζει τις αποφάσεις του προπονητή		2,22(0,84)	3,93(1,08)	8,72
Ο γονιός δεν εμπιστεύεται τον προπονητή		2,08(0,88)	4,09(1,12)	8,50
Ο γονιός παραπονιέται/κριτικάρει τον προπονητή		2,17(1,01)	3,83(1,26)	8,31
Ο γονιός υπονομεύει την πειθαρχία του προπονητή προς το παιδί		1,94(0,89)	3,91(1,25)	7,58
Έλλειψη σεβασμού προς τον προπονητή		1,85(0,84)	4,03(1,15)	7,45
Ο γονιός αγνοεί τα αιτήματα του προπονητή (π χ ταξίδια, προπόνηση)	Αδιαφορία	2,70(0,93)	3,82(0,97)	10,31
Ο γονιός ξέρει λίγα ή τίποτε για το άθλημα		3,11(0,96)	3,03(1,12)	9,42
Ο γονιός δεν παρακολουθεί ποτέ προπονήσεις και αγώνες		2,84(0,94)	3,27(1,07)	9,28
Ο γονιός δε στηρίζει οικονομικά το παιδί στο στίβο		2,19((0,82)	3,48(1,00)	7,62
Η φιλοσοφία κι οι αξίες του γονιού διαφέρουν από του προπονητή (σπουδαιότητα νίκης, διασκέδαση και ανάπτυξη, σπουδαιότητα δημιουργίας χαρακτήρα)	Διαφορά Στόχων Προπονητή-Γονέα	2,63(0,96)	3,74(1,06)	9,83
Οι στόχοι γονιού και προπονητή για το παιδί δε συμπίπτουν		2,53(0,94)	3,77(1,09)	9,53
Η προοπτική του γονέα για τη νίκη δε συμπίπτει με του προπονητή		2,50(0,90)	3,64(1,07)	9,10

Πίνακας 2. (Συνέχεια)

Θέματα	Κατηγορίες	$M1(SD)$	$M2(SD)$	$M1 \times M2$
Έλλειψη ανοιχτής και τίμιας επικοινωνίας μεταξύ γονιού-προπονητή	Έλλειψη Επικοινωνίας	2,36(0,98)	3,87(1,06)	9,13
Προπονητής και γονιός δε γνωρίζονται		2,26(1,02)	3,64(1,22)	8,74
Ο γονιός δεν αφήνει το παιδί να προπονείται συχνά λόγω διαβάσματος	Διάφορες Προβληματικές Συμπεριφορές	3,54(0,73)	3,74(0,93)	13,23
Ο γονιός αθλεί το παιδί υπέρ του δέοντος		3,13(0,85)	3,81(1,10)	11,92
Ο γονιός βρίσκει ολοκλήρωση μέσα από τον στίβο του παιδιού		2,79(0,89)	3,47(1,18)	9,68
Ο γονιός ανταμείβει ακατάλληλα το παιδί (π.χ. χρήματα για νίκη)		2,39(1,01)	3,78(1,10)	9,03
Ο γονιός βάζει το παιδί να μιλάει στον προπονητή αντ' αυτού		2,31(0,96)	3,55(1,14)	8,20
Ο γονιός είναι εγωιστής (θέλει ο προπονητής να προσέχει το παιδί του) και απομακρύνει τους άλλους γονείς		2,13(1,05)	3,57(1,13)	7,60
Ο γονιός ενδιαφέρεται για το αποτέλεσμα του αγώνα μόνο λόγω του υψηλού κόστους του αθλήματος		1,98(0,92)	2,98(1,25)	5,90
Ο γονιός τηλεφωνεί στον προπονητή σε ακατάλληλες ώρες		2,00(1,03)	2,77(1,26)	5,54

$M1$: ο Μ.Ο. της εμπειρίας των προπονητών για το κάθε θέμα.

$M2$: ο Μ.Ο. της σοβαρότητας του κάθε θέματος σύμφωνα με τους προπονητές.

M : ο Μ.Ο. της ύπαρξης κάθε θέματος.

Φάση Β: Ποιοτικά Δεδομένα

Στη δεύτερη φάση της έρευνας, επιδιώκοντας τη βαθύτερη κατανόηση των συμπεριφορών που αντιμετωπίζουν οι προπονητές από τους γονείς νεαρών αθλητών στον στίβο, πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις σε οκτώ προπονητές (6 άνδρες και 2 γυναίκες) από το σύνολο των 100 που συμμετείχαν στην πρώτη φάση της έρευνας. Οι συνεντεύξεις παραχωρηθήκαν στα κατά τόπους προπονητικά κέντρα των πόλεων όπου ζούσαν και εργάζονταν οι προπονητές (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Λάρισα και Ιωάννινα).

Ο μέσος όρος ηλικίας των προπονητών αυτών ήταν τα 42,5 χρόνια με χαμηλότερη ηλικία τα 32 και υψηλότερη τα 55 χρόνια. Όλοι ήταν Ελληνικής καταγωγής και προπονούσαν σε μεγάλα αστικά κέντρα (πληθυσμός 100.000 και άνω). Οι επτά από τους οκτώ ήταν υπάλληλοι στον δημόσιο τομέα και μόνο ένας διατηρούσε δική του επιχείρηση. Επιπρόσθετα, από τους μετέχοντες, ένας ήταν κάτοχος διδακτορικού τίτλου, δύο μεταπτυχιακού τίτλου και οι υπόλοιποι πέντε ήταν κάτοχοι πτυχίου φυσικής αγωγής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι πέντε από τους προπονητές γύμναζαν αθλητές δρόμων, ένας αθλητές αλμάτων, ένας αθλητές ρίψεων και ένας αθλητές που ασχολούνταν και με τα τρεις αγωνίσματα.

Κατά μέσο όρο ο κάθε προπονητής είχε προπονητική εμπειρία 17,2 χρόνια και γύμναζε 26 παιδιά. Δύο από τους προπονητές είχαν αθλητές με συμμετοχές σε παγκόσμιο επίπεδο (Ολυμπιακοί Αγώνες, Παγκόσμιο Πρωτάθλημα), έναν με συμμετοχές σε Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα και οι υπόλοιποι πέντε γύμναζαν αθλητές με συμμετοχές σε χαμηλότερο επίπεδο αγώνων (από Βαλκανικό μέχρι διασυλλογικό πρωτάθλημα). Σημαντικό θα ήταν επίσης να σημειωθεί, ότι όλοι οι προπονητές είχαν οι ίδιοι στο παρελθόν αθλητική εμπειρία που κυμαινόταν από έξι (6) χρόνια το

λιγότερο έως 25 χρόνια το ανώτερο, ενώ πέντε (5) από αυτούς είχαν συμμετάσχει σε διεθνείς αγώνες.

Αφού, καταγραφήκαν και απομαγνητοφωνηθήκαν οι συνεντεύξεις ακολουθήθηκε ανάγνωση και αναγνώριση θεμάτων σχετικών με το ρόλο των γονέων στην αθλητική εξέλιξη των παιδιών τους, όπως συστήνουν οι Lincoln και Guba (1985). Στη συνέχεια, έγινε κατηγοριοποίηση των θεμάτων όπου ο ρόλος των γονέων οργανώθηκε σε δύο μεγάλες ενότητες:

- Συμπεριφορές γονέων που δε βοηθούν το παιδί/αθλητή.
- Συμπεριφορές γονέων που δε βοηθούν τον προπονητή.

Η πρώτη ενότητα περιελάμβανε απόψεις προπονητών για συμπεριφορές γονέων που δε βοηθούσαν θετικά στην ανάπτυξη και εξέλιξη των νεαρών αθλητών. Οι απόψεις των προπονητών, ως μεμονωμένα θέματα, οργανώθηκαν σε προαποφασισμένες κατηγορίες οι οποίες προήλθαν από τις θεματικές κατηγορίες που δημιουργήθηκαν κατά την ποσοτική φάση της έρευνας: (α) πίεση, (β) αδιαφορία, (γ) προβληματική στήριξη, (δ) εγωκεντρισμός, (ε) δυσκολία επικοινωνίας, (στ) ανάληψη ρόλου προπονητή και (ζ) δυσκολία συναισθηματικού ελέγχου. Παρακάτω παρουσιάζονται οι κατηγορίες αυτές αναλυτικά. Για κάθε θέμα (δηλ. συμπεριφορά) αναφέρεται και η συχνότητα εμφάνισης της (f), δηλαδή ο αριθμός αναφοράς της συγκεκριμένης συμπεριφοράς από το πλήθος των προπονητών.

Ξεκινώντας από την πρώτη κατηγορία η *γονεϊκή πίεση* ορίζεται ως η συμπεριφορά που αντιλαμβάνονται τα παιδιά τους, που περιέχει απίθανες προσδοκίες από τους γονείς τους (Leff & Hoyle, 1995). Στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται οι αρνητικές συμπεριφορές που σχετιζόταν με τη γονεϊκή πίεση και η συχνότητα αναφοράς (f) κάθε μιας. Ενισχύοντας την άποψη των Leff και Hoyle (1995) μερικοί από τους προπονητές που συμμετείχαν στις συνεντεύξεις ανέφεραν τα ακόλουθα:

«...φαίνεται ότι κάποιοι γονείς ασκούν τέτοια πίεση στα παιδιά τους και μάλιστα κάποιοι γονείς δεν μπορούν να δεχτούν ότι το παιδί τους δεν μπορεί να γίνει πρωταθλητής, κακά τα ψέματα. Πρωταθλητές, το ξέρουμε, δεν μπορούν να γίνουν όλοι. Εγώ θα έλεγα ότι από γονείς που έχω συναναστραφεί το 50% ήταν συνειδητοποιημένοι ότι τα παιδιά τους είναι σ' αυτό το χώρο και αν έκαναν ένα βήμα παραπάνω καλώς το έκαναν, το 50% όμως ήθελαν οπωσδήποτε τα παιδιά να κάνουν ένα βήμα παραπάνω. Που αυτό σημαίνει ότι σίγουρα θα έχουν ασκήσει στα παιδιά μια ψυχολογική πίεση» (συνέντευξη 5, γραμμές 27-33, σελ. 4).

«Είναι γονείς οι οποίοι τα φορτώνουν τα παιδιά. Πρέπει να πετύχεις, πρέπει να κάνεις αυτό, αν δεν το καταφέρεις δεν κάνεις τίποτα ...» (συνέντευξη 1, γραμμές 38-39, σελ. 2).

«Θέλουν να βλέπουν τον αθλητισμό μόνο σαν την πρωτιά, μόνο σα τη νίκη και δεν ξέρουν ότι ο αθλητισμός δεν είναι αυτό το πράγμα μόνο, είναι να υπομένεις, είναι για να ξεπεράσεις τον εαυτό σου, για να πας μπροστά» (συνέντευξη 3, γραμμές 15-18, σελ. 2).

«Υπάρχουνε πάρα πολλοί γονείς που θέλουνε αθλητική διάκριση. Αυτό το βάζω στα αρνητικά. Γιατί μπορεί κάποιος να επιθυμεί να έχει ένα παιδί μια διάκριση, αλλά το θεωρώ πολύ αρνητικό να το δείχνει ο γονέας και πάνω απ' όλα να το δείχνει στο παιδί. Δηλαδή, 'Αν πας καλά σ' αγαπάω πολύ, αν δεν πάς καλά ...; Αυτή η πίεση είναι τεράστια ...» (συνέντευξη 3, γραμμές 31-34, σελ. 1).

Πίνακας 3. Θέματα γονεϊκής πίεσης προς το παιδί.

	<i>f</i>
Ψυχολογική πίεση για απόδοση.	8
Απωθημένα γονέων.	7
Υψηλές προσδοκίες από γονείς.	7
Αυστηροί κριτές προς το παιδί.	5
Δημιουργούν στα παιδιά ψευδαισθήσεις ότι είναι υπεραθλητές.	4
Αυταρχισμός, θέλουν τα παιδιά τους να κάνουν ότι τους ζητάν αυτοί και να έχουν τον απόλυτο έλεγχο, «πρώτο λόγο».	3
Συνεχή επέμβαση στη ζωή του παιδιού.	3
Βλέπουν το άθλημα μόνο σαν νίκη.	3
Επιρρεπής σε εξωτερικές απόψεις.	2
Πίεση γονέων προς την αντίθετη κατεύθυνση από αυτή που θέλουν τα παιδιά.	2
Πίεση προς το παιδί να κάνει ότι έκαναν αυτοί σαν αθλητές και σύγκριση με τον εαυτό τους (γονείς πρώην αθλητές).	1
Πιστεύουν ότι όλα είναι εύκολα, βλέποντας κάποιους άλλους να τα πετυχαίνουν.	1

Στη δεύτερη κατηγορία συμπεριλήφθησαν απόψεις για γονεϊκές συμπεριφορές που σχετιζόταν με την αδιαφορία των γονέων προς τις ανάγκες των παιδιών/αθλητών τους (Πίνακας 4). Αρκετοί από τους προπονητές ανέφεραν συγκεκριμένα παραδείγματα έλλειψης ενδιαφέροντος των γονέων προς τα παιδιά τους. Ορισμένα από αυτά παρουσιάζονται παρακάτω.

«...ότι υπάρχουν γονείς που αδιαφορούν γενικά για το με τι ασχολούνται τα παιδιά τους. Δηλαδή, είναι αδιανόητο να είναι παιδί στο γήπεδο ένα δυο και τρία χρόνια και να μην έχει εμφανιστεί ποτέ κανένας να ρωτήσει γι' αυτόν.

Γιατί, κατ' αρχήν πού ξέρεις με ποιον συνεργάζεται το παιδί σου;» (συνέντευξη 5, γραμμές 30-33,σελ. 12).

«Εγώ έχω αυτή τη στιγμή πρωταθλητή Ελλάδος ο οποίος ζει μόνος του στα Γιάννενα, η μαμά του έχει φύγει για το εξωτερικό, γιατί εκεί νομίζει ότι θα βρει δουλειά, ο μπαμπά του είναι σε ένα χωριό ε ... εδώ στα Γιάννενα και το παιδάκι

ζει μόνο του, με τη βοήθεια των προπονητών, των παραγόντων του συλλόγου και των συμμαθητών του. Δηλαδή, του έχουμε εξασφαλίσει ένα συσσίτιο απ' το Δήμο Ιωαννίνων, το Δήμο Ιωαννιτών, ε ... και προσπαθούμε εμείς να καλύψουμε την ... την οικογένεια που δεν υπάρχει.» (συνέντευξη 5, γραμμές 51-5, σελ. 12-13).

«Τι μας λες τώρα θα κάτσεις να κάνεις προπόνηση; Όχι εμείς έχουμε κλείσει θα πάμε διακοπές, θα πάμε για χορό, κι αν θέλεις ακόμα σε ψηλό επίπεδο αθλητής, πρωταθλητής, ίσως δεν υπάρχει πιο ψηλό σημείο, που πήγαινε σπίτι και ζητούσε το πιο απλό πράγμα: να μη καπνίζει κανείς μες στο σπίτι που ήταν και όχι μόνο αυτό η απάντηση ήταν 'Τι μας νοιάζει εμάς αν κάνεις αθλητισμό; Και Παράτα μας τώρα και ...' Εντελώς αδιαφορία και 'Τι μας νοιάζει εμάς και εμείς θα κάνουμε αυτό το οποίο θέλουμε'. Αυτό μόνο αρνητικά δημιουργεί» (συνέντευξη 4, γραμμές 37-42, σελ. 9).

Πίνακας 4. Θέματα γονεϊκής αδιαφορίας προς το παιδί.

	<i>f</i>
Αδιαφορία γονέων	5
Απαξίωση προς τα αποτελέσματα του παιδιού	2
Δε παρευρίσκονται σε αγώνες όταν τους το ζητούν τα παιδιά	2
Εξυλεώνονται στο γεγονός ότι δεν μπορούν να ασχοληθούν περισσότερο χρόνο με τα παιδιά τους και τους προσφέρουν υλικά αγαθά για να νιώσουν τα παιδιά καλύτερα	1
Δημιουργούν πρόγραμμα βάση των δικών τους αναγκών	1

Η τρίτη κατηγορία, αφορούσε απόψεις προπονητών για μη-υγιή στήριξη των γονέων προς το παιδί-αθλητή. Ενώ η γονική στήριξη σύμφωνα με τους Leff και Hoyle (1995) καθορίζεται από συμπεριφορές γονέων που εκδηλώνονται όταν εκείνοι αντιλαμβάνονται και υποστηρίζουν τη συμμετοχή και την απόδοση των παιδιών τους

σε αθλητικές δραστηριότητες, σύμφωνα με τις αναφορές των προπονητών που συμμετείχαν στην συνέντευξη, πολλοί γονείς δε συμπαραστέκονταν, δεν αναγνώριζαν, μείωναν και απέρριπταν το έργο των παιδιών τους. Οι προπονητές και προπονήτριες δήλωσαν χαρακτηριστικά:

«Σ' ένα πρωτάθλημα ένας αθλητής δεν ήταν στην καλύτερή του κατάσταση, πήγε να τρέξει, δεν μπόρεσε να κάνει αυτό που μπορούσε, μάλλον έτρεξε στον προκριματικό, δεν πήγε τόσο καλά, ο γονέας πίστευε ότι με την αδιαφορία του και με το ... να τον βρίσει τον αθλητή θα του τόνωνε τον εγωισμό και θα 'τρεχε καλύτερα. Το αποτέλεσμα ήταν το αντίθετο. Το παιδί δεν μπόρεσε να τρέξει καθόλου γιατί ήταν ράκος και ένιωθε πρώτα την απόρριψη, ό,τι δηλαδή και να προσπαθούσε να κάνει ο προπονητής, ένιωθε την απόρριψη απ' το γονέα και ότι όντως του έλεγε ότι είσαι άχρηστος, δεν μπορείς, ξέρω 'γω, δεν κάνεις και πίστευε ότι αυτό θα αντιδράσει αλλιώς. Ε, τελικά, το παιδί δεν αντέδρασε καθόλου και ... πήγε στράφι ο αγώνας» (συνέντευξη 5, γραμμές 4-11, σελ.21).

«στα Τρίκαλα, στα 600 μέτρα, το παιδί πήγαινε να κερδίσει τους σχολικούς κάνοντας πανελλήνιο ρεκόρ, ήταν πάρα πολύ καλός. Είχε την ατυχία όμως μες την κούρσα να του βγει το παπούτσι, να τον πατήσουν και να του βγει το παπούτσι. Το παιδί τερμάτισε με την κάλτσα, τρίτος, τον κέρδισαν στο νήμα, και το πόδι του καμένο. Εγώ λοιπόν έτρεξα να πάμε στο γιατρό με το παιδί, γιατί το πόδι του είχε πάθει ζημιά απ' το ταρτάν, και όταν βγήκαμε έξω απ' το ιατρείο και περίμεναν εκεί άλλοι προπονητές, άσχετοι, μας χειροκρότησαν, δεχόμασταν τα συγχαρητήρια απ' όλους, ο μόνος που δεν είπε συγχαρητήρια και έφυγε απ' το γήπεδο ήταν ο πατέρας, ο οποίος την άλλη μέρα ... μάλλον, ήρθε στο ξενοδοχείο και δεν μιλούσε στο παιδί καν και όταν εγώ πήγα να του πω ότι Έχεις καταλάβει τι έκανε ο γιος σου σήμερα; μου μίλησε πολύ άσχημα, την άλλη

μέρα βέβαια, ακούγοντας στο γήπεδο ότι, όντως, όλοι οι άλλοι αναγνώρισαν στο παιδί του ότι αυτό που είχε κάνει ήταν πολύ σημαντικό, ήρθε να μου ζητήσει συγγνώμη, αλλά το κακό για το παιδί είχε γίνει» (συνέντευξη 5, γραμμές 4-11, σελ.32-43).

«Είναι αρνητικό ως προς το παιδί σε σχέση με το ότι δεν κόβεται αυτός ο ομφάλιος λώρος πάτερα- παιδί, που το παιδί να μπορεί να λειτουργήσει και έχει το μάτι συνέχεια στην κερκίδα και τον νοιάζει τι θα πει ο γονιός για το τι θα κάνει και ένας μέρος του μυαλού του είναι απασχολημένο εκεί και δεν μπορεί να ενεργοποιήσει απόλυτα τον οργανισμό του για να αποδώσει καλύτερα.» (συνέντευξη 1, γραμμές 48-51, σελ.6).

«Βλέπουνε, δηλαδή, ότι ένα τους πέρασε και φέρνουνε μια αρνητική συμπεριφορά στα παιδιά τους και δεν είναι τόσο κοντά όσο θα έπρεπε στις δύσκολες στιγμές, που ο κλασικός αθλητισμός έχει πολλές δύσκολες στιγμές» (συνέντευξη 3, γραμμές 23-25, σελ. 1).

Στον Πίνακα 5 που ακολουθεί παρουσιάζονται αναλυτικά οι γονεϊκές συμπεριφορές και οι συχνότητές τους (*f*) που έχουν σχέση με προβληματική στήριξη προς το παιδί.

Πίνακας 5. Θέματα προβληματικής στήριξης των γονέων προς το παιδί.

	<i>f</i>
Έλλειψη αναγνώρισης της προσπάθειας του παιδιού.	7
Έλλειψη συμπαράστασης σε μια αποτυχία ή κάποιο πρόβλημα (π.χ. τραυματισμός).	4
Υπερπροστασία.	4
Επίρριψη ευθυνών στο παιδί σε μια αποτυχία ή κάποιο πρόβλημα (π.χ. τραυματισμός).	4
Μείωση του έργου και της προσπάθειας του παιδιού.	4
Επιβάρυνση με πολλές υποχρεώσεις των παιδιών, όχι βοήθεια από γονείς για σωστή κατανομή χρόνου.	2
Απόρριψη, κάθε φορά είχαν να βρουν κάτι αρνητικό, ακόμη και στις επιτυχίες.	1

Στην τέταρτη κατηγορία συμπεριλήφθηκαν δηλώσεις των προπονητών, για γονικές συμπεριφορές που είχαν άμεση ή έμμεση σχέση με το «εγώ» τους. Βάσει των απόψεων των προπονητών υπήρξαν γονείς που το «εγώ» τους καθοριζόταν από την απόδοση των παιδιών τους στο στάδιο. Γονείς που σκεφτόταν το συμφέρον τους και τίποτα περισσότερο και γονείς που ένιωθαν ότι δεν φέρουν καμία ευθύνη σε προβληματικές καταστάσεις αλλά πάντα κάποιος τρίτος ευθυνόταν. Ενισχύοντας τα παραπάνω οι προπονητές δήλωσαν:

« ... κάνει άλματα, κάνει μήκος, ας πούμε, κάνει άκυρα, 'Φταίει ο προπονητής'. Η 'Φταίει αυτός που είναι κότα' ή ... Δε ψάχνονται να δούνε τι γίνεται τελικά ας πούμε, ... Το παιδί αρχίζει να χάνει την εμπιστοσύνη του πρώτα στους ανθρώπους που είναι δίπλα του, δεν τους εμπιστεύεται πια. Η έλλειψη εμπιστοσύνης δημιουργεί ανασφάλεια προς κάθε κατεύθυνση, βλέπει παντού εχθρούς, βλέπει ανθρώπους οι οποίοι τον επιβουλεύονται και έτσι δημιουργούμε αυτά τα φαινόμενα τα οποία ... Εκνευρίζεται πολύ εύκολα ... τσακώνεται με τους άλλους, με τους συναθλητές του, με το προπονητή του ...» (συνέντευξη 4, γραμμές 25-28, 38-43, σελ. 6).

«Εκτός των άλλων, πέρα απ' το πανεπιστήμιο, πολλοί γονείς μέσα απ' την επιτυχία παιδιών αυτοπροβάλλονται κι οι ίδιοι. Δηλαδή έχουμε και τέτοιες περιπτώσεις. Θέλει η μαμά να βγει στις φιλενάδες και να πει ο γιος μου βγήκε πρώτος εκεί. Και να καμαρώσει η μαμά και να την ζηλέψουν οι φίλες της. Υπάρχει κι αυτό το κομμάτι. Αυτοπροβάλλονται.» (συνέντευξη 1, γραμμές 36-41, σελ.5).

«Βέβαια, όταν έρθει μία επιτυχία και πάρουν κάτι σημαντικό, είτε μια άνευ εξετάσεων εισαγωγή, είτε μια επαγγελματική αποκατάσταση, τότε πολλά απ' τα παιδιά αυτά εξαφανίζονται απ' το χώρο ή ... και 'κεί δέχονται μεγάλη πίεση απ'»

τους γονείς, ότι 'Τελείωσε τώρα, πήραμε αυτό που θέλουμε, πρέπει να φύγουμε'.
Εκεί πια πρέπει να είναι πολύ δυνατή προσωπικότητα ο αθλητής ή η αθλήτρια
για να παραμείνουν στο χώρο και να λειτουργήσουν.» (συνέντευξη 4, γραμμές
 13-19, σελ. 4).

Στον Πίνακα 6 που ακολουθεί, παρατίθενται τα θέματα που αφορούν τον
 εγωκεντρισμό των γονέων και η συχνότητα αναφοράς (*f*) της κάθε συμπεριφοράς.

Πίνακας 6. Θέματα εγωκεντρικών συμπεριφορών.

	<i>f</i>
Επιδιώκουν αυτοπροβολή και κοινωνική καταξίωση μέσω των παιδιών τους.	6
Βλέπουν παντού αδικία και εχθρούς.	3
Όχι επίλυση προβλήματος αλλά μετατόπιση ευθυνών σε τρίτους (προπονητής, κριτές).	3
Διακοπή του αθλήματος μόλις επωφεληθούν από το αποτέλεσμα άσχετα με την άποψη του παιδιού (π.χ. μόρια εισαγωγής στο πανεπιστήμιο).	3

Η πέμπτη κατηγορία με αρνητικές συμπεριφορές γονέων προς την αθλητική ανάπτυξη των παιδιών τους, είχε σχέση με τη δυσκολία επικοινωνίας μεταξύ γονέα-παιδιού. Ως επικοινωνία ορίζεται η διαδικασία στην οποία υπάρχουν τα εξής στοιχεία και ενέργειες: (α) ο πομπός, ο οποίος αποφασίζει να στείλει ένα μήνυμα, (β) η κωδικοποίηση του μηνύματος που γίνεται από τον πομπό, (γ) το μέσο με το οποίο μεταφέρονται τα μηνύματα, (δ) ο δέκτης που θα λάβει το μήνυμα και (ε) η αποκωδικοποίηση του μηνύματος από τον δέκτη. Η επικοινωνία είναι μία ενεργή διαδικασία και τόσο αυτός που στέλνει το μήνυμα όσο και αυτός που το δέχεται πρέπει να «δουλέψουν» ώστε να το κωδικοποιήσουν και να το ερμηνεύσουν αντίστοιχα. Σε κάθε διαδικασία επικοινωνίας και τα δύο μέρη θα πρέπει να καταβάλλουν ιδιαίτερη προσπάθεια ώστε το μήνυμα να μεταφερθεί και να ερμηνευτεί

σωστά. (Θεοδωράκης, Γούδας & Παπαϊωάννου, 2003) Στον Πίνακα 7

παρουσιάζονται τα θέματα που σχετίζονται με τη δυσκολία επικοινωνίας ενώ παρακάτω αναφέρονται κάποιες ενδεικτικές δηλώσεις των προπονητών για το συγκεκριμένο θέμα:

«Πιστεύω ότι έζησα πάρα πολλές τέτοιες καταστάσεις, τα παιδιά να 'ρχονται στο γήπεδο πολύ πιεσμένα, πολύ αγχωμένα, 'Τι θα κάνουμε;', 'Δεν θα κάνουμε', ή ... 'Να μην το μάθει ο μπαμπάς' ... κι εγώ πάντα απαντούσα ότι ... 'Εντάξει, δεν μπορείς να κρύβεσαι, θα το μάθει, υποχρεωτικά θα το μάθει. Ούτε πρέπει να κρυφτείς, άλλωστε έκανες μια προσπάθεια, απέτυχες..». (συνέντευξη 4, γραμμές 5-9, σελ. 4).

«Απ' την διαδικασία του ότι ... πολλές φορές τον ρωτούσε την προπόνηση που έκανε και αν δεν συμφωνούσε περνούσε στον μικρό ότι ίσως δεν είναι σωστή η προπόνηση που έκανε και αυτό εγώ το καταλάβαινα, γιατί ερχόταν ο μικρός και μου έλεγε ότι ... και μου 'πε ο μπαμπάς και μήπως έπρεπε να κάνουμε τέσσερα χιλιάρια και όχι πέντε, ας πούμε. Μήπως έπρεπε να κάνουμε διχίλιαρα αντί για οχτακοσάρια; Κάπως έτσι. Μέχρι του ότι κάποια στιγμή πήρε εμένα τηλέφωνο για να μου πει ότι δεν θ' αφήσει το παιδί του να τρέξει έναν ανώμαλο δρόμο, το παιδί ήταν αθλητής αντοχής, ήταν παίδας, που δεν καταλαβαίνω λοιπόν γιατί δεν πρέπει να τρέχει σε έναν ανώμαλο δρόμο ένα παιδί που κάνει αντοχή, γιατί κατά τη δική του άποψη, θα είχε πρόβλημα με τα πόδια του σε μια πίστα που ήτανε όλο χορτάρι, ας πούμε. Ε, από 'κει λοιπόν, εκεί ήτανε ... πιστεύω, όμως, ότι ήταν κι η αφορμή για να ακούσει από μένα, γιατί με είχε φέρει στα όριά μου, ότι τέλος η συνεργασία μας και έτσι έληξε και η συνεργασία με τον αθλητή.» (συνέντευξη 5, γραμμές 44-52, 1-4, σελ. 10,11)

Πίνακας 7. Θέματα προβληματικής επικοινωνίας των γονέων με το παιδί.

	<i>f</i>
Έλλειψη επικοινωνίας.	5
Έλλειψη εμπιστοσύνης στο πρόσωπο του προπονητή.	4
Διαφορά απόψεων, σύγκρουση με τον προπονητή.	3

Μαρτυρίες προπονητών ανέδειξαν στη επιφάνεια μία ακόμη προβληματική γονεϊκή συμπεριφορά, που ήταν η ανάληψη προπονητικού ρόλου από γονείς. Στην κατηγορία αυτή ταξινομήθηκαν θέματα που σχετιζόταν με την επέμβαση των γονέων στο προπονητικό έργο. Ακολούθως, παρουσιάζονται χαρακτηριστικές απόψεις προπονητών που μαρτυρούν την παραπάνω συμπεριφορά, ενώ ο Πίνακας 8 δείχνει τη συγκεντρωτική εικόνα όλων των προπονητικών αναφορών που έμμεσα ή άμεσα οδηγούν στην ανάληψη προπονητικού ρόλου από τους γονείς νεαρών αθλητών.

«Δηλαδή, άμα λέει τώρα ο προπονητής άλλα, λέει ο πατέρας άλλα, γενικά υπάρχει μία σύγκρουση και δε ξέρει και το παιδί πού να ... από ποιον να επηρεαστεί και να μην επηρεαστεί. Γιατί, κακά τα ψέματα, ο προπονητής είναι ένας, ... εδώ δύο προπονητές βάζεις και δεν βλέπουνε το ίδιο πράγμα, πόσο μάλλον όταν ο άλλος είναι ο γονιός και δεν έχει κάνει ποτέ του αυτό ...»
(συνέντευξη 3, γραμμές 27-31, σελ. 4)

«Δυο τρεις περιπτώσεις τέτοιες που προσπαθούσαν οι γονείς να ... και κυρίως γονείς που κάνουν κάποιο άθλημα, έχει τύχει και παιδί να σταματήσει την προπόνηση επειδή ο γονιός επέμενε ότι πρέπει να κάνει κάτι συγκεκριμένο και μ' ένα συγκεκριμένο τρόπο προπόνησης...» (συνέντευξη 1, γραμμές 6-9, σελ. 2).

Πίνακας 8. Θέματα που αφορούν την ανάληψη ρόλου προπονητή από γονείς.

	<i>f</i>
Επέμβαση στο προπονητικό πρόγραμμα.	6
Όλοι νομίζουν ότι το παιδί τους είναι πρωταθλητές (πίεση να μη χάνουν από λιγότερο ικανά άτομα).	4
Επέμβαση στο είδος αγωνίσματος που θα κάνει το παιδί.	3
Επέμβαση στο αγωνιστικό πρόγραμμα του αθλητή.	3

Κλείνοντας με τις γονεϊκές συμπεριφορές που δεν ευνοούν την αθλητική ανάπτυξη και εξέλιξη των παιδιών τους, αναφέρθηκαν και οι δυσκολίες συναισθηματικού ελέγχου που αντιμετωπίζουν οι γονείς (Πίνακας 9). Καταγράφηκαν περιστατικά από προπονητές για ακραίες αντιδράσεις γονέων εξαιτίας της έλλειψης συναισθηματικού ελέγχου τους, όπως:

«βλέπεις γονείς να φωνάζουν απ' τις κερκίδες το παιδί ακόμα και με άσχημα λόγια, Καλά, είσαι ηλίθιος που δεν μπορείς; και Σε πέρασε στο νήμα, και Τι τα παράτησες, και τέτοια πράγματα. Με βρисиές όμως, αυτό είναι το άσχημο» (συνέντευξη 5, γραμμές 42-45,σελ. 4).

«Είναι οι γονείς οι οξύθυμοι οι οποίοι θα φωνάζουν στην κερκίδα, θα βρίζουν ή θα κάνουνε ...» (συνέντευξη 4, γραμμές 10-11,σελ. 2)

«...είναι να δημιουργήσει αντιπαλότητες ο γονέας, να είναι ο γονέας απ' έξω και να βρίζει τους αντιπάλους του γιου του ή της κόρης του! Κι αυτό είναι πάρα πολύ άσχημο.» (συνέντευξη 4, γραμμές 39-41,σελ. 2)

Πίνακας 9. Θέματα δυσκολίας συναισθηματικού ελέγχου γονέων.

	<i>f</i>
Βρισιές και απαξίωση προς το παιδί σε περίπτωση αποτυχίας.	6
Βρίζει τους αντιπάλους του παιδιού του.	1

Η δεύτερη ενότητα περιελάμβανε απόψεις προπονητών, που εκτιμούσαν ότι κάποιες γονεϊκές συμπεριφορές αποτελούσαν τροχοπέδη για τους ίδιους, κατά τη συνεργασίας τους με τα παιδιά/αθλητές τους. Ανάλογα με τα θέματα που αφορούσαν οι παραπάνω συμπεριφορές, οι απόψεις των προπονητών οργανώθηκαν στις παρακάτω προαποφασισμένες κατηγορίες και πάλι με βάση τις κατηγορίες που προέκυψαν στην πρώτη φάση της έρευνας: (α) πίεση προς τον προπονητή, (β) έλλειψη εμπιστοσύνης προς το πρόσωπό του, (γ) αδιαφορία, (δ) διαφορά στόχου προπονητή-γονέα και μία γενικότερη ομάδα (ε) διάφορες αρνητικές συμπεριφορές. Η κατηγορία «διάφορες αρνητικές συμπεριφορές» περιλαμβάνει τα θέματα που δεν ταξινομήθηκαν στις υπόλοιπες κατηγορίες ούτε όμως μεταξύ τους υπήρχε θεματική συνάφεια για να δομηθεί νέα κατηγορία.

Αρκετοί από τους προπονητές ανέφεραν ότι δεχόταν από τους γονείς πίεση για άμεσο αποτέλεσμα και κατά συνέπεια εξειδίκευση από μικρή ηλικία. Πίεση να ασχοληθούν κυρίως με το παιδί τους, πίεση για συμμετοχή μη αξιόλογων αθλητών σε ομαδικά αγωνίσματα (σκυταλοδρομίες) με σκοπό τα πρακτικά οφέλη (μόρια για εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση), επωφελούμενοι από τους αξιόλογους αθλητές. Στον Πίνακα 10, παρουσιάζονται όλες τα θέματα που αφορούν την πίεση που δεχόταν από τους γονείς των νεαρών αθλητών/αθλητριών ενώ για με τα δικά τους λόγια δηλώσαν:

«Εγώ πιστεύω ότι υπάρχουν γονείς που πιέζουν γιατί ζητάνε γρήγορα αποτελέσματα. Γιατί, ας πούμε, αυτό που έλεγα πριν ότι αν δουν ότι το παιδί τους για κάποια χρόνια δεν κάνει κάτι θα το πάρουν απ' το στίβο, οπότε αναγκαστικά σε βάζουν στη διαδικασία ότι πρέπει να ... να πετύχεις κάτι προκειμένου να μείνει το παιδί εκεί.» (Συνέντευξη 5, γραμμές 8-11, σελ. 24).

«...ακούς του γονείς πάντα να σου μιλάνε για αποτέλεσμα. Να σου πούνε σε τι πάνε καλά, σε τι έχει ταλέντο, αμέσως όταν ακούνε ότι είχε διάκριση στις μεγάλες αποστάσεις, 'Α, μήπως πρέπει να κάνουμε περισσότερο απ' αυτό;» (Συνέντευξη 3, γραμμές 20-22, σελ. 10).

«Και εγώ πιστεύω ότι υπάρχει μια πίεση όσων αφορά αυτό τον τομέα. Θέλουν αποτελέσματα γρήγορα, δεν έχουνε την υπομονή να είναι σε πολλά αθλήματα. Θέλουνε να έχουν αποτελέσματα. Και τα αποτελέσματα πιστεύουν ότι έρχονται με την εξειδίκευση. Δεν βλέπουνε δηλαδή μακροχρόνια, η πλειονότητα. Θέλουν να δούνε το παιδί απ' τις πρώτες μέρες, ει δυνατόν, που θα 'ρθουνε τα παιδιά να δούνε αποτελέσματα, τα δούνε μετάλλια ...» (Συνέντευξη 3, γραμμές 25-29, σελ. 10).

Πίνακας 10. Θέματα πίεσης προς τον προπονητή.

	<i>f</i>
Πίεση για άμεσο αποτέλεσμα.	5
Πίεση για εξειδίκευση από μικρή ηλικία.	5
Πίεση για πρακτικό όφελος (π.χ. μόρια, επαγγελματική αποκατάσταση).	4
Πίεση για συμμετοχή των παιδιών τους σε ομαδικά αγωνίσματα (συνήθως μη αξιολογών αθλητών).	3
Οι γονείς πιστεύουν ότι ξέρουν τα πάντα (παντογνώστες).	3
Πίεση για ιδιαίτερη ενασχόληση του προπονητή με το παιδί τους.	2

Η δεύτερη κατηγορία που δημιουργήθηκε, αναφερόταν σε κινήσεις γονέων που έδειχναν έλλειψη εμπιστοσύνης προς το πρόσωπο του προπονητή.

Χαρακτηρίστηκα, έξι από τους οκτώ προπονητές ανέφεραν ότι έχουν βιώσει επέμβαση των γονέων στο προπονητικό πρόγραμμα, ενώ οι μισοί από αυτούς είχαν νιώσει έλλειψη εμπιστοσύνης προς το άτομό τους, αμφισβήτηση και υποτίμηση της δουλειάς τους. Όλες τα θέματα για έλλειψη εμπιστοσύνης και η συχνότητα αναφοράς τους (f) παρατίθενται αναλυτικά στον Πινάκα 11, ενώ χαρακτηριστικά οι προπονητές δήλωσαν:

«Ήταν πάρα πολύ καλός, στο ύψος, μικρή ηλικία και να 'ρχεστε ο πατέρας του με βιντεοκάμερα, παλιός υψίστας, και καλός μάλιστα, και να δώσει μέχρι και τεχνικά, τεχνικές συμβουλές πάνω στην προπόνηση. Που αυτά που έλεγε, μπορεί να ήτανε σωστά το αποτέλεσμα που ήθελε, ήτανε τόσο περίπλοκο αυτό που εξηγούσε σ' ένα παιδί που ήτανε δώδεκα χρονών, περί μηχανικής και τέτοια ... που το παιδί δεν μπορούσε να το μεταφράσει. Και είχαμε τεράστια προβλήματα. Το παιδί πραγματικά δεν ήξερε να ακούσει εμένα ή 'Να ακούσω τον μπαμπά μου;» (συνέντευξη 3, γραμμές 39-43, σελ. 7).

«Κάποιοι γονείς μπορεί, κατά καιρούς, να είχαν άποψη για το προπονητικό πρόγραμμα που μπορεί να έκανε το παιδί. Μπορεί να είχαν άποψη για το αγώνισμα που έκανε το παιδί... Μπορεί να είχαν άποψη για τους αγώνες που θα έπρεπε να κάνει το παιδί.» (συνέντευξη 5, γραμμές 7-10, σελ. 19).

Πίνακας 11. Θέματα έλλειψης εμπιστοσύνης προς τον προπονητή.

	<i>f</i>
Επέμβαση στο προπονητικό πρόγραμμα (υπονομεύει την εξουσία του προπονητή δίνοντας οδηγίες κατά την προπόνηση).	6
Αμφισβήτηση και υποτίμηση της δουλειά του προπονητή.	4
Έλλειψη εμπιστοσύνης στο πρόσωπο του προπονητή.	4
Επιρρεπής σε εξωτερικές απόψεις.	3
Άμεση επίρριψη ευθυνών σε μία αποτυχία με φωνές και αντιδράσεις μπροστά στον κόσμο.	3
Επέμβαση στο είδος αγωνίσματος που θα κάνει το παιδί.	3
Επέμβαση στο αγωνιστικό πρόγραμμα του αθλητή.	3

Η τρίτη κατηγορία περιελάμβανε τις απόψεις των προπονητών που αντιλαμβανόταν ως υπαρκτό πρόβλημα την αδιαφορία των γονέων προς το πρόσωπό τους (Πίνακας 12). Οι τρεις από τους οκτώ προπονητές υποστήριξαν ότι οι γονείς αδιαφορούσαν για τον προπονητή και δεν υπήρχε επικοινωνία μεταξύ του. Συγκεκριμένες αναφορές που ακολουθούν έρχονται να υποστηρίξουν τα παραπάνω αποτελέσματα.

«...υπάρχουνε παιδιά, σε μένα προσωπικά, που γυμνάζω τα παιδιά τους για τέσσερα- πέντε χρόνια και δεν έχω δει ποτέ τους γονείς. Δεν ξέρω καν ποιος είναι ο πατέρας και ποια είναι η μάνα του παιδιού που γυμνάζω. Και δεν έχουν εμφανιστεί ποτέ στο γήπεδο να ρωτήσουν καν για την πρόοδο των παιδιών, ούτε καν στους αγώνες!» (συνέντευξη 5, γραμμές 10-13. Σελ.2).

«Γιατί ξέρουνε τη μπάλα και το μπάσκετ και ... το στίβο δεν τον γνωρίζουνε...» (συνέντευξη 2, γραμμές 10-11. Σελ.4)

Πίνακας 12. Θέματα αδιαφορίας.

	<i>f</i>
Αδιαφορία - έλλειψη επικοινωνίας.	3
Ο γονιός ξέρει λίγα ή τίποτα για το άθλημα του κλασικού αθλητισμού.	3

Η τέταρτη κατηγορία αφορά τη διαφορά στόχων που συχνά παρατηρείται. Πολλοί από του προπονητές που συμμετείχαν στις συνεντεύξεις δήλωσαν πως γονείς και προπονητές διαφέρουν στο καθορισμό στόχων για τα παιδιά τους και αθλητές ταυτόχρονα. Συγκεκριμένα, οι επτά από τους οκτώ προπονητές ανέφεραν ότι οι φιλοσοφία και οι αξίες του γονιού διέφεραν από του προπονητή. Ο γονιός ήθελε ένα γρήγορο αποτέλεσμα και έδινε έμφαση στη νίκη, ενώ οι προπονητές έθεταν μακροπρόθεσμους στόχους και ήταν σημαντικό για αυτούς η διασκέδαση και η καλλιέργεια σωστού χαρακτήρα του παιδιού. Επίσης, οι έξι στους οκτώ προπονητές υποστήριζαν ότι οι στόχοι γονιού και προπονητή δεν συμπίπτουν. Ο γονέας έθετε πάντα υψηλότερους στόχους για το παιδί του. Παρακάτω ακολουθούν ορισμένες ενδεικτικές απόψεις για τη διαφορά στόχου προπονητή-γονέα ενώ στον Πίνακα 13 παρουσιάζονται τα θέματα της κατηγορίας, συνοδευόμενα από τις συχνότητες αναφοράς τους (*f*).

«...δεν ξέρω ποιος είναι ο σκοπός τους. Στις συζητήσεις, έτσι, που κάνουμε προσπαθώ να τους εξηγήσω ότι ... τα παιδιά είναι πολύ μικρά ακόμη για να μουν σε κάτι πιο ειδικό, οπότε αφήστε να ... αποκτήσουν μία γενική ... πώς να το πω τώρα, μία γενική εκγύμναση μόνο και μόνο γιατί αυτό θα τους κάνει πολύ καλό. Το να μάθει, δηλαδή, να τρέχει σωστά ένα παιδί, ε, θα το βοηθήσει σε ό,τι αγώνισμα κι αν κάνει στη συνέχεια.» (συνέντευξη 5, γραμμές 1-5. Σελ.25)

«...υπήρχε γονέας ο οποίος το παιδί του, εν τάξει, μας το έφερε από κάποιο άλλο άθλημα, απ' το ποδόσφαιρο, το παιδί δεν μπορούσε να κάνει τίποτα στο στίβο, ήτανε ... εντάξει, ένα μέτριο παιδάκι και, ας πούμε, έκανε το πρώι εδώ πέρα προπόνηση, σώνει και καλά έπρεπε να κάνει και απογευματινή. Και του 'λεγες, είναι κουραστικό, δεν υπάρχει λόγος, το ταλαιπωρείς. Όχι, εκεί. Και την μέρα που εσύ δεν του είχες προπόνηση, το 'παιρνε αυτός για να πάει στο βουνό να τρέξει το παιδί. Δηλαδή, σώνει και καλά, το παιδί ήταν δεκατρία-δεκατέσσερα χρονών, έπρεπε να κάνει, κατ' αυτόν, δέκα προπονήσεις την εβδομάδα. Ό,τι κι αν του έλεγε ο προπονητής τους, ότι ... τέσσερις- πέντε είναι πάρα πολλές και δεν χρειάζεται περισσότερο, γιατί έβλεπες ότι αυτό το παιδί, εντάξει, άντε, θα σε βοηθήσω σε ένα διασυλλογικό πρωτάθλημα, δεν υπήρχε λόγος τώρα να τον ταλαιπωρείς με δέκα προπονήσεις την εβδομάδα. Ο πατέρας επέμενε ότι μάλλον φταίει η λίγη προπόνηση που κάνει και δεν αποδίδει τόσο καλά, ας πούμε, το παιδί. Δεν μπορούσε ένα δει ότι το παιδί του δεν μπορεί να κάνει κάτι περισσότερο, ...» (συνέντευξη 5, γραμμές 12-24. Σελ.25)

Πίνακας 13. Θέματα που σχετίζονται με τη διαφορά στόχων.

	<i>f</i>
Οι φιλοσοφία και οι αξίες του γονιού διαφέρουν από του προπονητή (έμφαση στη νίκη).	7
Οι στόχοι γονιού και προπονητή δε συμπίπτουν	6

Τέλος, δημιουργήθηκε μία ευρύτερη κατηγορία από διάφορες αρνητικές συμπεριφορές που αντιμετώπιζαν οι προπονητές και δυσχέραιναν το έργο τους στην συνεργασία με τους γονείς και κατ' επέκταση και με τα παιδιά-αθλητές τους, οι οποίες, όμως, δεν μπορούσαν να ομαδοποιηθούν. Ακολουθούν προπονητικές απόψεις

που έγγιζαν διάφορα προβληματικά θέματα, ενώ ο Πίνακας 14, αναφέρει τα θέματα της κατηγορίας συνοδευόμενα από τις συχνότητες αναφοράς στους (f).

«...σίγουρα θα πρέπει να υπάρχει επικοινωνία με τον γονέα γιατί αλλιώς δεν μπορείς να βγάλεις άκρη τις περισσότερες φορές και όταν πρόκειται για ανήλικα παιδιά, έτσι; Άρα σίγουρα την πρώτη ευθύνη την έχει ο γονέας και πρέπει να επικοινωνείς μαζί του. Απ' την άλλη θα πρέπει να βάζεις στο γονέα να καταλάβει ότι ούτε μπορεί να σ' ενοχλεί όποια στιγμή την ημέρας θέλει αυτός, ούτε μπορεί ε ... ό,τι πρόβλημα του δημιουργείται να στο μεταφέρει, εκτός και αν υπάρχει τέτοια σχέση, έτσι, πολύ προσωπική σχέση. Δηλαδή, οτι, ναι, εντάξει, αυτό είναι, εγώ είμαι εδώ για να σε ενημερώνω για το παιδί σου κάθε φορά, αλλά σεβάσου τις προσωπικές μου στιγμές, τον προσωπικό μου χρόνο. Δηλαδή, σεβάσου το χρόνο που μπορώ να διαθέσω για το παιδί σου. Αυτό. Γιατί εκεί πέρα νομίζω ότι μπλέκονται λίγο οι ρόλοι, γιατί και το να παίρνεις τον άλλον δώδεκα η ώρα για να του πεις ότι πρέπει να κάνει το παιδί μου διατάσεις ... εντάξει, δεν είναι και το πιο φυσιολογικό ...». (συνέντευξη 5, γραμμές 17-27. Σελ.20).

«Κάποιες φορές κάποιοι γονείς έρχονται και κάθονται δίπλα σου όλη την ώρα και προσπαθούν να μιλήσουν για το παιδί τους. Αυτό θα μπορούσαν να το κάνουν μια άλλη ώρα, να σου δώσουν ένα ραντεβού, δεν το κάνουν αυτό γιατί θεωρούν πολύτιμο τον άλλο χρόνο τους. Αυτό το ότι έρχονται δίπλα και σου μιλάν, κατ' αρχήν σου αποσπούν την προσοχή απ' την προπόνηση και δεν μπορείς να κάνεις την προπόνηση και τους άλλους αθλητές, επειδή δεν έχουμε μόνο το δικό τους το παιδί αθλητή. Μου 'χει τύχει γονείς, σε σχέση μ' αυτά που τους χορηγεί ο σύλλογος, ενώ θα 'πρεπε να απευθυνθούν στον ίδιο το σύλλογο, να απευθύνονται στον προπονητή, επιτακτικά, για το τι απολαβές πρέπει να

πάρει το παιδί τους και δεν μπορούν να καταλάβουν ότι αυτός που πρέπει ν' απευθυνθούν είναι ο σύλλογος.» (συνέντευξη 1, γραμμές 40-49. Σελ.10).

«Μου είπε αθλήτρια ότι ενώ είχε σκοπό να 'ρθει για την προπόνηση, να 'ρθει προπόνηση, τη πήρε η μαμά της τηλέφωνο και της λέει 'Ποια προπόνηση θα πας τώρα; Έλα να διαβάσεις!'. (συνέντευξη 1, γραμμές 37-39. Σελ. 6).

Πίνακας 14. Θέματα διαφόρων γονικών συμπεριφορών.

	<i>f</i>
Απασχόληση προπονητή με άσχετα θέματα κατά την ώρα της προπόνησης.	2
Ο γονιός δεν αφήνει το παιδί να προπονείται συχνά λόγω διαβάσματος.	2
Διακοπή του αγωνίσματος μόλις επωφεληθούν από το αποτέλεσμα (π.χ. μόρια εισαγωγής στο πανεπιστήμιο).	2
Ενόχληση σε ακατάλληλες ώρες.	1
Φοβία από τους γονείς μήπως χαλάσει το σώμα των παιδιών (αναφορά από προπονητή ρίψεων).	1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Μια ιδανική συνεργασία μεταξύ των μελών της αθλητικής τριάδας «Προπονητής – Αθλητής – Γονέας» εκτιμάται ως σημαντικό στοιχείο προκειμένου να αντιμετωπιστούν αρνητικές σχέσεις και προβλήματα και να προαχθούν τα ιδανικά και οι αξίες με σκοπό το θεμιτό αθλητικό αποτέλεσμα. Ελάχιστες όμως έρευνες έχουν πραγματοποιηθεί σε προπονητές, οι οποίοι και αποτελούν έναν από τους πιο δυνατούς κρίκους στην αλυσίδα της αθλητικής επιτυχίας σε νεαρές ηλικίες. Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η συλλογή πληροφοριών από προπονητές και προπονήτριες αναφορικά στις αρνητικές γονικές συμπεριφορές και προβληματικές συνεργασίες γονέων-προπονητών που πιθανά να επηρεάζουν την εξέλιξη νεαρών αθλητών και αθλητριών στον κλασσικό αθλητισμό.

Σε γενικές γραμμές, οι προπονητές και προπονήτριες που συμμετείχαν εκτίμησαν τους γονείς ως *Πολύ Σημαντικούς* στην αθλητική ανάπτυξη και εξέλιξη του παιδιού τους. Μάλιστα, οι προπονητές εκτίμησαν ότι το 59% των γονέων νεαρών αθλητών ασκούν θετική επιρροή στα παιδιά τους. Όμως, ένα ποσοστό προπονητών και προπονητριών εκτίμησε ότι, το 24% των γονέων ασκούν αρνητική επιρροή στην αθλητική ανάπτυξη και εξέλιξη του παιδιού τους. Η συζήτηση που ακολουθεί εστιάζει στις αρνητικές συμπεριφορές των γονέων προς τα παιδιά και στις προβληματικές σχέσεις μεταξύ γονέα-προπονητή με σκοπό αρχικά την καταγραφή και αναγνώριση αυτών και μελλοντικά την εξάλειψή τους.

Από τα αποτελέσματα, φάνηκε ότι οι γονείς μπορούσαν να επηρεάσουν τόσο τον προσανατολισμό στόχου των παιδιών τους, όσο και την παρακίνηση στο άθλημα.

Ειδικότερα, οι προπονητές τόσο από την ποσοτική, όσο και από την ποιοτική έρευνα εκτιμούν ότι οι γονείς δίνουν μεγάλη έμφαση στη νίκη και στο αποτέλεσμα και κατά συνέπεια πιέζουν τα παιδιά τους προς αυτή την κατεύθυνση. Τους ενδιαφέρει μόνον η πορεία του παιδιού τους και γι' αυτό προσπαθούν να επηρεάσουν τους προπονητές να ασχολούνται κύρια μαζί του. Σύμφωνα με τη θεωρία του Nicholls (1984), όταν οι γονείς ενισχύουν τη νίκη και το αποτέλεσμα, τότε το παιδί μαθαίνει τον προσανατολισμό προς το «εγώ». Αν αναλογιστούμε και τα αποτελέσματα της έρευνας των Duda και Hom (1993), ότι οι αντίληψη των παιδιών για τον προσανατολισμό στόχου των γονιών τους είχε σημαντική σχέση με το δικό τους προσανατολισμό, τότε μπορούμε να πούμε πως οι παραπάνω γονεϊκές συμπεριφορές ασκούσαν επιρροή στον προσανατολισμό στόχου του παιδιού τους ωθώντας το προς το «εγώ».

Επιπρόσθετα, οι προπονητές στις συνεντεύξεις παρέθεσαν ένα μεγάλο αριθμό από παραδείγματα για γονεϊκές συμπεριφορές που λειτουργούσαν ανασταλτικά και κατά συνέπεια συνδεόταν με τη παρακίνηση των νεαρών αθλητών στο στίβο: Δεν αναγνώριζαν την προσπάθεια του παιδιού, απαξίωναν το αποτέλεσμα, δεν τους συμπαραστεκόταν σε μία δύσκολη στιγμή και γενικώς αδιαφορούσαν για την συμμετοχή τους στο άθλημα, δείχνοντας έτσι ότι οι γονείς αποτελούν σημαντικό κίνητρο για την συμμετοχή των παιδιών τους σε αθλητικές δραστηριότητες. Τα παραπάνω αποτελέσματα έρχονται να συμφωνήσουν με έρευνες του παρελθόντος σχετικά με την επίδραση των γονέων στην παρακίνηση των αθλητών/παιδιών τους (Brustad, 1992; Yusuff, 1991).

Επίσης, οι γονείς φάνηκε να είναι ικανοί να επηρεάσουν την εξέλιξη του αθλητικού ταλέντου των νεαρών αθλητών/παιδιών τους. Η έλλειψη οικονομικής υποστήριξης και μεταφοράς στην προπόνηση και στους αγώνες, η έλλειψη

συναισθηματικής υποστήριξης και η έλλειψη ελεγχόμενης συμμετοχής δημιουργώντας πίεση και υψηλές προσδοκίες έδειξαν ότι μπορούσαν να επιδράσουν στην ανάπτυξη του αθλητικού ταλέντου του παιδιού. Παρόμοια αποτελέσματα είχαν προκύψει και στις εργασίες του Bloom (1985) και Cote (1999), με την διαφορά ότι αναφερόταν σε ακριβώς αντίθετες γονικές συμπεριφορές από τις παραπάνω, που συνέβαλλαν ευεργετικά στην ανάπτυξη του αθλητικού ταλέντου.

Έμμεσο αποτέλεσμα της καλλιέργειας του αθλητικού ταλέντου είναι η ανάπτυξη της καριέρας. Από τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας φάνηκε πως οι γονείς δεν στήριζαν, δεν επικοινωνούσαν και αδιαφορούσαν για στη συμμετοχή των παιδιών τους στον κλασικό αθλητισμό. Πάνω σε αυτό, η ερευνητική εργασία του Hellstedt (1987), βρήκε ότι η μειωμένη συμμετοχή και η αδιαφορία των γονέων μπορούσαν να προκαλέσουν αποδιοργάνωση στα παιδιά. Έδειξε, επίσης ότι τα παιδιά με αδιάφορους γονείς δεν είχαν την οργανωτική και συναισθηματική υποστήριξη από το σπίτι και ήταν πιθανότερο να εγκαταλείψουν την καριέρα τους, είτε να έχουν μεγαλύτερη ανάγκη υποστήριξης από άλλες κοινωνικές ομάδες όπως οι προπονητές. Συνδυάζοντας, λοιπόν τα παραπάνω μπορούμε να πούμε ότι οι γονείς ήταν ικανοί να επηρεάσουν την αθλητική καριέρα των παιδιών τους.

Σύμφωνα με πολλές έρευνες, η γονεϊκή στήριξη φάνηκε να έχει άμεση συσχέτιση με την απόλαυση και τη σημαντικότητα του αγωνίσματος στις καρδιές των νεαρών αθλητών (Leff & Hoyle, 1997; Scanlan & Lewthwaite, 1986; Van-Yperen & Duda, 1999; Gould, et al., 2005). Στην παρούσα έρευνα οι προπονητές έφεραν στην επιφάνεια συμπεριφορές γονέων που σχετιζόταν με γονική αποχή/απουσία, με αδιαφορία, με έλλειψη κατανόησης και επικοινωνίας, με έλλειψη στήριξης και με άσκηση πίεσης προς το παιδί. Συμπεριφορές που σαφώς και δηλώνουν απουσία υποστήριξης προς το παιδί. Θα μπορούσαμε, λοιπόν, συνδυάζοντας τόσο τα

συγκεκριμένα αποτελέσματα όσο και την προγενέστερη βιβλιογραφία (Leff & Hoyle, 1997; Scanlan & Lewthwaite, 1986; Van-Yperen & Duda, 1999; Gould, et al., 2005) να πούμε ότι οι παραπάνω γονεϊκές συμπεριφορές, θα μπορούσαν να δημιουργήσουν μείωση της απόλαυσης και της σημαντικότητας του αθλήματος στα μάτια των παιδιών, μειώνοντας τους έτσι το ενδιαφέρον, την αγάπη και την θέληση για την συμμετοχή στον κλασικό αθλητισμό.

Μία από τις σημαντικότερες αρνητικές συμπεριφορές που αντιλαμβάνονταν οι προπονητές, από τους γονείς τόσο για τον εαυτό τους, όσο και για τα παιδιά τους ήταν η πίεση. Οι προπονητές ένιωθαν ότι οι γονείς εκείνοι που έδιναν μεγάλη έμφαση στο αποτέλεσμα, είχαν μη ρεαλιστικές προσδοκίες και ασκούσαν μεγάλη κριτική προς το παιδί, συχνά του δημιουργούσαν άγχος, αμφιβολίες, ψυχολογικά προβλήματα και έλλειψη παρακίνησης. Τα παραπάνω αποτελέσματα έρχονται να συμφωνήσουν με την ερευνητική εργασία του Gould και των συνεργατών του (2005), δείχνοντας ξεκάθαρα πως οι γονείς μπορούσαν να αποτελέσουν αρνητικό παράγοντα στην αθλητική πρόοδο του παιδιού τους, δημιουργώντας του πίεση και άγχος.

Παρόμοια πίεση φάνηκε να βιώνουν και οι ίδιοι οι προπονητές. Σύμφωνα με τις δηλώσεις τους, κυρίως από την πρώτη φάση της έρευνας, οι προπονητές ένιωθαν πίεση από τους γονείς κυρίως για άμεσο αποτέλεσμα. Επιπλέον, δεχόταν πιέσεις για εξειδίκευση του παιδιού από μικρή ηλικία, ώστε να φτάσει πιο νωρίς στο αποτέλεσμα και πιέσεις για ιδιαίτερη ενασχόληση του προπονητή μαζί του. Επίσης, έδειξαν να νιώθουν έλλειψη εμπιστοσύνης από τους γονείς. Συγκεκριμένα υπήρξαν γονείς που διέκοπταν την προπόνηση του παιδιού τους λόγο έλλειψης άμεσου αποτελέσματος, γονείς που δεν στήριζαν, δε σεβόταν και δεν εμπιστευόταν τον προπονητή. Τέλος, υπήρξαν προπονητές, που ένιωθαν πως οι γονείς αδιαφορούσαν για τα αιτήματά τους (π.χ. ταξίδια, προπόνηση), δεν επικοινωνούσαν μαζί τους, δεν παρακολουθούσαν τις

προπονήσεις και δεν στήριζαν οικονομικά τα παιδιά τους. Όλα τα παραπάνω φάνηκε να αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα τόσο για τις σχέσεις προπονητή-γονέα και κατά συνέπεια για την συνεργασία τους στην ανάπτυξη και εξέλιξη του παιδιού/αθλητή και έρχονται να συμφωνήσουν ότι οι προπονητές έχουν σπουδαίο παρακινητικό ρόλο στην αθλητική ζωή των παιδιών (Petherick & Weigand, 2002) και ότι μπορούν να επηρεάσουν τα παιδιά ως σημαντικά πρόσωπα στη ζωή τους (Harter, 1978; 1981; Nicholls, 1984; 1989).

Από τα παραπάνω μπορούμε να αντιληφθούμε ότι σαφώς οι γονείς παίζουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην αθλητική ανάπτυξη και εξέλιξη των παιδιών τους. Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας συμφωνούν με τη θεωρία της Eccles και των συνεργατών της (Eccles, 1993; Eccles, Wigfield, & Schiefele, 1998; Fredricks & Eccles, 2001; 2004) που υποστήριξαν ότι οι γονείς επηρεάζουν τα παιδιά τους σε ένα άθλημα με δύο τρόπους. Πρώτον, είναι «προμηθευτές» εμπειριών για το παιδί τους και δεύτερον, είναι «διερμηνείς» αυτών των εμπειριών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ & ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στο πλαίσιο διερεύνησε του ρόλου των Ελλήνων γονέων στην εξέλιξη νεαρών αθλητών κλασσικού αθλητισμού, η παρούσα έρευνα εστίασε στην καταγραφή και αναγνώριση αρνητικών συμπεριφορών, γονέων προς τα παιδιά και προς τους προπονητές τους. Ενώ οι συμμετέχοντες και συμμετέχουσες εκτίμησαν ότι η πλειοψηφία των γονέων επιδρά θετικά στην αθλητική εξέλιξη του παιδιού, παρόλα αυτά θεώρησαν ότι το 1/4 περίπου των γονέων με τους οποίους έχουν συνεργαστεί έχει αρνητική επίδραση στην αθλητική τους εξέλιξη.

Παρουσιάζοντας εδώ μια συνοπτική εικόνα αναφορικά στην αρνητική επίδραση των γονέων προς τα παιδιά αναφέρονται τα ακόλουθα: Οι γονείς αναλάμβαναν ρόλο προπονητή, επεμβαίνοντας στο προπονητικό πρόγραμμα, στην επιλογή αθλήματος και στο αγωνιστικό πρόγραμμα, του αθλητή. Πίεζαν τα παιδιά, δίνοντας υπερβολικά μεγάλη έμφαση στη νίκη, ασκώντας κριτική και έχοντας μη ρεαλιστικές προσδοκίες για αυτούς. Επιπλέον, δε στήριζαν τα παιδιά κυρίως σε δύσκολες στιγμές, δεν επικοινωνούσαν μαζί τους και αδιαφορούσαν για το έργο τους. Οι προπονητές επίσης, εκτίμησαν ότι υπήρχαν γονείς, που συμπεριφέρονταν αρνητικά εξαιτίας του εγωκεντρισμού τους και της έλλειψης συναισθηματικού ελέγχου κατά την διάρκεια τόσο του αγώνα όσο και της προπόνησης.

Σε ότι αφορά στα προβλήματα/εμπόδια μεταξύ γονέων και προπονητών των νεαρών αθλητών, οι προπονητές πίστευαν ότι υπήρχαν γονείς που δεν παρουσίαζαν εμπιστοσύνη στο άτομό τους. Αδιαφορούν, αγνοώντας τα αιτήματα τους και διέφεραν στην κατεύθυνση του στόχου για το παιδί τους. Ακόμη, θεώρησαν ότι προέκυπταν

προβλήματα εξαιτίας της έλλειψης ανοιχτής και τίμιας επικοινωνίας μεταξύ τους και από τα αποτελέσματα φάνηκε ότι υπήρχαν προπονητές που δεν γνώριζαν τους γονείς των αθλητών τους. Τέλος, οι προπονητές και οι προπονήτριες που συμμετείχαν στις συνεντεύξεις δήλωσαν πως δεχόταν πίεση από τους γονείς για διαφόρους λόγους αλλά κυρίως για άμεσο αποτέλεσμα.

Κοιτώντας συνολικά τις θεωρητικές προσεγγίσεις και τις έρευνες του παρελθόντος, διαφαίνεται καθαρά η σημαντικότητα του ρόλου των γονέων στην αθλητική ανάπτυξη και εξέλιξη των παιδιών τους. Με άμεσους και έμμεσους τρόπους, αρνητικές και θετικές πρακτικές, οι γονείς μπορούν να επηρεάσουν τα συναισθήματά, τα πιστεύω και τις αξίες, τα κίνητρα και τον προσανατολισμό των στόχων των παιδιών τους, όντας αυτά νεαροί αθλητές. Η παρούσα εργασία ασχολήθηκε με τις αρνητικές γονεϊκές συμπεριφορές έτσι όπως τις αντιλαμβάνονται και τις αντιμετωπίζουν οι προπονητές και με τα ευρήματά της στοιχειοθέτησε τη σημαντικότητα των γονέων αλλά και τις αδυναμίες τους προς τους νεαρούς αθλητές.

Τα τελευταία χρόνια, η πλειοψηφία των ερευνών στο χώρο της ψυχολογίας του αθλητισμού διερευνά συστηματικά τους παράγοντες που επηρεάζουν την αθλητική εξέλιξη, την απόδοση και την ψυχολογία της απόδοσης συνηθέστερα από την οπτική των ίδιων των αθλητών και πιο πρόσφατα των γονέων τους. Παρόλα αυτά, οι προπονητές αποτελούν έναν από τους πιο δυνατούς κρίκους στην αλυσίδα της αθλητικής επιτυχίας και περεταίρω έρευνες είναι αναγκαίες για την αποσαφήνιση του ρόλου του γονέα, με απώτερο σκοπό την επιτυχημένη ανάπτυξη και πορεία ενός νεαρού αθλητή/τριας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Διεθνής Βιβλιογραφία

- Babkes, M. L., & Weiss, M. R. (1999). Parental influence on children's cognitive and affective responses to competitive soccer participation. *Pediatric Exercise Science, 11*, 44-62.
- Bloom, B. S. (Ed.) (1985). *Developing talent in young people*. NY: Ballantine.
- Brackenridge, C. (1998). Healthy sport for healthy girls? The role of parents in preventing sexual abuse in sport. *Sport, Education and Society, Vol. 3, No. 1*, pp. 59-78.
- Bronfenbrenner, U. (1993). The ecology of cognitive development: Research models and fugitive findings. In R. H. Wozniak & K. W. Fisher (Eds.), *Development in context: Activity and thinking in specific environment* (pp. 3-24). Hillsdale, NJ: Eerlbaum.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (1998). The ecology of developmental processes. In W. Damon (Series Ed.) & R.M. Lerner (Vol. Ed.), *Handbook of child psychology: Vol. 1. Theoretical models of human development* (5th ed., pp. 993-1028). New York: Wiley.
- Brustad, R. J. (1988). Affective outcomes in competitive youth sport: The influence of intrapersonal and socialization factors. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 10*, 307-321.
- Brustad, R. J. (1992). Integrating socialization influences into the study of children's motivation in sport. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 14*, 59-77.

- Brustad, R. J. (1993). Who will go out and play? Parental and psychological influences on children's attraction to physical activity. *Pediatric Exercise Science*, 5, 210–223.
- Brustad, R. J. (1996b). Parental and peer influence on children's psychological development through sport. In E. L. Smoll & R. E. Smith (Eds.), *Children and youth in sport: A biopsychosocial perspective*. (pp. 112-124) Dubuque, IA: Brown & Benchmark.
- Brustad, R. J., Babkes, M. L., & Smith, A. L. (2001). Youth in sport: Psychological consideration. In R. N. Singer, H. A. Hausenblas, and C. M. Janelle (Eds.), *Handbook of sport psychology* (2nd Ed., pp. 604-635). New York: John Wiley and Sons.
- Brustad, R. J., & Partridge, J. A. (2002). Parental and peer influence on children's psychosocial development through sport. In F. L. Smoll & R. E. Smith (Eds.), *Children and youth in sport, a biopsychosocial perspective* (2nd ed., pp. 187-210). Iowa: Kendall/Hunt publishing company.
- Bussmann, G., & Alfermann, D. (1994). Drop-out and the female athlete—a study with track and field athletes. In D. Hackfort (Ed.), *Psycho-social issues and interventions in elite sports* (pp. 89–128). Frankfurt: Lang.
- Coakley, J. (1992). Burnout among adolescent athletes: A personal failure or social problem? *Sociology of Sport Journal*, 9, 271-285.
- Coakley, J. J. (2004). *Sports in society issues & controversies* (8th ed.). New York: The McGraw-Hill Companies.
- Cote, J. (1999). The influence of the family in the development of talent in sport. *The Sport Psychologist*, 13, 395-417.

- Csikszentmihalyi, M., Rathunde, K., Whalen, S., & Wong, M. (1993). *Talented teenagers: The roots of success and failure*. NY: Cambridge University Press.
- Dempsey, J. M., Kimiecik, J. C., & Horn, T. S. (1993). Parental influences on children's moderate-to-vigorous physical activity participation: An expectancy-value approach. *Pediatric Exercise Science*, 5, 151-167.
- Duda, J. L. (2001). Goal perspective research in sport: pushing the boundaries and clarifying some misunderstandings. In G.C. Roberts (Ed.), *Advances in motivation in sport and exercise*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Duda, J. L., & Hall, H. K. (2000). Achievement goal theory in sport: Recent extensions and future directions. In R. Singer, H. Hausenblas & C. Janelle (Eds.), *Handbook of sport psychology* (2nd ed., pp. 417-443). New York: John Wiley & Sons.
- Duda, J. L., & Hom, H. L., Jr. (1993). Interdependencies between the perceived and self-reported goal orientation of young athletes and their parents. *Pediatric Exercise Science*, 5, 234-241.
- Duncan, J. (1997). Focus Group Interviews with Elite Young Athletes, Coaches and Parents'. In J. Kremer, K. Trew & S. Ogle (Eds.) *Young People's Involvement in Sport* (pp. 217-29). London: Routledge.
- Ebbeck, V., & Becker, S. L. (1994). Psychosocial predictions of goal orientations in youth soccer. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 65, 355-362.
- Eccles, J. S., (2005). Subjective task value and the Eccles et al. Model of Achievement-Related Choices. In A. J. Elliott & C. S. Dweck (Eds.), *Handbook of competence and motivation* (pp. 105-121). New York: Guilford Press.

- Eccles, J. S., & Harold R. D. (1991). Gender differences in sport involvement: Applying the Eccles expectancy-value model. *Journal of Applied Sport Psychology, 3*, 7-35.
- Eccles, J.S., Wigfield, A., & Schiefele, U. (1998). Motivation to succeed. In D. Damon (Series Ed.) & N. Eisenberg (Vol. Ed.), *Handbook of child psychology: Vol. 3. Social, emotional and personality development* (5th ed., pp. 1017-1094). New York: Wiley.
- Fredricks, J. A., & Eccles, J. S. (2004). Parental influences on youth involvement in sports. In M. R. Weiss (Ed.), *Developmental sport and exercise psychology: A lifespan perspective* (pp. 145-164). Morgantown, WV: Fitness Information Technology.
- Fredricks, J. A., & Eccles, J. S. (2005). Family socialization, gender, and sport motivation and involvement. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 27*, 3-31.
- Gould, D., Dieffenbach, K., & Moffett, A. (2002). Psychological characteristics and their development in Olympic champions. *Journal of Applied Sport Psychology, 14*, 172-204.
- Gould, D., Lauer, L., Rolo, R., Jannes, C., & Pennisi, N. S. (2005). *Final Grant Report: Understanding the role parents play in junior tennis success. Phases 1 & 2: Perceptions of junior coaches*. East Lansing, MI: Institute for the Study of Youth Sport.
- Green, B. C., & Chalip, L. (1997). Enduring involvement in youth soccer: The socialization of parent and child. *Journal of Leisure Research, 29*, 61-77.
- Greendorfer, S. I., & Lewko, J. H. (1978). Role of family members in sport socialization of children. *Research Quarterly, 49*, 146-152.

- Harter, S. (1978). Effectance motivation reconsidered: Toward a developmental model. *Human Development*, 21, 34-64.
- Harter, S. (1981). A model of intrinsic mastery motivation in children: Individual differences and developmental change. In W.A. Collins (Ed.), *Minnesota symposium on child psychology* (pp. 215-255). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Harter, S. (1988). Causes, correlates and the functional role of global self-worth: A life-span perspective. In J. Kolligan & R. Sternberg (Eds.), *Perceptions of competence and incompetence across the life-span* (pp. 67-98). New Haven, CT: Yale University.
- Hellstedt, J. C. (1987). The coach/parent/athlete relationship. *The Sport Psychologist*, 1, 151-160.
- Hellstedt, J. C. (1988). Early adolescent perceptions of parental pressure in the sport environment. *Journal of Sport Behavior*, 13, 135-144.
- Hemery, D. (1986). *The pursuit of sporting excellence: A study of sport's highest achievers*. London: Willow.
- Horn, T. S. & Hasbrook, C. A. (1986). Informational components influencing children's perception of their physical competence. In M. R. Weiss and D. Gould (Eds.), *Sport for children and youths* (pp. 81-88). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Horn, T. S. & Hasbrook, C. A. (1986) Hasbrook, C. A. (1987). Psychological characteristics and the criteria children use for self-evaluation. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 9, 208-221.
- Horn, T. S., & Horn, J. L., (2007). Family influences on children's sport and physical activity participation, behavior, and psychosocial responses. In G. Tenenbaum

- & R. C. Eklund (Eds.), *Handbook of sport psychology* (3rd ed., pp. 685-711). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Horn, T. S. & Weiss, M. R. (1991). A developmental analysis of children's self-ability judgments in the physical domain. *Pediatric Exercise Science*, 3, 310-326.
- Hoyle, R. H., & Leff, S.S. (1997). The role of parental involvement in youth sport participation and performance. *Adolescence*, 32, 233-243.
- Kay, T. (2000). Sporting Excellence: A Family Affair? *European Physical Education Review*, 6, 151-169.
- Kirk, D., Carlson, T., O'Connor, A., Burke, P., Davis, K., & Glover, S. (1997a). The Economic Impact on Families of Children's Participation in Junior Sport. *The Australian Journal of Science and Medicine in Sport*, 29, 27-33.
- Kirk, D., O'Connor, A., Carlson, T., Burke, P., Davis, K., & Glover, S. (1997b) Time Commitments in Junior Sport: Social Consequences for Participants and their Families. *Physical Education & Sport Pedagogy*, 2, 51-73.
- Krueger, R. A. (1998). *Analyzing and reporting focus results*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Lee, M. J., & MacLean, S. (1997). Sources of parental pressure among age group swimmers. *European Journal of Physical Education*, 2, 167-177.
- Leff, S. S., & Hoyle, R. H. (1995). Young athletes' perceptions of parental support and pressure. *Journal of Youth and Adolescence*, 24, 187-203.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. California: Sage Publication, Inc.

- Moore, L. L., Lombardi, D. A., White, M. J., Campbell, J. L., Oliveria, S. A., & Ellison, R. C. (1991). Influence of parents' physical activity levels on activity levels of young children. *Journal of Pediatrics*, 118, 215-219.
- Morgan, D. L. (1998). *The focus group guidebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Nicholls, J. (1984). Achievement motivation: Conceptions of ability, subjective experience, task choice, and performance. *Psychological Review*, 91, 328-346.
- Nicholls, J. (1989). *Competence and accomplishment: A psychology of achievement motivation*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Ommundsen, Y., Roberts, G. C., Lemyre, P. N., & Miller, B. W. (2006). Parental and coach support or pressure on psychosocial outcomes of pediatric athletes in soccer. *Clinical Journal of Sport Medicine*, 16, 522-526.
- Papaioannou, A. (1995). Differential perceptual and motivational patterns when different goals are adopted. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 17, 18-34.
- Papaioannou, A., & Theodorakis, Y. (1996). A test of three models for the prediction of intention for participation in physical education lessons. *International Journal of Sport Psychology*, 27, 383-389.
- Passer, M. W. (1983). Fear of failure, fear of evaluation, perceived competence and self-esteem in competitive trait-anxious children. *Journal of Sport Psychology*, 5, 172-188.
- Petherick, C. M., & Weigand, D. A. (2002). The relationship of dispositional goal orientations and perceived motivational climates on indices of motivation in male and female swimmers. *International Journal of Sport Psychology*.

- Rowley, S. (1992) *TOYA (Training of Young Athletes Study): Identification of Talent*. London: The Sports Council.
- Salmela, J. H. (1994). Phases and transitions across sport careers. In D. Hackfort (Ed.), *Psycho-social issues and interventions in elite sports* (pp. 11–28). Frankfurt: Lang.
- Scanlan, T., & Lewthwaite, R. (1984). Social psychological aspects of competition for male youth sport participants: I. Predictors of competitive stress. *Journal of Sport Psychology*, 6, 208-226.
- Scanlan, T., & Lewthwaite, R. (1986). Social psychological aspects of competition for male youth sport participants: IV. Predictors of enjoyment. *Journal of Sport Psychology*, 8, 25-35.
- Selman, R. L. (1976). Social-cognitive understanding: A guide to educational and clinical practice. In T. Lickona (Ed.), *Moral development and behavior* (pp. 229-316). New York: Holt, Rinehart, and Winston.
- Stewart, C. C. (1994). Parents and coaches: Expectations, attitudes and communication. *Physical Educator*, 51(3), 130-137.
- Strean, W. B. (1995). Youth sport contexts: Coaches' perceptions and implications for intervention. *Journal of Applied Sport Psychology*, 7, 23-37.
- Stuart, M. E. (2003). Sources of subjective task value in sport: An examination of adolescents with high or low value for sport. *Journal of Applied Sport Psychology*, 15, 239-255.
- Swain, A. B., & Harwood, C. G. (1996). Antecedents of state goals in age-group swimmers: An interactionist perspective. *Journal of Sports Sciences*, 14, 111-124.

- Udry, E., Gould, D., Bridges, D., & Tuffey, S. (1997). People helping people? Examining the social ties of athletes coping with burnout and injury stress. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 19*, 368–395.
- Van-Yperen, N. W., & Duda, J. L. (1999). Goal orientations, beliefs about success, and performance improvement among young elite Dutch soccer players. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports, 9*, 358-364.
- Vohs, K. D., Voelz, Z. R., Pettit, J. W., Bardone, A. M., Katz, J., Abramson, L. Y., Heatherton, T. F., & Joiner, T. E. (2001). Perfectionism, body dissatisfaction, and self-esteem: An interactive model of bulimic symptom development. *Journal of Social and Clinical Psychology, 20*, 476-497.
- Wagner, A., Klein-Platat, C., Arveiler, D., Haan, M. C., Schlienger, J. L., & Simon, C. (2004). Parent-child physical activity relationships in 12-year old French students do not depend on family socioeconomic status. *Diabetes and Metabolism, 30*, 359-366.
- Walling, M., Duda, J. L., & Chi, L. (1993). The perceived motivational climate in sport questionnaire: construct and predictive validity. *Journal of Sport & Exercise Psychology, 15*, 172-183.
- Weigand, D. (1994). Perceived parental goal projections and parental pressure on the development of children's and adolescent' goal orientation in sport [PhD dissertation]. Denton, TX: University of North Texas.
- Weigand, D., Carr, S., Petherick, C., & Taylor, A. (2001). Motivational climate in sport and physical education: The role of significant others. *European Journal of Sport Science, 1*, 1-13.

- Weinberg, R. S. & Goulgd, D. (2007). Children and sport psychology. *Foundations of sport and exercise psychology* (4th ed., pp. 513-532). Champaign IL: Human Kinetics.
- Weiss, M. R., & Chaumeton, N. (1992). Motivational Orientations in Sport. In T. Horn (Ed), *Advances in Sport Psychology* (pp. 61-99). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Weiss, M. R., & Hayashi, C. T. (1995). All in the family: Parent–child influences in competitive youth gymnastics. *Pediatric Exercise Science*, 7, 36–48.
- White, S. A. (1996). Goal orientations and perceptions of motivational climate initiated by parents. *Pediatric Exercise Science*, 8, 122-129.
- White, S., & Duda, J. (1994). The relationship of gender, level of sport involvement, and participant motivation to task and ego orientation. *International Journal of Sport Psychology*, 25, 4-18.
- White, S. A., Duda, J. L., & Hart, S. (1992). An exploratory examination of the parent-initiated motivational climate questionnaire. *Perceptual and Motor Skills*, 75, 875-880.
- White, S., Kavussanu, M., & Guest, S. (1998). Goal orientations and perceptions of the motivational climate created by significant others. *European Journal of Physical Education*, 3, 212-228.
- Whitehead, A. N. (1929). *The aims of education*. NY: Free Press.
- Wuerth, S., Lee, M. J., & Alfermann, D. (2004). Parental involvement and athletes' career in youth sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 5, 21-33.
- Wylleman, P., DeKnop, P., Ewing, M. E., & Cumming, S. P. (2000). Transitions in youth sport: A developmental perspective on parental involvement. In D. Lavallee, & P. Wylleman (Eds.), *Career transitions in sport: International*

perspectives (pp. 143–160). Morgantown, WV: Fitness Information Technology.

Women's Sports Foundation (USA) (1988) *The Wilson Report; Moms, Dads and Daughters in Sport* (New York, WSF).

Yusuff, K. B. (1991). Parental influence as perceived as motivational agent in competitive sports among selected elite male athletes. *Indian Journal of Behaviour, 15*, 36-42.

Yang, X., Telama, R., & Laasko, L. (1996). Parents' Physical Activity, Socio-economic Status and Education as Predictors of Physical Activity and Sport among Children and Youths: A 12-Year Follow-up Study. *International Review of the Sociology of Sport, 31*, 273–87.

Ελληνική Βιβλιογραφία

Θεοδωράκης, Ι., Γούδας, Μ., & Παπαϊωάννου, Α. (2003). *Ψυχολογική υπεροχή στον αθλητισμό*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Χριστοδουλίδη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: Έντυπο Αποδοχής Συμμετοχής & Γραπτό Ερωτηματολόγιο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: Έντυπο Αποδοχής Συμμετοχής & Οδηγός Συνέντευξης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΟΝ ΚΛΑΣΙΚΟ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

Αγαπητέ Προπονητή και Προπονήτρια:

Στις επόμενες σελίδες σας ζητείτε να συμπληρώσετε μια σειρά ερωτήσεων σχετικά με τις εμπειρίες και απόψεις σας για το ρόλο που παίζουν οι γονείς στην εξέλιξη των παιδιών τους στον αγωνιστικό στίβο. Τα στοιχεία συγκεντρώνονται ανώνυμα και εμπιστευτικά. Στις ερωτήσεις που καλείστε να απαντήσετε δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις. Σας παρακαλώ απαντήσετε με απόλυτη ειλικρίνεια. Διαβάστε προσεκτικά κάθε ερώτηση και απαντήστε. Θα παρατηρήσετε ότι κάποιες ερωτήσεις μοιάζουν μεταξύ τους, μην ενοχληθείτε και απαντήστε την κάθε μία ξεχωριστά. Παρακαλώ δώστε προσοχή στο να απαντήσετε όλες τις ερωτήσεις.

Ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας,

Θα απαντήσω στις ερωτήσεις εθελοντικά και με κάθε ειλικρίνεια

Υπογραφή Προπονητή, Προπονήτριας

**ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ
ΤΗΝ ΚΑΘΕ ΕΡΩΤΗΣΗ ΠΡΙΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΤΕ**

Αφού ολοκληρώσετε τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, σκεφτείτε εάν θα δεχόσασταν να συμμετάσχετε σε συνέντευξη σχετική με τα θέματα που πραγματεύεται το ερωτηματολόγιο αυτό. Αν θα δεχόσασταν, παρακαλώ συμπληρώστε παρακάτω όνομα και τηλέφωνο επικοινωνίας. Τα στοιχεία σας δεν πρόκειται να δημοσιοποιηθούν ποτέ και θα χρησιμοποιηθούν μόνο από την Ανή Χρόνη στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας για να επικοινωνήσει μαζί σας.

Όνοματεπώνυμο:.....

Τηλέφωνα

επικοινωνίας:.....

Έντυπο Ι

Δημογραφικές Πληροφορίες

Αγώνισμα που προπονεείτε:	☐ Δρόμους	☐ Αλματα	☐ Ρίψεις
Ημερομηνία γέννησης σας:			
Φύλο:	☐ Άνδρας ☐ Γυναίκα		
Ο σύλλογος στον οποίο προπονεείτε τώρα βρίσκετε σε περιοχή:	☐ Αγροτική (500 – 2.000 κάτοικοι) ☐ Ημιαγροτική (2.000 – 5.000 κάτοικοι) ☐ Ημιαστική (5.000 - 10.000 κάτοικοι) ☐ Αστική (10.000 – 100.000 κάτοικοι) ☐ Αστικό κέντρο (100.000 και πάνω)		
Αν το κύριο επάγγελμά σας/κύριος οικονομικός σας πόρος δεν είναι η προπονητική, παρακαλώ σημειώστε σε ποιο χώρο εργάζεστε:	☐ Υπάλληλος στο δημόσιο τομέα ☐ Υπάλληλος στον ιδιωτικό τομέα ☐ Έχω δική μου επιχείρηση ☐ Άλλού. Που;		
Ποια η εθνική σας καταγωγή:			
Επίπεδο εκπαίδευσης που έχετε ολοκληρώσει (Σημειώστε το ανώτερο):	☐ Διδακτορικό ☐ Πτυχίο άλλης σχολής ☐ Μεταπτυχιακό ☐ Απολυτήριο Λυκείου ☐ Πτυχίο ΑΕΙ ☐ Απολυτήριο Γυμνασίου ☐ Πτυχίο ΤΕΙ ☐ Δημοτικό		
1. Χρόνια εμπειρίας στον στίβο ως αθλητής ή αθλήτρια: (Σημειώστε 0 αν δεν υπάρχει)Χρόνια		
2. Χρόνια εμπειρίας σε διεθνείς αγώνες στίβου (Σημειώστε 0 αν δεν υπάρχει):Χρόνια		
3. Επίπεδο δικής σας εμπειρίας ως αθλητές, αθλήτριες σε διεθνείς αγώνες (Σημειώστε το ανώτερο):	☐ Olympic Games ☐ World Championship ☐ World Cup ☐ European Ch/ship	☐ European Cup ☐ Διεθνή meeting ☐ Μεσογειακούς Αγώνες ☐ Βαλκανικοί Αγώνες	
4. Χρόνια εμπειρίας στον κλασικό αθλητισμό ως προπονητής ή προπονήτρια:Χρόνια		
5. Σημειώστε τον αριθμό των αθλητών και αθλητριών που προπονεείτε τώρα ανάλογα με την κατηγορία τους:Π-Κορασίδες Α'ΚορασίδεςΠ-Παίδες Α'ΠαίδεςΝεανίδεςΈφηβοιΓυναίκεςΆνδρες	
6. Επίπεδο αγώνων των αθλητών και αθλητριών σας έως τώρα, π.χ., στις αγωνιστικές περιόδους 06-07, 07-08 (Σημειώστε το σύνολο αγοριών και κοριτσιών σε κάθε κατηγορία αγώνων):OWGWSCWCEuropean Ch/shipEuropean CupΜεσογειακοίΒαλκανικοίΠανε/νιο ΠρωτάθλημαΔιασυλλογικοί	
7. Βάλτε σε σειρά το ποιος καθορίζει/οργανώνει πιο συχνά το πρόγραμμα αγώνων ενός αθλητή, αθλήτριας (1= λιγότερο συχνά, 3= πιο συχνά)	☐ Αθλητής, αθλήτριας ☐ Γονιός ☐ Προπονητής, προπονήτρια		
8. Πόσα παιδιά δικά σας έχετε; (αν δεν έχετε, σημειώσατε 0)αγόρι/ιακορίτσι/ια		
9. Είστε τώρα γονιός αθλητή, αθλήτριας στίβου ή ήσασταν στο παρελθόν;	☐ Ναι ☐ Όχι		

Έντυπο Β

Η Σημασία κι ο Ρόλος των Γονιών στην Εξέλιξη ενός Αθλητή, μιας Αθλήτριας Στίβου

1. Σημειώστε, γενικά, σε μία κλίμακα από 1 ως 5 πόσο σημαντικοί είναι οι γονείς στην επιτυχία αθλητών και αθλητριών στίβου μικρής ηλικίας:				
1 Όχι σημαντικοί	2 Λίγο	3 Κάπως	4 Πολύ	5 Πάρα πολύ
2. Κατά τη γνώμη σας, τι ποσοστό από τους αθλητές και αθλήτριες μικρής ηλικίας που προπονείτε τώρα έχουν γονείς που βλάπτουν την εξέλιξη του παιδιού τους στον στίβο;%				
3. Τι ποσοστό των γονιών αθλητών, αθλητριών μικρής ηλικίας έχουν θετική επιρροή στα παιδιά τους στον στίβο;%				
4. Γενικά, ποιος έχει την ευθύνη να επιβάλλει πειθαρχία στο παιδί μετά από άσχημη ή κακή συμπεριφορά στο στάδιο; (Επιλέξτε μόνο ένα)				
☐ Προπονητής, προπονήτρια				
☐ Γονιός/ κηδεμόνας				
☐ Κι οι δύο - - προπονητής και γονιός/ κηδεμόνας				
5. Σε γενικές γραμμές, ποιο από τα κάτωθι άτομα πιστεύετε ότι καθοδηγεί την ανάπτυξη αθλητών, αθλητριών στίβου σε μικρή ηλικία; (υπεύθυνος σχεδιασμού, για παράδειγμα)				
☐ Γονιός				
☐ Αθλητής, αθλήτρια				
☐ Προπονητής, προπονήτρια				
☐ Δε χρησιμοποιείται η έννοια του αναπτυξιακού σχεδιασμού				
6. Κατά τη γνώμη σας, ποιο μέλος μιας ομάδας ανάπτυξης θα έπρεπε να είναι ο ηγέτης της ομάδας αυτής;				
☐ Γονιός				
☐ Αθλητής, αθλήτρια				
☐ Προπονητής, προπονήτρια				

Έντυπο III

Συμπεριφορά Γονιών στον Στίβο Αθλητών και Αθλητριών Μικρής Ηλικίας

Παρακάτω αναγράφεται ένας αριθμός πιθανών προβλημάτων γονιών αθλητών και αθλητριών στίβου μικρής ηλικίας.				
1α. Στην πρώτη στήλη αξιολογήστε το βαθμό κατά τον οποίο εσείς έχετε ζήσει/δει τις κάτωθι προβληματικές συμπεριφορές γονιών ενώ παρατηρείτε τις σχέσεις γονιού - παιδιού στον στίβο παιδιών μικρής ηλικίας. Χρησιμοποιήστε την κάτωθι κλίμακα				
1 Καθόλου	2 Σπάνια	3 Μερικές Φορές	4 Συχνά	5 Συνέχεια
1β. Στη δεύτερη στήλη, αξιολογήστε τη σοβαρότητα του προβλήματος. Χρησιμοποιήστε την κάτωθι κλίμακα:				
1 Μη σοβαρό	2 Λίγο	3 Κάπως	4 Πολύ	5 Πάρα Πολύ

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΒΑΛΤΕ ΣΕ ΚΥΚΛΟ ΤΟ ΒΑΘΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΘΕΜΑ

	ΒΑΘΜΟΣ ΔΙΚΗΣ ΣΑΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ					ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ				
	Καθόλου	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Συνέχεια	Μη σοβαρό	Λίγο	Κάπως	Πολύ	Πάρα Πολύ
1. Πίεση προς το παιδί να κάνει στίβο	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
2. Κριτική προς το παιδί	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
3. Έλλειψη συναισθηματικού ελέγχου όσον αφορά το παιδί και το στίβο	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
4. Μη ρεαλιστικές προσδοκίες	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
5. Έλλειψη επικοινωνίας με το παιδί	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
6. Προβλήματα επικοινωνίας με το παιδί	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
7. Προπονεί το παιδί (ενώ δεν είναι ο/η πραγματικός προπονητής)	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
8. Δεν επιτρέπει στο παιδί να παίρνει αποφάσεις	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
9. Διαφωνεί συχνά με άτομα της διοίκησης	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
10. Εμπλέκεται σε διαξιφισμούς με άλλους γονείς	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
11. Δεν ενδιαφέρεται για την εξέλιξη του παιδιού	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
12. Δεν ασχολείται με τον στίβο του παιδιού	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
13. Το εγώ του γονιού καθορίζεται από την απόδοση του παιδιού	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
14. Δίνει υπερβολικά μεγάλη έμφαση στη νίκη	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
15. Δεν επιτρέπει στο παιδί να ασχολείται με άλλα σπορ/δραστηριότητες	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

ΕΝΤΥΠΟ ΙΙΙ (Συνέχεια)

16. Αντιδρά στα λάθη βάζοντας τις φωνές στο παιδί	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
17. Δε στηρίζει το παιδί θετικά	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
18. Δεν εκφράζει αγάπη όταν η απόδοση του παιδιού είναι κατώτερη των προσδοκιών	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
19. Πιέζει το παιδί υπενθυμίζοντας επανειλημμένα πόσα πληρώνει για το στίβο	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
20. Λέει στο παιδί ότι δεν πρέπει να χάνει από λιγότερο ικανούς αθλητές/ριες	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
21. Καλοπιάνει υπερβολικά το παιδί	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
22. Δεν προσφέρει υποστήριξη αν δεν επιτευχθεί άμεση επιτυχία	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
23. Αντιλαμβάνεται λάθος τις ανάγκες και τα κίνητρα του παιδιού	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
24. Πιέζει το παιδί στις προπονήσεις επιλέγοντας να παραμείνει στο χώρο προπόνησης και να κάνει σχόλια	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

ΕΝΤΥΠΟ IV

Παρακάτω αναγράφεται ένας αριθμός πιθανών προβλημάτων/εμποδίων στις σχέσεις με γονείς αθλητών.				
4α. Στην πρώτη στήλη αξιολογήστε το βαθμό κατά τον οποίο εσείς έχετε ζήσει/δείτε τα πιθανά προβλήματα/ εμπόδια που αναγράφονται κάτωθι στις σχέσεις με γονείς αθλητή, αθλήτριας στον στίβο παιδιών μικρής ηλικίας. Χρησιμοποιήστε την κάτωθι κλίμακα				
1 Καθόλου	2 Σπάνια	3 Μερικές Φορές	4 Συχνά	5 Συνέχεια
4β. Στη δεύτερη στήλη, αξιολογήστε την επίδραση των προβλημάτων/εμποδίων. Χρησιμοποιήστε την κάτωθι κλίμακα:				
1 Μη σοβαρό	2 Λίγο	3 Κάπως	4 Πολύ	5 Πάρα Πολύ

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΒΑΛΤΕ ΣΕ ΚΥΚΛΟ ΤΟ ΒΑΘΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΘΕΜΑ

	ΒΑΘΜΟΣ ΔΙΚΗΣ ΣΑΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ					ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ				
	Καθόλου	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Συνέχει	Μη σοβαρό	Λίγο	Κάπως	Πολύ	Πάρα Πολύ
1. Ο γονιός αγνοεί τα αιτήματα του προπονητή (π.χ. ταξίδια, προπόνηση)	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
2. Ο γονιός υπονομεύει την εξουσία του προπονητή δίνοντας οδηγίες κατά την προπόνηση	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
3. Έλλειψη ανοιχτής και τίμιας επικοινωνίας μεταξύ γονιού- προπονητή	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
4. Ο γονιός δε στηρίζει τις αποφάσεις του προπονητή	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
5. Ο γονιός υπονομεύει την πειθαρχία του προπονητή προς το παιδί	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
6. Έλλειψη σεβασμού προς τον προπονητή	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
7. Ο γονιός παραπονιέται/ κριτικάρει τον προπονητή	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
8. Οι στόχοι γονιού και προπονητή για το παιδί δε συμπίπτουν	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
9. Ο γονιός ανταμείβει ακατάλληλα το παιδί (π.χ. χρήματα για νίκη)	1	2	3	4	5	1		3	4	5
10. Η φιλοσοφία κι οι αξίες του γονιού διαφέρουν από του προπονητή (σπουδαιότητα νίκης, διασκέδαση και ανάπτυξη, σπουδαιότητα δημιουργίας χαρακτήρα)	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
11. Η προοπτική του γονέα για τη νίκη δε συμπίπτει με του προπονητή	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
12. Προπονητής και γονιός δε γνωρίζονται	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
13. Ο γονιός δεν παρακολουθεί ποτέ προπονήσεις κι αγώνες	1	2	3	4	5		2	3	4	5
14. Ο γονιός τηλεφωνεί στον προπονητή σε ακατάλληλες ώρες	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
15. Ο γονιός είναι εγωιστής (θέλει ο προπονητής να προσέχει το παιδί του) και απομακρύνει τους άλλους γονείς	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

ΕΝΤΥΠΟ IV (Συνέχεια)

16. Ο γονιός δε στηρίζει οικονομικά το παιδί στο στίβο	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
17. Ο γονιός ξέρει λίγα ή τίποτα για το άθλημα	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
18. Ο γονιός ενδιαφέρεται για το αποτέλεσμα του αγώνα μόνο λόγω του υψηλού κόστους του αθλήματος	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
19. Ο γονιός δεν αφήνει το παιδί να προπονηθεί συχνά λόγω διαβάσματος	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
20. Ο γονιός βάζει το παιδί να μιλάει στον προπονητή αντ' αυτού	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
21. Ο γονιός δεν εμπιστεύεται τον προπονητή	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
22. Ο γονιός αθλεί το παιδί υπέρ του δέοντος	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
23. Ο γονιός βρίσκει ολοκλήρωση μέσα από τον στίβο του παιδιού	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
24. Εγκαταλείπει τον προπονητή λόγω έλλειψης άμεσων αποτελεσμάτων	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΙΩΝ - ΠΡΟΠΟΝΗΤΩΝ

3α. Αξιολογήστε σε κλίμακα από το 1 έως το 5 την επιτυχία στην συνεργασία σας με γονείς αθλητών μικρής ηλικίας (κυκλώστε 1 αριθμό)				
1	2	3	4	5
Μικρή Επιτυχία		Κάποια επιτυχία	Μεγάλη Επιτυχία	
3β. Αξιολογήστε σε κλίμακα από το 1 έως το 5 την ποιότητα της επικοινωνίας σας με τους γονείς νεαρών αθλητών (κυκλώστε 1 αριθμό)				
1	2	3	4	5
Κακή		Καλή	Τέλεια	
3γ. Αξιολογήστε πόσο δύσκολη είναι η δουλειά με γονείς αθλητών/αθλητριών στίβου μικρής ηλικίας (κυκλώστε 1 αριθμό)				
1	2	3	4	5
Πολύ Δύσκολη		Δύσκολη	Εύκολη	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

**Οδηγός Συνέντευξης με Προπονητές Στίβου για το Ρόλο των Γονέων
στην Εξέλιξη Αθλητών, Αθλητριών Μικρής Ηλικίας**

Δημογραφικές Πληροφορίες

Όνομα: _____ Ημερ/νία Γέννησης: _____

Φύλο: Ο Άνδρας Ο Γυναίκα

Εθνικότητα:

Ο Έλληνας	Ο Αλλοδαπός
	(Παρακαλώ προσδιορίστε)

Εκπαίδευση

1. Προπονητική Πείρα στον Κλασικό Αθλητισμό: χρόνια

2. Εκπαίδευση (Σημειώστε το Ανώτερο Πτυχίο):

Ο Απολυτήριο Γυμνασίου
Ο Απολυτήριο Λυκείου
Ο Πτυχίο ΤΕΙ
Ο Πτυχίο ΑΕΙ
Ο Μεταπτυχιακό
Ο Διδακτορικό
Ο Άλλο (Παρακαλώ προσδιορίστε)

3. Τρέχουσα Πιστοποίηση Προπονητή (Παρακαλώ Επιλέξτε την ανώτερη):

Ο Α' κατηγορίας Ο Β' κατηγορίας Ο Γ' κατηγορίας Ο Καμία πιστοποίηση

4. Αριθμός αθλητών, αθλητριών σε κατηγορία που προπονείτε:

Ο Εθνικό επίπεδο Ο Συλλογικό

5. Προπονείται αγόρια και κορίτσια (Επιλέξτε τη 1 κατάλληλη απάντηση);

Ο Μόνο αγόρια Ο Μόνο κορίτσια Ο και Αγόρια και Κορίτσια

Εισαγωγή και Οδηγός Συνέντευξης

Ημερομηνία:

Ωρα έναρξης:

Ωρα λήξης:

Εισαγωγή

Καλωσορίσατε σ' αυτή τη συνάντηση. Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω που δεχθήκατε να συμμετάσχετε στη συνέντευξη και που είστε πρόθυμος-η να μοιραστείτε τις εμπειρίες σας ως προπονητής-τρια στίβου μαζί μου. Ονομάζομαι Μιχμίζος Γεώργιος. Θα ήθελα να μάθω για τις εμπειρίες σας ως προπονητής στίβου με τους γονείς των μικρών παιδιών. Θα ήθελα να μιλήσουμε για τις εμπειρίες σας και τις απόψεις σας για το ρόλο των γονιών αθλητών στίβου. Να είστε σίγουρος πως δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις στα όσα σας ζητήσω να αναφερθείτε παρά μόνο ότι πιστεύετε εσείς. Σας παρακαλώ, μοιραστείτε τις σκέψεις σας ελεύθερα ακόμα κι αν πιστεύεται ότι κάτι είναι ανούσιο.

Πριν ξεκινήσουμε θα ήθελα να ζητήσω 2 πράγματα: 1^ο Να διαβάσετε αυτό το έντυπο συναίνεσης και να το υπογράψετε αφού συμφωνείτε στο να μιλήσετε μαζί μου και 2^ο Να συμπληρώσετε κάποια λίγα στοιχεία στη φόρμα αυτή σχετικά με την εμπειρία σας στο χώρο.

Θα ήθελα τώρα να σας αναφέρω μερικές ακόμη πληροφορίες για τη συνάντηση αυτή.

1. Αυτή η συνέντευξη είναι μέρος ενός ερευνητικού προγράμματος και, επομένως, οτιδήποτε πείτε θα χρησιμοποιηθεί μόνο για την έρευνα που κάνουμε στο ΤΕΦΑΑ του ΠΘ και για ΚΑΝΕΝΑ άλλους σκοπού.
2. Πείτε τη γνώμη σας ελεύθερα. Οι συνομιλία μας θα καταγραφεί με δημοσιογραφικό κασετοφονάκι και μετά θα απομαγνητοφωνηθεί γιατί δε θέλω να χάσω τίποτα από τη συζήτηση μαζί σας. Παρακαλώ μιλήστε δυνατά και καθαρά. Πιστεύω ότι η γνώμη σας είναι σημαντική και θέλω να την ακούσω.
3. Θα μιλάμε χρησιμοποιώντας τα μικρά μας ονόματα για να είναι τα πράγματα πιο απλά ανάμεσά μας. Στην απομαγνητοφώνηση μου όμως, θα αλλάξω το όνομα σας για να εγγυηθώ την ανωνυμία σας. Επιλέξτε λοιπόν τώρα ένα ψευδώνυμο το οποίο θα χρησιμοποιήσω στην απομαγνητοφώνηση για να προστατεύσω τα προσωπικά σας στοιχεία:..... Να θυμάστε ότι ενδιαφέρομαι κυρίως για τα αρνητικά σας σχόλια.
4. Ο δικός μου ρόλος είναι να καθοδηγήσω τη συζήτηση και να βεβαιωθώ ότι θα καλύψουμε ορισμένα θέματα-κλειδιά.

Η συζήτησή μας θα διαρκέσει περίπου 60 λεπτά. Ας ξεκινήσουμε!”

Εισαγωγικές Ερωτήσεις

1. Ποιες είναι οι εμπειρίες σας με τους γονείς μικρών παιδιών που ασχολούνται με τον στίβο;

* τι θετικά σας έχουν συμβεί;

* τι αρνητικά σας έχουν συμβεί;

2. Μοιραστείτε μαζί μου τους τύπους των συναλλαγών που συνηθίζονται ανάμεσα στους γονείς των παιδιών αυτών και σε προπονητές όπως είστε εσείς...

Συμπεριφορά Γονέων προς τους Αθλητές

3. Μοιραστείτε μαζί μου τα διάφορα είδη συμπεριφοράς που συνηθίζονται ανάμεσα στους αθλητές στίβου και στους γονείς τους.

Αρνητικές Πλευρές

4. Σκεφθείτε και πάλι τη συμπεριφορά των γονιών και αναγνωρίστε εκείνη ή εκείνες που δε συμβάλλουν στην επιτυχία του αθλητή. Με άλλα λόγια, ποιες είναι οι αρνητικές κινήσεις των γονέων που δημιουργούν προβλήματα στον αθλητή/παιδί στην εξέλιξή του στον κλασσικό αθλητισμό;

5. Δώστε μερικά παραδείγματα αρνητικών πρακτικών από τους γονείς.

6. Γιατί πιστεύετε ότι συμπεριφέρονται έτσι οι γονείς;

Άλλα θέματα

7. Επηρεάζουν οι γονείς τους στόχους και τις φιλοδοξίες των αθλητών; Πώς; Πότε τους επηρεάζουν περισσότερο;

8. Επηρεάζουν οι γονείς την αντίδραση των αθλητών στα λάθη; Πώς; Πότε τους επηρεάζουν περισσότερο;

9. Επηρεάζουν οι γονείς την ανεξαρτησία/αυτονομία/πρωτοβουλίες των αθλητών; Πώς; Πότε τους επηρεάζουν περισσότερο;

Γονείς και Προπονητές

10. Πώς επηρεάζουν οι γονείς την προπόνησή σας;

* πώς έχουν παρέμβει ή δημιουργήσει προβλήματα στην προπόνησή σας;

Αθλητική Εξειδίκευση (Δευτερεύουσες Ερωτήσεις)

11. Υπάρχει προβληματισμός στον κλασσικό αθλητισμό στα μικρά παιδιά για την αθλητική εξειδίκευση; Δηλαδή....

12. Πιέζουν οι γονείς στην αθλητική εξειδίκευση;